

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวิชัย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการถอดถอน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่งว่ามีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
หรือไม่

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๕ ประธานรัฐสภาได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญมีใจความว่า
เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๕ มีบุคคลสามคนอันประกอบด้วย
อดีตผู้พิพากษาในศาลฎีกา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ยื่นหนังสือต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้
เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาถอดถอน
นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายพันธ์ จันทระพาน และนายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

กรณีสืบเนื่องมาจาก เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่
๑๑/๒๕๕๓ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ วินิจฉัยว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งดำรงตำแหน่ง
รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร
ได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ โดยได้ยื่นบัญชีแสดง
รายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เป็นเหตุให้ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีกำหนด
เวลา ๕ ปี ตามผลบังคับของมาตรา ๒๕๕ ดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ไปแสดงตนต่อ
ประธานวุฒิสภาพร้อมทั้งยื่นคำร้องขอให้วุฒิสภาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน
ดังรายชื่อที่กล่าวข้างต้นออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามข้อกล่าวหา
ดังที่จะกล่าวต่อไป ต่อมาวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ ได้ยื่นรายชื่อ

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนนายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายผัน จันทรปาน และนายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง ต่อประธานวุฒิสภา จำนวน ๖๐,๐๐๐ คน

ระหว่างวันที่ ๑๕ ถึงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๕ ประธานวุฒิสภาอ้างว่าได้ดำเนินการตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าคำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๕ ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๓

ต่อมาในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ได้มีสมาชิกวุฒิสภาทั่วทั้งการดำเนินการตรวจสอบคำร้องขอ คุณสมบัติและเอกสารหลักฐานของประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอดังกล่าว โดยมีความเห็นแยกเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่าเมื่อประธานวุฒิสภาได้ดำเนินการตรวจสอบคำร้องขอ คุณสมบัติและเอกสารหลักฐานของประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอแล้ว ถ้าปรากฏว่าถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ประธานวุฒิสภาต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว เนื่องจากกระบวนการตรวจสอบคำร้องขอ คุณสมบัติและเอกสารหลักฐานดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภา

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าเมื่อพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ ได้ยื่นคำร้องให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนออกจากตำแหน่งพร้อมกับรับรองลายมือชื่อประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ จริง ประธานวุฒิสภาควรส่งรายชื่อประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งตรวจสอบคุณสมบัติว่าเป็นผู้เสียสิทธิในการเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯ หรือไม่

เนื่องจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จตามคำร้องขอของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

โดยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาดว่ามติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ถูกต้องหรือไม่ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนที่ ๑ การแสดง บัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๘ ยังได้บัญญัติ รับรองการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญไว้ว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพัน รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ” กล่าวคือเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาดเป็น ประการใดแล้ว ย่อมเป็นการยุติปัญหาดังกล่าวโดยเด็ดขาด และมีผลผูกพันทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องที่จะต้อง ยอมรับปฏิบัติตามต่อไป

ดังนั้นการที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ ได้ร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งสี่คนนั้น แม้จะเป็นการร้องขอให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนในคำวินิจฉัยส่วนตน มิใช่เป็นการร้องขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัย อันเป็นที่ยุติเสร็จเด็ดขาดแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นที่เห็นได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องก้าวล่วงไปพิจารณา วินิจฉัยในคำวินิจฉัยส่วนตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งเป็นไป ได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะทำหน้าที่พิจารณาคำร้องขอของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ ด้วยความไม่สุจริตเที่ยงธรรมเพราะคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนขัดกับมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และในที่สุดคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะต้องมีความเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดีอื่น ที่มีลักษณะเดียวกันและคำวินิจฉัยส่วนตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็น กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องถูกตรวจสอบคำวินิจฉัยอันเป็นที่ยุติเสร็จเด็ดขาดแล้ว ซึ่งน่าจะไม่น่าชอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่กรรมการ อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องใดๆ ห้ามมิให้ ผู้นั้นเข้าร่วมในการไต่สวนข้อเท็จจริงพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องดังกล่าว”

ข้อกล่าวหาของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะข้างต้น มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาล ของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าเป็นการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ ให้ยกคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน วินิจฉัยว่าบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ไม่อาจนำมาใช้บังคับกับผู้ดำรง

ตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งแล้วก่อนครบกำหนดยื่นแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินครั้งแรกกรณีเข้ารับตำแหน่งได้ ซึ่งเป็นความเห็นที่ขัดแย้งกับมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ จึงได้ยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนต่อประธานวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ โดยกล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน มีการกระทำที่ถือว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถือว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ดังนั้นการที่ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน ออกจากตำแหน่งว่ามีมูลตามข้อกล่าวหาของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ หรือไม่นั้น จึงเป็นการก้าวล่วงในเนื้อหาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันเป็นที่ยุติเสร็จเด็ดขาดแล้ว ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๕ ประกอบกับเมื่อพิจารณาคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะมีปัญหาสำคัญว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนบางคนเคยได้มีคำวินิจฉัยว่ากรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งแล้วสามารถนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ มาใช้บังคับได้ แต่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนมีความเห็นแตกต่างไปจากแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเดิม โดยเห็นว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ นำมาใช้บังคับไม่ได้กับกรณีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปก่อนครบกำหนดที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินครั้งแรก

ปัญหาที่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยที่ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วได้หรือไม่เพียงใดย่อมเป็นที่ยุติว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมถือเป็นยุติเด็ดขาด ผู้ก้องการทุกองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๘ แต่คำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมไม่ผูกพันศาลรัฐธรรมนูญเอง กล่าวคือ หากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคำวินิจฉัยที่ได้เคยวินิจฉัยไว้ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมหรือไม่มีเหตุผล ศาลรัฐธรรมนูญย่อมเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำวินิจฉัยได้ ดังเช่นที่ศาลรัฐธรรมนูญก็เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๕๘ - ๖๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลมีใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นการกลับคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วินิจฉัยว่าเทศบาลเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับศาลยุติธรรม ในกรณีที่ศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลฎีกาในบางเรื่องประกอบกับการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ นั้นมีผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายหลายท่านได้แสดงความเห็น

เกี่ยวกับผลการบังคับใช้ที่แตกต่างกันกล่าวคือบางท่านมีความเห็นว่า **มาตรา ๒๕๕** ใช้บังคับกับกรณีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ เพราะเป็นมาตรการบังคับสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **มาตรา ๒๕๑** **มาตรา ๒๕๒** ส่วนบางท่านเห็นว่า **มาตรา ๒๕๕** ไม่ใช้บังคับกับกรณีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เพราะได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว การที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก่อนครบกำหนดที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินครั้งแรกไม่อาจนำ **มาตรา ๒๕๕** มาใช้บังคับได้ จึงเป็นการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายอันเป็นปกติวิสัยของนักกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นย่อมได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **มาตรา ๒๕๕** ที่มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จึงไม่น่าที่จะถือได้ว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ทั้งนี้ หากพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมซึ่งต้องมีเจตนาพิเศษ อาทิเจตนาทุจริตแล้วย่อมเห็นได้ว่า กรณีเช่นนี้ไม่น่าจะต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **มาตรา ๓๐๓** แต่อย่างใด

ประธานรัฐสภาจึงมีความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่ต้องดำเนินการไต่สวนคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนออกจากตำแหน่งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หากกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงได้ยกคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอันเป็นที่ยุติเสร็จเด็ดขาดและมีผลผูกพันคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาดำเนินการไต่สวนตามคำร้องขอแล้ว อาจเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยของสาธารณชนทั่วไปว่ากระบวนการไต่สวนดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันอาจส่งผลกระทบต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งอดีตผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โต้แย้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าปฏิบัติหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **มาตรา ๒๖๘**

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นในฐานะประธานรัฐสภา จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **มาตรา ๒๖๖** เสนอเรื่องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานต่อไป ดังต่อไปนี้

๑. การที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ แล้ว เป็นเหตุให้บุคคลที่ไม่ยอมรับในคำวินิจฉัยนั้น เป็นผู้ริเริ่มและได้ไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และดำเนินการรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ห้าหมื่นคนยื่นต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ เพื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะในการพิจารณาวินิจฉัยออกจากตำแหน่ง โดยกล่าวหาตุลาการ ทั้งสี่คนว่าสื่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ สื่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม สื่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอ ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวต่อประธานวุฒิสภาชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. กรณีตาม ๑. เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอและรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่เข้าชื่อร้องขอดังกล่าวแล้ว มิได้ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติว่าประชาชนที่เข้าชื่อร้องขอเป็นผู้เสียสิทธิ เข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่ประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้ดำเนินการถอดถอน นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายผัน จันทรปาน และนายศักดิ์ เตชาชาญ ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง มีสาเหตุมาจากที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยว่านายอนันต์ ศวัสตนานนท์ นายชัชชัย สุขเมธโชติเมธา นายมะฮูเซน มะสุยี นายโกศล ศรีสังข์ นายจิรายุ จรัสเสถียร พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นายสุเมธ อุพลเถียร นายประยुทธ มหากิจศิริ มีความผิดตามมาตรา ๒๕๕ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่วินิจฉัยว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่มีความผิดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่เสนอเรื่องให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย จึงถือได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นคู่ความในคดี คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้นเมื่อมีการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญเช่นนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนตามคำร้องดังกล่าวได้หรือไม่

๔. การดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ อันมีสาเหตุมาจากการทำหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณา วินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญอันเป็นการขัดต่อ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๕ มาตรา ๒๖๘ หรือไม่ และการดำเนินการ ขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนดังกล่าวโดยไม่มีข้อเท็จจริงอย่างอื่นประกอบว่า

ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๐๗ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมปรึกษาแล้ว มีมติไม่รับคำร้องของประธานรัฐสภาเพราะกรณีตามคำร้องไม่เข้าเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ด้วยคะแนนเสียง ๗ ต่อ ๔ โดยปรากฏเหตุผลตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๕ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕ ดังต่อไปนี้

“พิจารณาประเด็นที่ ๑ ตามคำร้องแล้ว เห็นว่าการดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นั้น การดำเนินการดังกล่าว มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

พิจารณาประเด็นที่ ๒ ตามคำร้องแล้ว เห็นว่าการที่ประธานวุฒิสภ่าจะตรวจสอบรายชื่อประชาชนที่เข้าชื่อขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอน หรือไม่ นั้น มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

พิจารณาประเด็นที่ ๓ ตามคำร้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ส่วนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนใดจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

พิจารณาประเด็นที่ ๔ ตามคำร้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้วุฒิสภาและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการและปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๐๗ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กรณีตามคำร้องในประเด็นนี้ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก ๗ คน คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร พลโท จุล อติเรก นายมงคล สระภู่น นายสุจิต บุญบงการ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ วินิจฉัยว่า กรณีตามคำร้องมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ๔ คน คือ นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายสุจินดา ยงสุนทร นายอนันต์ เกตุวงศ์ และนายอูระ หวังอ้อมกลาง วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้”

ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ลงมติเป็นเสียงข้างน้อย จึงทำคำวินิจฉัยส่วนตนดังต่อไปนี้

มีปัญหาที่จะวินิจฉัยในชั้นนี้ว่า ปัญหาตามคำร้องของประธานรัฐสภาดังกล่าวทั้งสี่ข้อเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ หรือไม่ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติโดยเสียงข้างมาก ๗ ต่อ ๔ วินิจฉัยว่า กรณีตามคำร้องของประธานรัฐสภาไม่เข้าเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ กล่าวคือลงมติว่า กรณีตามคำร้องของประธานรัฐสภาถือไม่ได้ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นตามมาตรา ๒๖๖ นั้น ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า

สำหรับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้คือ วุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญโดยไม่มีข้อโต้แย้ง คงมีปัญหาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเบื้องต้นว่า คำร้องคดีนี้เป็น “กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ” หรือไม่ มีข้อพิจารณาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนตนของผู้ทำคำวินิจฉัยดังต่อไปนี้

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ของสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการวิสามัญ ฯ มีอำนาจขอเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ ได้หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

.....ตามคำร้องมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า การที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่าในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ ของสภาผู้แทนราษฎร มีการเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ แตกต่างไปจากที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบซึ่งเกิดขึ้นเสมอ ปัญหาว่าคณะกรรมการวิสามัญ ฯ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร

จะมีอำนาจขอหรือเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ หรือไม่นั้น เห็นว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและประธานรัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงเป็นการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้”

(๒) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ เรื่องอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่เปลี่ยนแปลงเขตอำนาจรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

.....ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า การที่คณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๗ มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน การทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ เมื่อประเทศไทยร่วมลงนามในอนุสัญญา ฯ แล้วแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญา ฯ เนื่องจากมีปัญหาว่า คณะรัฐมนตรีจะให้สัตยาบันโดยจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ เป็นกรณีที่คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ เมื่อคณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้”

(๓) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ เรื่ององค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คุณสมบัติของคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม และพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์) ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

.....ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

“พิจารณาแล้ว ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณี ที่กรรมการ ป.ป.ช. บางคนกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ว่า จะถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้นหรือไม่ หากไม่ถูกต้อง การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ถือว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ๘ ต่อ ๕ เสียงว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ให้แจ้งประธาน รัฐสภาทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑”

จะเห็นได้ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทั้งสามเรื่องดังกล่าวได้วินิจฉัย โดยเห็นว่าเมื่อประธาน รัฐสภาหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั่นเอง มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรก็สามารถเสนอเรื่อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ด้วยกันซ้ำซ้อนกันหรือไม่หรือต้องมีข้อขัดแย้งระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นหรือไม่

สำหรับคำวินิจฉัยส่วนตอนที่ ๓๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๓ และคำวินิจฉัย ส่วนตอนที่ ๓๓/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ของผู้ทำคำวินิจฉัยในเรื่องทั้งสองดังกล่าว ได้วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกันว่า

“.....ส่วนปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญมีความหมายเพียงใดนั้น ปรากฏตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนเพื่อการทำประชาวิจารณ์ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “ในกรณี ที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกัน ให้องค์กรนั้นหรือ ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติ ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับเดิมก่อนที่จะแก้ไขเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้เพียง “อำนาจหน้าที่ ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกัน” เท่านั้น ต่อมาจึงได้แก้ไขปรับปรุงใหม่โดยตัดคำว่า ซ้ำซ้อนกัน ออก โดยมีข้อความตามมาตรา ๒๖๖ ปัจจุบัน เมื่อพิจารณาว่าองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญมีมากมาย หลายองค์กร บางองค์กรก็เป็นองค์กรตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ (สภานิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรม) แต่ส่วนใหญ่อีก ๗ องค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕ วรรคสอง เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ อันเป็นหลักการใหม่ของโลกที่ไม่เคยมี

บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดของประเทศไทยมาก่อน ซึ่งองค์กรเหล่านี้ก็มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญไว้แตกต่างกันไป จึงอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญได้หลายทาง เช่น องค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นๆ มีอำนาจหน้าที่เช่นนั้นตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ องค์กรตามรัฐธรรมนูญสององค์กรต่างอ้างว่าตนไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นๆ หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่งถูกกล่าวอ้างว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นมีหรือไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกันหรือไม่ หรือมีข้อขัดแย้งกันเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือเกิดข้อพิพาทระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน หรือมีปัญหาว่าการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรหนึ่งเกิดผลกระทบกับอีกองค์กรหนึ่งหรือไม่ จึงจำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดด้วยองค์กรที่เป็นกลางคือศาลรัฐธรรมนูญ

การที่รัฐธรรมนูญใช้ถ้อยคำว่า “อำนาจหน้าที่” ถ้อยคำดังกล่าวน่าจะมุ่งไปในเรื่องเกี่ยวกับกรอบหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นหากปัญหาเรื่องใดซึ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องกรอบหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรก็ไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๒๖๖

ตามตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนตัวของผู้ทำคำวินิจฉัยที่กล่าวมาข้างต้น จึงแสดงว่าวลีที่ว่า “มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ” ตามมาตรา ๒๖๖ นั้น นอกจากมีความหมายถึงองค์กรตามรัฐธรรมนูญสององค์กรมีปัญหาขัดแย้งกันแล้ว ยังหมายถึงปัญหาว่าองค์กรใดองค์กรหนึ่งได้ใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตหรือกรอบแห่งอำนาจหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการใช้อำนาจดังกล่าวเกิดผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นหรือไม่ ซึ่งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญคือศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ลงมติเป็นเสียงฝ่ายข้างน้อยว่า ศาลรัฐธรรมนูญควรรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณา เพราะกรณีตามคำร้องเข้าเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ปัญหาตามคำร้องของประธานรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ข้อ ๑ การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเพื่อร้องขอให้วุฒิสภากลั่นแกล้งการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนออกจากตำแหน่งชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข้อ ๒ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอและรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อร้องขอ ดังกล่าวในข้อ ๑ แต่มิได้ตรวจสอบคุณสมบัติและเงื่อนไขในการยื่นคำร้องขอของประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนที่เข้าชื่อยื่นคำร้องขอ เป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายหรือไม่

ข้อ ๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่น บัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และศาลรัฐธรรมนูญได้มี คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ โดยตุลาการที่ถูกลดถอนทั้งสี่คนได้ลงชื่อ ในคำวินิจฉัยเป็นเสียงข้างมากในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ยกคำร้อง โดยคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยออกกฎหมายและข้อเท็จจริงว่า กรณีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อยู่ในบังคับ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ แต่ผู้ถูกร้องมิได้จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบ แต่ตุลาการทั้งสี่คนได้ทำคำวินิจฉัยส่วนตัวว่า กรณีตามคำร้องไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๕ เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ให้ยกคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถือได้หรือไม่ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการ ป.ป.ช. อนุกรรมการ ป.ป.ช. มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมกับคำวินิจฉัยดังกล่าว จึงต้องห้ามมิให้เข้าร่วมในการได้สวนข้อเท็จจริง พิจารณา หรือวินิจฉัยเรื่องของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนที่ถูกร้องขอให้ลดถอนตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อ ๔ การที่วุฒิสภาจะใช้อำนาจลดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนดังกล่าว จะเป็นการ แทรกแซงการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๖๘ หรือไม่ และการดำเนินการขอให้วุฒิสภามีมติลดถอนตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนดังกล่าว โดยไม่มีข้อเท็จจริงที่แสดงว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีพฤติการณ์ ที่ร้ายรอยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๐๗ หรือไม่

ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า :-

ปัญหาตามข้อ ๑ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๔๕ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นลักษณะหนึ่งของอำนาจตุลาการที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้เป็นที่สุด ไม่ว่าบุคคลใดหรือคณะบุคคลหรือองค์กรใดก็ตามย่อมไม่อาจจะอ้างเอาการปฏิบัติ หน้าที่เช่นนั้นว่า ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

หรือถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ย่อมกระทำมิได้ เพราะการปฏิบัติหน้าที่หรือการกระทำหรือการใช้ดุลยพินิจตามขั้นตอนหรือกระบวนการตามมาตรฐานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญโดยสมบูรณ์ของศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จะอ้างเอาว่าเป็นระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (CHECKS AND BALANCES) มาใช้แก่กรณีเช่นนี้ได้

กรณีดังกล่าวเป็นลักษณะทั่วไปของอำนาจตุลาการอย่างหนึ่งที่เป็นไปไม่ได้ที่จะให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในลักษณะให้บุคคลหรือคณะบุคคลหรือองค์กรอื่นเข้าไปวินิจฉัยหักล้างการปฏิบัติหน้าที่หรือหักล้างการกระทำหรือการใช้ดุลยพินิจของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการ อันเป็นการทำลายความเป็นอำนาจอธิปไตยอย่างหนึ่งของอำนาจตุลาการแล้ว ยิ่งเท่ากับเป็นการให้อำนาจแก่องค์กรอื่นมีสถานะเหนือกว่าฝ่ายตุลาการหรือศาล องค์กรหรืออำนาจทำนองนี้ย่อมมิได้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจของศาลหรืออำนาจตุลาการที่เป็นที่ยอมรับในหลักการสากลของหลักการแบ่งแยกอำนาจ (SEPARATION OF POWERS) หรือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือ อำนาจในการออกกฎหมายให้ศาลปฏิบัติตามของฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจในการอภัยโทษของฝ่ายบริหาร ซึ่งถือเป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ไว้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเท่านั้น โดยในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยถือว่าเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการพระราชทานอภัยโทษ โดยการเสนอของคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ดังนั้น อำนาจที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำหรือการละเว้นการกระทำใดที่เป็นการถือว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือไม่ ไม่อาจนำมาใช้แก่การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้ดุลยพินิจตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายของผู้พิพากษาหรือตุลาการได้โดยเฉพาะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็เช่นเดียวกัน บุคคลหรือคณะบุคคลใดหรือองค์กรใดก็ตามย่อมไม่อาจจะอ้างความชอบธรรมหรือชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่จะดำเนินการดังกล่าวแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการได้เช่นกัน หากไม่ถือตามหลักการดังกล่าวก็ต้องถือว่ามีการใช้อำนาจขององค์กรอีกองค์กรหนึ่งหรือบุคคลอีกคณะหนึ่งเข้าไปหักล้างทำลายหรือแทรกแซงอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีเช่นนี้ได้

เพื่อให้การใช้อำนาจดังกล่าวเป็นไปตามหลักการข้างต้น ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองหรือรับรองแก่ศาลและผู้พิพากษาหรือตุลาการโดยไม่เพียงแต่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอันเป็นการคุ้มครองหรือรับรองตามเอกสารเท่านั้น แต่เพื่อให้การคุ้มครองหรือรับรองดังกล่าวเป็นรูปธรรมและมีผลในทางปฏิบัติหรือมีสภาพบังคับ จึงมีการกำหนดเครื่องมือหรือมาตรการให้ศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ปกป้องคุ้มครองหรือตอบโต้การกระทำหรือละเว้นการกระทำที่เป็นการก้าวก่ายแทรกแซงกดดันครอบงำการใช้อำนาจตุลาการเพื่อรักษาความเป็นอิสระและเป็นกลางของผู้พิพากษาหรือตุลาการ หรือรักษาความยุติธรรมในการต่อสู้คดี หรือรักษาความเป็นอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจอิสระอย่างหนึ่งของประเทศไว้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้อำนาจอื่นคืออำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติย่อมไม่มี

เหตุที่มีการให้อำนาจนี้แก่ฝ่ายตุลาการเพียงฝ่ายเดียวเป็นเพราะฝ่ายตุลาการหรือศาลมีสถานะแห่งอำนาจอ่อนแอกว่าฝ่ายอื่นมาก เพราะธรรมชาติของอำนาจตุลาการหรือฝ่ายตุลาการ เป็นอำนาจและฝ่ายที่อ่อนแอที่สุดในบรรดาอำนาจทั้งสาม เป็นอำนาจที่ใช้ได้จำกัดเฉพาะบุคคลเฉพาะกรณีเป็นส่วนหนึ่ง เป็นอำนาจที่จะต้องใช้โดยผู้พิพากษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถพิเศษเกี่ยวกับกฎหมายอีกประการหนึ่ง เป็นอำนาจยับยั้งหรือความสามารถในการหยุดยั้งหรืออำนาจในเชิงลบหรือนิเสธโดยแท้ โดยเป็นอำนาจที่ใช้ได้ต่อเมื่อมีการฟ้องร้องหรือร้องขอ ใช้กระบวนการพิจารณาหรือวิธีพิจารณาที่มีรายละเอียดทุกชั้นตอนและใช้หรือพิพากษาหรือมีคำสั่งเกินกว่าที่ร้องขอไม่ได้ จึงไม่มีลักษณะเป็นอำนาจออกคำสั่งหรือความสามารถในการออกคำสั่งหรืออำนาจในเชิงบวกหรือปฏิฐานเลย อีกประการหนึ่ง ย่อมไม่ใช่ผู้กระทำการหรือสามารถใช้อำนาจลูกล้าเข้าไปทำลายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งเฉพาะบุคคลหรือโดยรวม สิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดตามธรรมชาติของอำนาจตุลาการหรือฝ่ายตุลาการที่จะรักษาความบริสุทธิ์ของอำนาจตุลาการหรือฝ่ายตุลาการไว้ให้เป็นอำนาจและองค์กรคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด รักษาความเป็นธรรมแก่ประชาชนและสังคมเป็นที่พึงหรือเยียวยาความทุกข์ความเดือดร้อนที่ประชาชนได้รับจากการกระทำของบุคคลอื่นหรือของรัฐ เป็นอำนาจที่จะทำให้เกิดความสงบสุข ดับทุกข์เข็ญของประชาชนจากภัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลที่กล่าวมาคืออำนาจด้านดีของตุลาการ หากไม่มีระบบหรือมาตรการป้องกันที่ดีพอก็อาจจะสูญเสียความเป็นอิสระและถูกก้าวก่ายแทรกแซงกดดันครอบงำได้โดยง่าย อันจะกระทบต่อหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนหรือการเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนต้องเสียไป บ้านเมืองก็จะเสียหลักความยุติธรรมหรือไร้คุณธรรมในการปกครองประเทศ บ้านเมืองนั้นก็คงลุกเป็นไฟไม่เหลือความเป็นบ้านเป็นเมืองของประชาชนอีกต่อไป

เรื่องมือหรือมาตรการเหล่านี้อาจกล่าวโดยสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(๑) **หลักการคุ้มครองโดยรวม** คือความผิดฐานเป็นกบฏดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หมวด ๒ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร มาตรา ๑๑๓ “ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อ

(๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

(๒) ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือ.....”

มาตรา ๑๑๖ “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญหรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือติชมโดยสุจริต

(๑) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย

(๒) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ

(๓) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน..... และ

ความผิดในลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรทั้งหมดได้แก่ หมวด ๑ ว่าด้วยความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หมวด ๒ ว่าด้วยความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร และหมวด ๔ ว่าด้วยความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ

การคุ้มครองดังกล่าวถือว่าเป็นอำนาจโดยสมบูรณ์ของศาลยุติธรรมที่จะใช้ปกป้องคุ้มครองรักษาอำนาจตุลาการของศาล รวมทั้งปกป้องคุ้มครองราชอาณาจักร ระบบการปกครอง รัฐธรรมนูญ สถาบันหลักของประเทศ และอำนาจฝ่ายอื่นอันได้แก่อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารด้วย

(๒) **หลักการคุ้มครองโดยเฉพาะ** คือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไว้ในมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ โดยแสดงหลักการสำคัญที่ปรากฏในมาตรา ๓๒ (๒) ว่า “.....ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีการพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็นโดยประสงค์จะให้ มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาล หรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดี ซึ่งพอจะเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป.....” การคุ้มครองดังกล่าวถือว่าเป็นอำนาจโดยอิสระของศาลยุติธรรมที่ใช้ปกป้องคุ้มครองรักษาอำนาจตุลาการของศาลยุติธรรม

(๓) หลักการคุ้มครองในสถานะบุคคล ดังเช่นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๘ “ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือกระทำการขัดขวาง การพิจารณาพิพากษาของศาล.....” ซึ่ง “ศาล” เทียบเคียงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๑) ย่อมหมายรวมถึงผู้พิพากษาหรือตุลาการด้วย

(๔) หลักการคุ้มครองในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่ ดังเช่นความผิดฐานให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ หรือให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ ความผิดฐาน ขัดขึ้นหมายหรือคำสั่งของศาล ความผิดฐานฟ้องเท็จหรือเบิกความเท็จ ความผิดฐานขัดขวาง การพิจารณาพิพากษาของศาลตามมาตรา ๑๕๘ เป็นต้น

หลักการคุ้มครองที่กล่าวมาพอสังเขป ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็ได้รับความคุ้มครองดังกล่าวจากศาลยุติธรรม ซึ่งอยู่ในระบบศาลหรืออำนาจตุลาการด้วยกันตามควรแก่กรณีด้วย ยกเว้นอำนาจเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามหลักการข้อ (๒) ที่มีได้มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจดังกล่าวนี้หรือไม่ กล่าวกันว่าโดยทั่วไปอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวข้องกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มิใช่เป็นการ เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลธรรมดาทั่วไป ยกเว้นที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของบุคคล คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอาจมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปด้วย เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม โดยสุจริต ประชาชนย่อมมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้โดยสุจริต และอยู่ในหลักเหตุผลและความเคารพ ซึ่งกันและกัน ไม่ถึงกับเป็นการเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงกดดันครอบงำการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้ ดุลยพินิจของศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นการกล่าวหาศาลรัฐธรรมนูญและ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยผิดกฎหมายและไม่เป็นการขัดขวางการพิจารณาวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตาม แม้ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับละเมิดอำนาจศาลไว้โดยตรงก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก็มีการให้เครื่องมือหรือมาตรการทดแทนแก่ศาลรัฐธรรมนูญโดยให้เป็น อำนาจโดยสมบูรณ์เด็ดขาดแก่ศาลรัฐธรรมนูญ คือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๓ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันเป็นมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าว ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพื่อสั่งการ ให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคดีสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

อำนาจในการใช้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรานี้ การตีความ หรือการวินิจฉัยว่าการกระทำใด เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเป็นการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการอื่นซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เป็นอำนาจโดยสมบูรณ์เด็ดขาดของศาลรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว บัญญัติให้ใช้ได้แก่กรณีที่บุคคลนั้นมีสิทธิและเสรีภาพที่จะใช้ได้ตามรัฐธรรมนูญด้วย กล่าวคือแม้ว่า เป็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่จะใช้ได้ก็ตาม ก็ไม่อาจใช้อ้างหรือยกเป็นข้อต่อสู้หรือ ยกเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำเพื่อล้มล้างการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้หรือเพื่อให้ได้มา ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ได้

บทบัญญัติมาตรา ๖๓ ดังกล่าว จึงเป็นการให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวางและ เด็ดขาดเสียยิ่งกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และเป็นหลักการหนึ่งของอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (ABSOLUTE POWER) ตามระบบการจัดอำนาจและองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ (SEPARATION OF FUNCTIONS) ซึ่งเป็นรากฐานหนึ่งที่ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีสถานะแห่งอำนาจ เหนือกว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นในหลักการแบ่งแยกหน้าที่ด้วยกัน ทั้งนี้ แม้บทบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้ให้อำนาจลงโทษทางอาญาก็ตาม แต่เมื่อนำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ไปประกอบ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๖๘ ที่ว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็น เด็ดขาดมีผลผูกพันศาลในการตีความกฎหมายทั้งปวงแล้ว ก็กับความผิดฐานเป็นกบฏหรือความผิด ฐานก่อการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๓ หรือ มาตรา ๑๑๖ ที่กล่าวมาข้างต้น และบทบัญญัติแห่งมาตรา ๖๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยที่ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญา แก่ผู้กระทำการดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าจะเกิดสถานะอำนาจในอำนาจหรืออำนาจซ้อนอำนาจกล่าวคือ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะมีผลเป็นโทษทางอาญาตามมาด้วย ซึ่งเป็นโทษที่รุนแรงมากกว่าโทษอาญา ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยิ่งนัก

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ทำคำวินิจฉัยไต่เรื่องหลักการทำงานและสถานะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างจากหลักการทำงานและสถานะของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งไม่เป็นไปอย่างที่ทุกคนเข้าใจ โดยสถานะและวิธีทำงานของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเป็นการปฏิบัติไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ การทำงานของศาลยุติธรรมเป็นการตีความกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ ดังนั้น พื้นฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งอยู่ที่กฎหมายและการให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงเข้าหรือไม่เข้าบทกฎหมายใด แต่ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ต้องตีความตามรัฐธรรมนูญที่อ้างเหตุผลจากรัฐธรรมนูญ หลักกฎหมายทั่วไปไม่ว่าจะเป็นหลักกฎหมายทางอาญา หลักกฎหมายทางแพ่ง หลักกฎหมายทางพาณิชย์ กฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน ฯลฯ เป็นต้น ที่เป็นที่ยอมรับของประเทศและในระบบสากลและหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นหลักสากลและประเทศไทยยอมรับ ขณะเดียวกันยังต้องยอมรับความคิดเห็นและเหตุผลจากบุคคลรอบด้าน อาทิเช่น สื่อมวลชน และแนวความคิดหรือทฤษฎีหรือคำอธิบายของผู้ทรงคุณวุฒิทางตำรารวมทั้งศึกษาผลกระทบที่ตามมาของคำวินิจฉัย ซึ่งหลักการเหล่านี้ศาลยุติธรรมไม่อยู่ในฐานะที่จะทำได้ เพราะข้อผูกมัดตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ ดังกล่าว โดยเฉพาะศาลยุติธรรมไม่อาจรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลรอบด้านที่ไม่ใช่คู่ความได้ และไม่ต้องคำนึงถึงผลกระทบอันเกิดจากคำพิพากษาดังกล่าวโดยรวม เพราะมีวิธีการแก้ไขเยียวยาตามหลักรัฐธรรมนูญได้อยู่แล้ว คือการแก้ไขกฎหมายหรือออกกฎหมายใหม่มาแก้ไขเยียวยาปัญหาตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมที่เกิดขึ้น แต่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ผูกพันโดยหลักคู่กรณี เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ผูกพันเฉพาะคู่ความเหมือนศาลยุติธรรม จึงสามารถรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลจากบุคคลรอบด้านได้เพียงแต่จะหยิบยกมาอ้างถึงไม่ได้เท่านั้น ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๕ วรรคสอง ที่ว่า “วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงความคิดเห็นของตนก่อนการพิจารณาคดี การให้สิทธิคู่กรณีตรวจดูเอกสารเกี่ยวกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วย” ดังนั้น ประชาชนจึงมีสิทธิออกความคิดเห็นพร้อมชี้แจงแสดงเหตุผลได้แตกต่างจากศาลยุติธรรม ที่ถือว่าศาลยุติธรรมจะรับฟังเฉพาะข้อเท็จจริงในสำนวนความเท่านั้น จะรับฟังข้อเท็จจริงนอกสำนวนความไม่ได้ และบุคคลภายนอกจะออกความคิดเห็นหรือแสดงเหตุผลวิพากษ์วิจารณ์คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาของศาลยุติธรรมไม่ได้ จะถือว่าเป็นการกีดกันศาลอันเข้าข่ายละเมิดอำนาจศาลได้ ขณะเดียวกันจะถือตามหลักวิธีการทำงานของศาลยุติธรรมที่ว่าศาลยุติธรรมจะออกความคิดเห็นและเหตุผลของตนก่อนไม่ได้เพราะจะทำให้เกิดความได้เปรียบ

เสียเปรียบในการต่อสู้คดีของกลุ่มความ แต่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญกลุ่มความคือประชาชนทั้งหลาย ประชาชนมีส่วนร่วมได้เสียทั้งหมด การแสดงความคิดเห็นและเหตุผลของประชาชนเป็นส่วนสำคัญ แต่ประชาชนไม่ได้เข้ามาเป็นกลุ่มความอย่างแท้จริงอย่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม การตรวจสอบ การทำงานของศาลรัฐธรรมนูญจะทำได้โดยง่ายหากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถแสดงความคิดเห็น และเหตุผลเพื่อให้ประชาชนหรือผู้รู้ให้วิพากษ์วิจารณ์ด้วยความเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันเป็น หลักการปกครองประชาธิปไตย เพื่อจะได้เหตุผลที่ดีพร้อมสำหรับประชาชนโดยรวม

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคดีไปในทิศทางใด ยังต้องคำนึงถึงผลกระทบอันเกิดจากคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกับศาลยุติธรรม เพราะคำพิพากษาของศาลยุติธรรมผูกพันเฉพาะคู่ความเท่านั้น ไม่เกิดผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม แต่หากเกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือสังคมโดยรวมก็อาจ เยียวยาแก้ไขได้โดยรัฐสภาออกกฎหมายมา หลักคำวินิจฉัยของศาลสถิตยยุติธรรมจึงอยู่ที่คู่ความไม่ใช่ ประชาชนโดยรวมแต่ต้องใช้กฎหมายเพื่อประชาชนด้วยเท่านั้น และคำพิพากษาของศาลยุติธรรมอาจ ตรวจสอบโดยคู่ความไม่ว่าโดยการอุทธรณ์ ฎีกา หรือไม่ผูกมัดหากเป็นคดีใหม่ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไป ของศาลที่ถูกต้องและเป็นสากลเท่ากับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมไม่เด็ดขาด ไม่ผูกพันมิให้รัฐสภา ออกกฎหมายมาแก้ไข ไม่ผูกพันเป็นกฎหมายให้ฝ่ายบริหารต้องปฏิบัติตาม

แต่ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๖๘ บัญญัติให้ “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่น ของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง” อันเป็นบทบัญญัติ ที่เป็นผลให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโต้แย้งไม่ได้ ทำให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็น บรรทัดฐานให้ทุกองค์กรปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะองค์กรนั้นจะเป็นรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กร ประเทอื่นของรัฐ ทำให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมได้เสียทั้งสิ้นที่จะต้องรับไปปฏิบัติตามและนำไปใช้กับประชาชน อีกทีหนึ่ง ทำให้องค์กรอื่นและประชาชนที่มีได้เป็นคู่กรณีต้องได้รับผลกระทบจากคำวินิจฉัยโดยถ้วนหน้า ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตามอย่างเช่นคำวินิจฉัยในคดีของนายเนวิน ชิดชอบ ตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๖ (๔) ไม่ใช่ผูกพันเฉพาะนายเนวิน ชิดชอบ แต่ผูกพันนายชวน หลีกภัย และพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ฯลฯ ทุกคน โดยศาลยุติธรรมก็จะตีความให้ผิดไปจากคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญไม่ได้ รัฐสภาจะออกกฎหมายมาขัดแย้งกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ เป็นคำวินิจฉัย ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม หลักการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจึงแตกต่างกับหลักการ พิจารณาของศาลยุติธรรมที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงผลเช่นนี้

ความเด็ดขาดตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญยังมีความหมายมากกว่าที่ไว้โต้แย้งหรือคัดค้าน
ในคำวินิจฉัยไม่ได้เท่านั้น ยังมีสภาพบังคับให้ทุกคนต้องปฏิบัติตามเหมือนเป็นกฎหมาย โดยศาลรัฐธรรมนูญ
เป็นทั้งผู้พิจารณา และเป็นทั้งผู้มีอำนาจใช้บังคับรวมอยู่ในองค์กรเดียวกัน ซึ่งได้แก่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๓ ดังกล่าวข้างต้น ที่บัญญัติว่า

.....

“ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกการกระทำดังกล่าวตาม
วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

บทบัญญัติดังกล่าวทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจจัดการบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดหรือพรรคการเมือง
ใดที่ออกมาต่อต้านศาลรัฐธรรมนูญหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยอาศัยบุคคลผู้รู้เห็นเพียง
คนเดียวไปเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยอันเป็น
อำนาจที่แม้แต่ศาลยุติธรรมก็ไม่มีและศาลใดในโลกก็ไม่มีอำนาจเช่นนี้ แต่เป็นอำนาจที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญ
มอบอำนาจให้ศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง

หลักการในมาตรา ๖๓ ดังกล่าว จึงเป็นบทบัญญัติคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลใดหรือ
คณะบุคคลใดทำลายการใช้อำนาจตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นการล้มล้าง
การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ผู้ทำคำวินิจฉัยได้มีโอกาสพิจารณาคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ซึ่ง
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ ทำขึ้นแจกจ่ายแก่สาธารณชนเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔
พร้อมกับหนังสือถึงประธานวุฒิสภาลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่องขอให้วุฒิสภาคัดถอน
ผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายพันธ์ จันทรปาน นายศักดิ์
เตชาชาญ และนายจุมพล ณ สงขลา ออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อขอนำบุคคลคณะหนึ่งมาแสดงตนเพื่อยื่นคำร้องขอถอดถอนตุลาการทั้งสิ้น ตามที่
ประธานรัฐสภาได้ส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญพร้อมคำร้อง โดยคำร้องดังกล่าวได้ทำเป็นหนังสือเขียนเล่มอย่างดี
พิมพ์ปกสวยงาม มีภาพวาดเป็นรูปอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีตัวการ์ตูนสวมครุยศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ตัว
กำลังช่วยกันตั้งรั้วพานรัฐธรรมนูญที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยให้ล้มลงเหมือนเด็กกำลังถอดตั้งของเล่น
ออกจากกันอย่างสนุกสนาน

ในหนังสือลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ถึงประธานวุฒิสภาย่อหน้าสุดท้ายมีข้อความว่า ขออนุญาตให้พานुकคลกลุ่มหนึ่งมาแสดงตนเพื่อยื่นคำร้องขอถอดถอนตุลาการทั้งสี่คน โดยกล่าวหาว่า ตุลาการทั้งสี่คนมีพฤติการณ์ที่ถือว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการถือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายซึ่งมีรายละเอียดแห่งข้อกล่าวหาตุลาการแต่ละคนว่า มีพฤติการณ์ที่ถือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและถือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งในการยุติธรรม หรือถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญอย่างไร โดยพอสรุปได้ว่าเป็นข้อหารวมของตุลาการทั้งสี่คน ๒ ข้อหา คือ

๑. ตุลาการทั้งสี่คนวินิจฉัยคดีว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ไม่อาจนำมาใช้กับ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องได้ เพราะ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว อันเป็นคำวินิจฉัยที่ผิดเพี้ยนไปจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหรือคำวินิจฉัยกลางในคดีอื่นๆ เรื่องเดียวกัน และไม่เป็นที่ไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนตนในคดีเรื่องอื่นที่ตนเคยวินิจฉัยเกี่ยวกับผู้ถูกร้องรายอื่นมาก่อน

๒. ตุลาการทั้งสี่คนมิได้ทำคำวินิจฉัยในส่วนตนที่อยู่ในลักษณะพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนลงมติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคสอง

ส่วนข้อหาอื่นๆ ที่แยกกันกล่าวหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คนก็คือ

๑. ข้อกล่าวหาว่านายกระมล ทองธรรมชาติ ออกมาให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวแสดงอาการดูถูกลงมตแถลงผลการลงมติก่อนประธานศาลรัฐธรรมนูญจะแถลงเป็นทางการ

๒. ข้อกล่าวหาว่านายศักดิ์ เตชะชาญ เพิ่งได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในภายหลัง จึงไม่ได้ออกนั่งพิจารณาคดีของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มาตั้งแต่ต้นเพิ่งมาออกนั่งพิจารณาคดีดังกล่าวเป็นครั้งแรกในวันนัดฟังคำแถลงการณ์ปิดคดีของนายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องในนัดสุดท้าย แต่ได้ร่วมลงมติวินิจฉัยในฐานะเป็นองค์คณะด้วย ซึ่งไม่มีสิทธิเป็นองค์คณะในการลงมติวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๖

และได้สรุปรวบยอดทั้งสี่ข้อหาว่าตุลาการทั้งสี่คน มีพฤติการณ์ที่ถือว่าได้กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการสรุปข้อเท็จจริงปรับเข้าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เป็นการกระทำผิดให้ถูกถอดถอนได้ในลักษณะรวบยอดโดยไม่แยกแยะให้ชัดเจนว่า ข้อหาใดเข้าบทบัญญัติอันเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๓ ในข้อใด

ความจริงหากพิจารณา มาตรา ๓๐๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติถึง เหตุที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญจะถูกถอดถอนได้มีหลายประการด้วยกันได้แก่

๑. มีพฤติการณ์ร้ายว่ยผิดปกติ
๒. ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่
๓. ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
๔. ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือ
๕. ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

แต่ละความผิดทั้งห้าประการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เพื่อการถอดถอนนั้นมีสภาพและลักษณะ ตลอดจนเนื้อหาแห่งการกระทำผิดแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ตามคำร้องถอดถอนของบุคคลคณะนี้ กล่าวอ้างข้อเท็จจริงแห่งการกระทำของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนที่มีลักษณะเป็นข้อหาร่วม ๒ ข้อหา และแยกเป็นรายคนอีก ๒ คน คนละ ๑ ข้อ แล้วกล่าวสรุปรวบยอดเอาง่ายๆ ว่าเป็นการกระทำผิด ตามข้อ ๓ ข้อ ๔ และข้อ ๕ มารวมๆ กันโดยมิได้แยกแยะว่าการกระทำแต่ละข้อหาเข้าเงื่อนไข การกระทำผิดข้อใดตามรัฐธรรมนูญที่เป็นเหตุให้ถูกถอดถอนได้ คำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการในลักษณะนี้ จึงถือได้ว่ามิได้ระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งได้กระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจนตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๔

คดีนี้ตามข้อหาในคำร้องขอให้ถอดถอนมิได้กล่าวหาว่า ตุลาการทั้งสี่คนได้กระทำผิดในข้อหาว่า มีพฤติการณ์ร้ายว่ยผิดปกติและส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นการกระทำผิดที่เป็นรูปธรรมอย่าง ชัดเจนทั้งสองข้อหา และเป็นกรกระทำที่ผู้ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ทุกตำแหน่ง รวมทั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย อาจถูกร้องขอให้ถอดถอนได้ เพราะ เป็นการกระทำที่มีได้เกี่ยวเนื่องกับการใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดี แต่เป็นการกระทำ ที่เป็นการทุจริตต่อหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายและอำนาจหน้าที่ซึ่งมีโทษ ทางอาญา ส่วนกรกระทำข้ออื่นตามมาตรา ๓๐๓ อีกสามข้อนั้น สำหรับการกระทำตามข้อ ๓ ข้อ ๔ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงการกระทำผิดโดยใช้ถ้อยคำเช่นเดียวกับการกระทำผิดในลักษณะ ๒ หมวด ๒ ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและความผิดในลักษณะ ๓ หมวด ๒ ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมแห่งประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ จึงพอถือได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ได้นำหลักเกณฑ์การกระทำผิดตามมาตราต่างๆ ในลักษณะ ๒ หมวด ๒ และลักษณะ ๓ หมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว

ดังนั้นเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓ จะถูกถอดถอนได้ตามข้อ ๓ และข้อ ๔ จึงต้องพิจารณาตามองค์ประกอบความผิดในมาตราต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในทั้งสองหมวดแห่งประมวลกฎหมายอาญาเป็นหลัก มิฉะนั้นการพิจารณาการถอดถอนโดยอ้างว่ามีการกระทำผิดในข้อ ๓ ข้อ ๔ ก็จะปราศจากหลักเกณฑ์ในกฎหมายและอาจเป็นการกล่าวหาอย่างคลุมเครือหรือลอยๆ เช่นการกล่าวหาว่า ตุลาการทั้งสี่คนในคดีนี้ได้กระทำผิดตามข้อ ๓ ข้อ ๔ ของมาตรา ๓๐๓ ที่บัญญัติว่า ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ทั้งๆ ที่ข้อเท็จจริงที่เป็นข้อหาร่วมของตุลาการทั้งสี่และข้อหาแยกกันของตุลาการ ๒ คน ที่กล่าวมาในคำร้องไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดในประมวลกฎหมายอาญาหมวดที่ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมแต่ประการใด แต่ผู้ร้องก็สามารถเขียนคำร้องโดยโยงข้อเท็จจริงที่กล่าวหาตุลาการทั้งสี่คนว่าเป็นการกระทำผิดตามความผิดทั้งสองหมวดในประมวลกฎหมายอาญาได้โดยไปอ้างถึงข้อเท็จจริงที่กล่าวหาตุลาการทั้งสี่คนว่าเป็นการกระทำผิดตามความผิดทั้งสองหมวดในประมวลกฎหมายอาญา

คำวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น อาจนำไปใช้กับบทบัญญัติในมาตรา ๓๐๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้พิจารณาพิพากษาว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยยื่นต่อประธานวุฒิสภาและเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษา คำว่า “กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” ในมาตรานี้ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจนำมาใช้บังคับเพื่อลงโทษกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๓๐๐ ก็คือ ความผิดในลักษณะ ๒ หมวด ๒ ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตั้งแต่มาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยเฉพาะมาตรา ๑๕๗ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตต้องระวางโทษ.....” เพราะกฎหมายที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะใช้ลงโทษแก่ผู้ถูกฟ้องคือประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒

เมื่อวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องที่ได้กล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนได้กระทำผิดในข้อหาร่วมและข้อหาแยกของแต่ละคนดังกล่าวข้างต้น จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์การกระทำผิดที่อาจถูกถอดถอนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ข้อ ๓ และข้อ ๔ แต่ประการใด

ต่อไปจะได้วินิจฉัยว่า ข้อหาร่วมและข้อหาแยกของตุลาการทั้งสี่คนตามคำร้องสามารถปรับเข้ากับ การกระทำผิดตามมาตรา ๓๐๓ ข้อ ๕ ที่บัญญัติว่า “ถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย” หรือไม่

เห็นว่า ข้อกล่าวหาตอนแรกที่ว่าตุลาการทั้งสี่ถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น เห็นว่าผู้ถูกถอดถอนทั้งสี่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีฐานะเป็นตุลาการและศาลตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๘ ว่าด้วยศาล โดยมาตรา ๒๓๓ ได้บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” อันเป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่รับรองอำนาจหน้าที่ของศาลและตุลาการ ซึ่งรวมทั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้นข้อกล่าวหาว่าถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจึงน่าจะมีความหมายว่า จงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญในหมวด ๘ ว่าด้วยศาล มิใช่ถือว่าจงใจว่าใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญในหมวดอื่นๆ เช่น หมวดที่ว่าด้วยรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี

จึงมีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปว่าตามรัฐธรรมนูญอำนาจนิติบัญญัติ (อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา) และอำนาจบริหาร (คณะรัฐมนตรี) ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจศาล (อำนาจตุลาการ) อย่างไร ซึ่งมีข้อควรพิจารณาดังนี้

ก่อนอื่น ความหมายของ “อำนาจตุลาการ” ถ้อยคำว่า “อำนาจตุลาการ” ก็เช่นเดียวกับถ้อยคำว่า “อำนาจนิติบัญญัติ” และ “อำนาจบริหาร” เป็นถ้อยคำที่ปรากฏเป็นรูปลักษณะหนึ่งของอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยหรือมาจากปวงชนชาวไทยที่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นับแต่ฉบับถาวร พ.ศ. ๒๔๗๕ จนกระทั่งถูกตัดออกในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๑ จนถึงปัจจุบัน ทำให้ดูเหมือนประเทศไทยไม่ได้ปกครองตามหลักการแบ่งแยกอำนาจและระบอบประชาธิปไตยที่ประเทศทั่วโลกยึดถือ

ถ้อยคำว่า “อำนาจตุลาการ” หรือ “อำนาจนิติบัญญัติ” และ “อำนาจบริหาร” ถือว่าเป็นเนื้อหาหรือลักษณะหนึ่งของอำนาจอธิปไตยของประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของประเทศที่จะพึงมีได้

และแสดงออกมาได้ ๓ ลักษณะที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน โดยแต่ละลักษณะจะมีสถานะสูงสุด ไม่ด้อยกว่ากัน แต่ละลักษณะจึงไม่อาจแสดงความเหนือกว่าด้วยการก้าวท้าวแทรกแซงกดดัน ครอบงำสิ่งที่เป็นเนื้อหาหรือลักษณะสำคัญของอำนาจอีกฝ่ายหนึ่ง อันแสดงความเหนือกว่า อีกฝ่ายหนึ่งได้

เมื่อเป็นเพียง “อำนาจ” อย่างเดียวย่อมเป็นเพียงนามธรรมไม่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์โดย ลักษณะแห่งความเป็นนามธรรม จึงต้องให้มีการคลี่คลายออกมาเป็นรูปธรรม ก็คือการมี องค์การที่จะ แสดงออกและวิธีการหรือกระบวนการการที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจนั้นๆ รวมทั้งระบบหรือกลไก และมาตรการที่จะปกป้องคุ้มครองให้องค์กรนั้นๆ สามารถใช้อำนาจที่ถือเป็นอำนาจสูงสุดของประเทศ และสร้างระบบเชื่อมโยงการใช้อำนาจขององค์กรที่ใช้อำนาจดังกล่าวเข้าสู่ความเป็นอำนาจอธิปไตย ของประเทศเพียงอำนาจเดียวนั้นคือที่มาขององค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทั้งสามฝ่าย ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลกับระบบหรือมาตรการปกป้องคุ้มครองรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล และระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจ ผู้ทำคำวินิจฉัยเคยกล่าว รายละเอียดเกี่ยวกับหลักการแบ่งแยกอำนาจและระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจมากพอควรแล้ว ในคำวินิจฉัยส่วนตอนที่ ๒๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ รวมทั้งคำวินิจฉัยก่อนหน้านั้น ส่วนระบบการปกป้องคุ้มครองอำนาจตุลาการหรือศาลก็ได้กล่าวมาบ้างแล้วในตอนต้น จึงจะไม่ขอก้าว ในตอนนี้ซ้ำอีก

ปัญหาที่ชวนให้สงสัยตามมาก็คือ เมื่อมีการคลี่คลายเนื้อหาหรือลักษณะแห่ง “อำนาจ” ออกมาเป็นรูปธรรมแล้ว อะไรคือ “อำนาจนิติบัญญัติ” หรือ “อำนาจบริหาร” หรือ “อำนาจตุลาการ” จะขอสรุปสั้นๆ ว่า

“อำนาจนิติบัญญัติ” ก็คือ อำนาจในลักษณะทั่วๆ ไปที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นอำนาจของ รัฐสภา

“อำนาจบริหาร” ก็คือ อำนาจในลักษณะทั่วๆ ไปที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นอำนาจของ คณะรัฐมนตรีและ

“อำนาจตุลาการ” ก็คือ อำนาจในลักษณะทั่วๆ ไปที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาล สิ่งเหล่านี้คือรูปธรรมของอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ตามหลัก การแบ่งแยกอำนาจและระบอบการปกครองประชาธิปไตยตามหลักสากล

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจการใช้อำนาจตุลาการหรือตรวจสอบหรือวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลได้หรือไม่ ก็คงต้องไปพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก่อนว่ามีบทบัญญัติรับรองอำนาจหน้าที่เช่นนี้หรือไม่ จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไม่มีบทบัญญัติรับรองให้รัฐสภาหรือสมาชิกแห่งสภานั้นๆ สามารถเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลไว้โดยตรงหรือไม่ได้ให้อำนาจตรวจสอบหรือวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการไว้ รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดบัญญัติรับรองให้สมาชิกแห่งรัฐสภาสามารถวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการนอกการประชุมสภา อันจะถือว่าเป็นการดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการ หรือถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๘

ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลของรัฐสภาที่จะมีต่อศาล จึงมีเพียงผ่านกระบวนการร่างกฎหมายตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ หรือที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลก็เช่นการพิจารณาอนุมัติงบประมาณเท่านั้น ส่วนอำนาจในการถอดถอนจากตำแหน่งของวุฒิสภาของไทยไม่ถือว่าอยู่ในระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลตามปกติของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสากล และอำนาจเหล่านี้ไม่ใช่บทบัญญัติให้สิทธิหรือก่อให้เกิดข้อยกเว้นให้สามารถเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงกดดันครอบงำการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการหรืออ้างเป็นเหตุให้มีสิทธิตรวจสอบหรือวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการเป็นการทั่วไป หากจะอ้างเป็นอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการออกกฎหมาย การพิจารณางบประมาณ หรือการถอดถอนจากตำแหน่ง ก็ต้องใช้ให้อยู่ในกรอบหรือระหว่างกระบวนการออกกฎหมาย การพิจารณางบประมาณ หรือกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง ก็ต้องเข้าไปสู่กระบวนการเช่นนั้นเสียก่อนจึงจะอาจพออ้างได้

หากการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหลุดออกนอกกรอบหรือขอบเขตของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกประเทศต่างต้องตระหนักและระมัดระวัง และเป็นหลักการสำคัญของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องมีกลไกหรือมาตรการควบคุมโดยเด็ดขาดและเคร่งครัดเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาเช่นนี้ ซึ่งโดยปกติให้เป็นอำนาจของศาล เพราะความเสียหายร้ายแรงที่เกิดขึ้นมิใช่กระทบต่อระบบ ระบอบหรือโครงสร้างการปกครองประเทศเท่านั้น แต่มีผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาวแก่ประเทศชาติและประชาชนด้วย

กรณียังอาจมีปัญหาอีกอย่างหนึ่งว่า การวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้พิพากษาหรือตุลาการหรือการกล่าวหาตุลาการว่า سوءว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญถือเป็นอำนาจหน้าที่ทั่วไปของสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือสมาชิกแห่งสภาทั้งสองหรือไม่ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจหรือหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือหลักการแห่งนิติธรรมหรือนิติรัฐแล้ว รัฐสภาหรือสมาชิกรัฐสภาที่มีอำนาจหน้าที่หลักเกี่ยวกับการออกกฎหมาย ตรวจสอบและอนุมัติในการใช้งบประมาณ และในระบอบประธานาธิบดี เช่น สหรัฐอเมริกา รัฐสภายังมีอำนาจอิมพีชเมนต์ (IMPEACHMENT) ประธานาธิบดีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารดังจะได้อ้างต่อไปในคำวินิจฉัยข้อ ๔ ตามคำร้องของประธานรัฐสภา ในระบบรัฐสภาที่รัฐสภามีอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร หรือที่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ เรียกว่า “มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน” ซึ่งได้แก่ สิทธิเกี่ยวกับนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี สิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๓ มาตรา ๑๘๔ สิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ สิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาตามมาตรา ๑๘๗ เป็นต้น

“การบริหารราชการแผ่นดิน” เป็นอำนาจบริหารประเภทหนึ่งของคณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่รวมส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจตุลาการของศาลเข้าไปด้วย กล่าวคือ การพิจารณาพิพากษารรคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการที่อยู่นอกเหนือการบริหารราชการแผ่นดินหรืออยู่นอกเหนืออำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล หรืออยู่นอกเหนือนโยบายโดยตรงของคณะรัฐมนตรีจะมีก็แต่หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่จะต้องสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลตามมาตรา ๗๕ และมาตรา ๗๘ เป็นต้น การพิจารณาพิพากษารรคดีของศาล จึงไม่ใช่ นโยบายทั่วไปที่จะต้องแถลงต่อรัฐสภาหรือรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓

การพิจารณาพิพากษารรคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการ จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภา เป็นอำนาจของศาลที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓๓ เท่านั้น แต่ไม่ใช่ผู้พิพากษาหรือตุลาการจะมีอิสระทำอะไรก็ได้ ผู้พิพากษาหรือตุลาการต่างต้องรับผิดชอบที่จะต้องใช้อำนาจหน้าที่หรือใช้ดุลยพินิจหรือปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ในกรอบหรือขอบเขตของกฎหมาย มิฉะนั้นอาจมีความผิดต้องรับโทษทางวินัย (ยกเว้นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีโทษทางวินัย) หรือโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๐๑ มาตรา ๒๐๒ เป็นต้น ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบหรือขอบเขตความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนและโทษที่จะได้รับรุนแรงและชัดเจนกว่าความผิดของฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารที่ใช้ระบบความรับผิดชอบทางการเมืองอันเป็นความรับผิดชอบคนละประเภทกัน สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน

ดังนั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่มีอำนาจควบคุมการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการ เหมือนการมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารตามมาตรา ๑๘๒ และการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการไม่ใช่นโยบายที่ต้องแถลงต่อรัฐสภาหรือต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน หรือต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาเหมือนกับคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องปฏิบัติหรือดำเนินการตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ รัฐสภาหรือสมาชิกรัฐสภาจึงไม่น่าจะอ้างได้ว่ามีอำนาจหน้าที่ทั่วไปหรือมีสิทธิวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการ หรือมีอำนาจที่กล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ปฏิบัติหน้าที่ส่อว่าจงใจขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ส่วนประชาชนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และนักวิชาการย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เพียงแต่ระมัดระวังมิให้เป็นการกระทำที่เข้าข่ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๘ คือดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล หรือตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือติชมโดยสุจริต

๑. เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย

๒. เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ

๓. เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน”

หรือล่วงละเมิดระบบหรือมาตรการปกป้องคุ้มครองหรือกฎหมายอื่นก็น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาทั้งหมด ไม่ว่าบุคคลผู้ใดหรือองค์กรใด จึงไม่อาจกล่าวหาผู้พิพากษาหรือตุลาการว่ามีพฤติการณ์ส่อว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจตุลาการของศาลหรือตุลาการมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๕ บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาและตุลาการไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาตามลำดับชั้น

.....”

และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือตุลาการจึงไม่ใช่นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร อันต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นการกล่าวหาว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งสี่มีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจกระทำได้

ส่วนข้อกล่าวหาที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนส่อว่าจงใจขัดต่อกฎหมายนั้น ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า คดีนี้เป็นเรื่องตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนได้ใช้อำนาจตุลาการตามรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบโดยจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ จึงเป็นกรณีที่ตุลาการทั้งสี่คนได้ใช้อำนาจตุลาการตามรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคดีโดยมิใช่เป็นการใช้อำนาจหลุดออกนอกกรอบหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญและมีได้ใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นใดวินิจฉัยคดี ดังนั้นกรณีที่ผู้ร้องกล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนมีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อกฎหมายจึงเป็นไปไม่ได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น ข้อกล่าวหาตามคำร้องข้อ ๕ ที่ว่าส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยอาศัยข้อกล่าวหาตามข้อเท็จจริงที่เป็นข้อกล่าวหาร่วมและข้อกล่าวหาแยกตามคำร้อง จึงขัดกับหลักการในรัฐธรรมนูญดังที่วินิจฉัยมาข้างต้น

ถ้าพิจารณาในอีกแง่หนึ่งปรากฏว่า ข้อหาร่วมและข้อหาแยกที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน ถูกกล่าวหาเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับบทบังคับของรัฐธรรมนูญแต่ประการใด เช่น ข้อกล่าวหาร่วมทั้งสองข้อที่ว่า

๑. วินิจฉัยชี้ขาดคดีของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ โดยไม่วินิจฉัยตามคำวินิจฉัยในคดีเรื่องก่อนๆ ก็ได้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่า การใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้ขาดคดีตุลาการต้องเดินตามคำวินิจฉัยในคดีเรื่องก่อนๆ แต่กลับมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ บัญญัติรับรองไว้ว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” คดีนี้ตามข้อเท็จจริงที่เป็นข้อกล่าวหาไม่ปรากฏว่า คำวินิจฉัยส่วนตัวของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน ได้วินิจฉัยคดีออกนอกกรอบรัฐธรรมนูญแต่อย่างไร ตามข้อกล่าวหาที่มีข้อเท็จจริงแต่เพียงว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนมิได้ใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้ขาดคดีของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ตามคำวินิจฉัยในคดีเรื่องก่อนๆ ที่เคยวินิจฉัยไว้ หากฟังว่าการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวต่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ที่รับรองความเป็นอิสระในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีของผู้พิพากษาและตุลาการก็จะถูกลบล้างโดยสิ้นเชิง

ส่วนการใช้อำนาจหน้าที่โดยต่อว่าจงใจขัดต่อกฎหมายไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง เพราะการใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยคดีนี้ มิได้ใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด

ข้อกล่าวหาร่วมข้อ ๒ ที่ว่า ตุลาการทั้งสี่คนมิได้ทำคำวินิจฉัยในส่วนตนให้เสร็จก่อนการแถลงด้วยวาจาและลงมติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๗ วรรคสอง ผู้ทำคำวินิจฉัยข้อกล่าวหาโดยสังเขปดังต่อไปนี้

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๗ อาจแยกขั้นตอนการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญออกได้ ๔ ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ การทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนเพื่อแถลงด้วยวาจา

ขั้นตอนที่ ๒ การทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยกลาง)

ขั้นตอนที่ ๓ การทำคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ขั้นตอนที่ ๔ การประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในที่นี้จะขอกกล่าวแต่เฉพาะขั้นตอนที่ ๑ ตามข้อกล่าวหาในคำร้อง

ขั้นตอนที่ ๑ การทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนเพื่อแถลงด้วยวาจา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคสอง บัญญัติถึงขั้นตอนนี้ไว้แต่เพียงว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำคำวินิจฉัยในส่วนตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนลงมติ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และจะเห็นได้ว่ากระบวนการ

ทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแตกต่างกับการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรม
อย่างเห็นได้ชัด โดยอาจพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรม
ได้แก่

๑. **คดีแพ่ง** ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๐ ที่บัญญัติ
ว่า “การทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้ดำเนินการตามข้อบังคับดังต่อไปนี้

(๑) ศาลจะต้องประกอบครบถ้วนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยเขตอำนาจศาล และ
อำนาจผู้พิพากษา

(๒) ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๑๓ ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องทำโดยผู้พิพากษา
หลายคน คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับตามความเห็นของฝ่ายข้างมาก จำนวนผู้พิพากษาฝ่าย
ข้างมากนั้น ในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ต้องไม่น้อยกว่าสองคน และในศาลฎีกาไม่น้อยกว่าสามคน
ในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ถ้าผู้พิพากษาคคนใดมีความเห็นแย้ง ก็ให้ผู้พิพากษาคคนนั้นเขียนใจความ
แห่งความเห็นแย้งของตนกลัดไว้ในสำนวน และจะแสดงเหตุผลแห่งข้อแย้งไว้ด้วยก็ได้

ในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี
เห็นสมควรจะให้มีการวินิจฉัยปัญหาใดในคดีเรื่องใดโดยที่ประชุมใหญ่ก็ได้ หรือถ้ามีกฎหมายกำหนดให้
วินิจฉัยปัญหาใดหรือคดีเรื่องใดโดยที่ประชุมใหญ่ก็ให้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๓ ที่ประชุมใหญ่นั้น สำหรับศาลอุทธรณ์ให้ประกอบด้วยอย่างน้อย
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะไม่น้อยกว่า ๑๐ คน สำหรับศาลฎีกาให้ประกอบด้วยผู้พิพากษาทุกคนซึ่งอยู่
ปฏิบัติหน้าที่แต่ต้องไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนผู้พิพากษาแห่งศาลนั้น และให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
หรือประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี หรือผู้ทำการแทนเป็นประธาน

คำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก และถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธาน
แห่งที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในคดีซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้วินิจฉัยปัญหาแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเป็นไปตามคำวินิจฉัย
ของที่ประชุมใหญ่ และต้องระบุไว้ด้วยว่าปัญหาข้อใดได้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ผู้พิพากษาที่เข้าประชุม
แม้มิใช่เป็นผู้นั่งพิจารณา ก็ให้มีอำนาจพิพากษาหรือทำคำสั่งในคดีนั้นได้และเฉพาะในศาลอุทธรณ์
ให้ทำความเห็นแย้งได้ด้วย.....”

๒. **คดีอาญา** ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๔
ที่บัญญัติว่า “ในการประชุมปรึกษาเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษา ข้าราชการ
หัวหน้าผู้พิพากษาในศาลนั้นหรือเจ้าของสำนวนเป็นประธาน ถามผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาทีละคน

ให้ออกความเห็นทุกประเด็นที่จะวินิจฉัย ให้ประธานออกความเห็นสุดท้าย การวินิจฉัยให้ถือตามเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกันเป็นสองฝ่ายหรือเกินกว่าสองฝ่ายขึ้นไป จะหาเสียงข้างมากมิได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากยอมเห็นด้วย ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า”

และมาตรา ๒๐๘ ทวิ ที่บัญญัติว่า “ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เห็นสมควรจะให้มีการวินิจฉัยปัญหาใดในคดีเรื่องใดโดยที่ประชุมใหญ่ก็ได้

ที่ประชุมใหญ่ให้ประกอบด้วยผู้พิพากษาทุกคนซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนผู้พิพากษาแห่งศาลนั้น และให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นประธาน

การวินิจฉัยในที่ประชุมใหญ่ให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกันเป็นสองฝ่ายหรือเกินสองฝ่ายขึ้นไปจะหาเสียงข้างมากมิได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากยอมเห็นด้วยผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า

ในคดีซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้วินิจฉัยปัญหาแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเป็นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ และต้องระบุไว้ด้วยว่าปัญหาข้อใดได้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ผู้พิพากษาที่เข้าประชุมแม้มิใช่เป็นผู้นั่งพิจารณา ก็ให้มีอำนาจพิพากษา ทำคำสั่งหรือทำความเห็นแย้งในคดีนั้นได้”

กรณีจะเห็นได้ว่า กฎหมายบัญญัติวิธีการหรือการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรมในคดีแพ่งและคดีอาญาแตกต่างกัน แม้แต่ในคดีแพ่งหรือคดีอาญาในคนละเขตอำนาจศาล เช่นศาลจังหวัด ศาลแขวง หรือศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษของศาลยุติธรรม เป็นต้น ก็ยังมีหลักการและรายละเอียดแตกต่างกันไปอีกด้วย จึงต้องถือว่าศาลยุติธรรมจะมีกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความหลากหลายมากที่สุด ซึ่งแม้ในศาลเดียวกันก็อาจมีวิธีพิจารณาพิพากษาคดีที่แตกต่างกันนับสิบแบบ มีความยุ่งยากและซับซ้อนกว่าศาลพิเศษ ดังเช่น ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองมากนัก แต่หากนับเป็นหลักการตามอำนาจตุลาการแล้ว ในระบบศาลก็จะมีแก่นหรือพื้นฐานของวิธีพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีอย่างเดียวกัน ดังเช่น การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การคัดค้านผู้พิพากษา การพิจารณาพิพากษาคดีโดยองค์คณะผู้พิพากษา คำพิพากษาหรือคำสั่งในทุกประเด็นข้อพิพาทและไม่เกินคำขอ การให้เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยทั้งปวง เป็นต้น

ในการพิจารณาวิธีการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เป็นศาล ก็ย่อมต้องมีแก่นหรือพื้นฐานวิธีพิจารณาวินิจฉัยคดีอย่างเดียวกันกับระบบศาลยุติธรรม ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคสอง ที่ว่า วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงความคิดเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจดูเอกสารเกี่ยวกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วย

ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจในระบบหรือวิธีการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จึงต้องอาศัยวิเคราะห์จากระบบหรือวิธีหรือการทำคำวินิจฉัยคดีของศาลยุติธรรมเป็นต้นแบบ ย่อมเป็นแนวทางที่ดีที่สุด เพราะอย่างน้อยก็จะได้ทราบข้อแตกต่างกับระบบศาลยุติธรรมที่นักกฎหมายหรือประชาชนทั่วไปคุ้นเคยกัน ซึ่งบางครั้งความคุ้นเคยดังกล่าวก็ทำให้เกิดปัญหาได้เหมือนกัน โดยบางคนนำเอาหลักการหรือวิธีการที่ใช้กันอยู่ในศาลยุติธรรมมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งที่ความจริงแล้วหลักการหรือวิธีการของศาลยุติธรรมดังกล่าวหาได้มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายให้นำไปใช้แก่ศาลรัฐธรรมนูญด้วยทำให้เกิดผลกระทบตามมาได้แก่สร้างความสับสนแก่ประชาชนหรือจนกระทั่งเกิดความเข้าใจเลยเถิดไปว่า ศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใช้วิธีพิจารณาหรือวิธีการทำคำวินิจฉัยคดีโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือส่อว่าดำเนินกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เท่ากับเป็นการกล่าวหาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยการกระทำหรือละเว้นกระทำการหรือกรณีหรือปัญหาใดเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นผู้กระทำการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยของตนขัดต่อรัฐธรรมนูญ อันเป็นเรื่องแปลกประหลาดไม่น่าเกิดขึ้นได้ในสังคมปกติหรือในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยปกครองด้วยหลักการแห่งนิติธรรมหรือนิติรัฐอย่างแท้จริง

แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์หลักการหรือระบบหรือวิธีการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทั่วไป ผู้ทำคำวินิจฉัยจะขอกกล่าวโดยสังเขปตามลำดับดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ลักษณะทั่วไปของหลักการหรือวิธีการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญวิธีหรือการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีลักษณะแตกต่างกับการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรมโดยการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรมมี ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่

- ลักษณะที่ ๑ การทำคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยองค์คณะผู้พิพากษา
- ลักษณะที่ ๒ การทำคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยที่ประชุมใหญ่

ตามลักษณะที่ ๑ เป็นลักษณะการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งแบบปกติของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ส่วนลักษณะที่ ๒ เป็นลักษณะการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งแบบพิเศษใช้ได้เฉพาะในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาเท่านั้น ซึ่งกฎหมายให้อำนาจแก่ประธานศาลอุทธรณ์ (อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์) และประธานศาลฎีกาที่จะให้มีการวินิจฉัยปัญหาใดในคดีเรื่องใดโดยที่ประชุมใหญ่ได้ตามที่เห็นสมควรโดยปกติแล้วก็เป็นปัญหาหรือเรื่องใหญ่หรือมีความสำคัญหรือมีความจำเป็นที่กระทบต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนก่อนข้างรุนแรง ในการวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่แบบนี้เป็นลักษณะของการทำงานแบบที่ประชุม ที่ประกอบด้วยสมาชิกค่อนข้างมาก ไม่ใช่รูปองค์คณะของผู้พิพากษาตามปกติ ในคดีแพ่งจึงมีบทบัญญัติในกรณีมีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานแห่งที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาดส่วนคดีอาญาใช้ในระบบคดีอาญาคือให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากยอมเห็นด้วยผู้พิพากษาซึ่งเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า

เมื่อนำลักษณะดังกล่าวเปรียบเทียบกับการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ในการทำคำวินิจฉัยในส่วนตนเพื่อแถลงด้วยวาจาและลงมตินั้น ศาลรัฐธรรมนูญใช้ลักษณะผสมกันทั้งสองลักษณะของการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรม กล่าวคือเป็นการทำคำวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษา มิใช่เป็นการทำคำวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ตามแบบศาลยุติธรรม เพราะศาลรัฐธรรมนูญมิได้มีระบบที่ประชุมใหญ่แต่ใช้ระบบองค์คณะในการนั่งพิจารณาเท่านั้นที่จะเป็นองค์คณะในการทำคำวินิจฉัยได้ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก มิได้ใช้เสียงชี้ขาดหรือมีระบบแก้ปัญหในกรณีเสียงเท่ากันไว้ จึงต้องใช้ระบบเสียงเท่ากันอย่างลักษณะองค์คณะผู้พิพากษาในคดีแพ่งมีเสียงเท่ากันก็คือทำอย่างไรก็ได้จนกว่าจะได้เสียงข้างมาก

ในขณะเดียวกัน การลงมติเพื่อทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยกลาง) กลับใช้ระบบที่ประชุมลักษณะเดียวกับที่ประชุมใหญ่ของศาลยุติธรรม กล่าวคือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องเตรียมคำวินิจฉัยในส่วนตนมาให้พร้อมเพื่อแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม คำวินิจฉัยในส่วนของตนดังกล่าวเป็นคนละคำวินิจฉัยกับคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา การทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนเพื่อแถลงด้วยวาจาดังกล่าว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจจะต้องเตรียมรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ค้นคว้า สอบถามผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจให้บุคคลอื่นช่วยเหลือในการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย ความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งอาจมีการประชุมปรึกษาหารือกันก่อน เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนดังกล่าวที่ดีที่สุดเพื่อแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาแล้ว จึงจะมีการเรียกประชุมเพื่อลงมติ ด้วยวิธีการทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนเพื่อแถลงด้วยวาจาดังกล่าว เป็นเรื่องที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่างคนต่างทำเท่าที่ตนมีความรู้ ความสามารถ เท่าที่ตนเห็นว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องและดีที่สุดแล้ว ย่อมมีแนวทางและความคิดเห็นที่หลากหลายไปตามพื้นฐานความรู้ความเชี่ยวชาญในกฎหมายและการใช้กฎหมายและที่มาของแต่ละคน และลักษณะการทำคำวินิจฉัยคดีด้วยที่ประชุมและการลงมติดังกล่าว หาใช้ลักษณะของการระดมสมองหรือการถกเถียงกันด้วยเหตุผลเพื่อหาข้อยุติที่ถูกต้องแน่นอนในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างในลักษณะการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยุติธรรมที่จะได้บทสรุปทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ลึกซึ้งและถูกต้องแน่นอนกว่า ในขณะที่เดียวกัน การทำคำวินิจฉัยคดีด้วยที่ประชุมและการลงมติของศาลรัฐธรรมนูญก็เป็นเช่นเดียวกับการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลยุติธรรมคือยากที่จะบอกได้ว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะมีความเห็นหรือคำวินิจฉัยในส่วนของตนและลงมติเช่นใดจนกว่าจะลงมติ ได้แก่คาดเดากันไปเท่านั้น

คำวินิจฉัยในส่วนของตนเพื่อแถลงด้วยวาจาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าจะต้องทำเป็นหนังสือและต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างอิง และแน่นอนว่าเป็นคนละคำวินิจฉัยกับคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนที่จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำวินิจฉัยในส่วนของตนเพื่อแถลงด้วยวาจาก่อนลงมติจึงไม่ต้องทำเป็นหนังสือ และไม่ต้องมีองค์ประกอบแห่งคำวินิจฉัยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคสี่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญย่อมอาจมีแต่ผลแห่งคำวินิจฉัยของตนหรือแถลงแต่ผลแห่งคำวินิจฉัยของตนเท่านั้นก็ได้ อย่างไรก็ตามคำวินิจฉัยในส่วนของตนก็เป็นกระบวนการแสดงความคิดเห็นและการให้เหตุผลเหมือนเช่นคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลทั่วไป จึงน่าจะต้องมีเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยของตนด้วย

การแถลงคำวินิจฉัยในส่วนของตนด้วยวาจาต่อที่ประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก่อนการลงมติ ก็เช่นเดียวกับการแถลงแสดงความคิดเห็นของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมในที่ประชุมใหญ่ของศาลยุติธรรมเป็นการแถลงด้วยวาจา ย่อมมีความหมายว่าไม่ใช่เป็นหนังสือหรือไม่มีการบันทึกเป็นหนังสือหรือไม่ถือว่าต้องมีบันทึกไว้โดยละเอียด ถือว่าเป็นคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้น หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นไม่อาจเขียนคำวินิจฉัยที่ขัดแย้งต่อสิ่งที่ตนแถลงในที่ประชุม ดังจะเห็นได้ว่า

ที่ประชุมใหญ่ของศาลยุติธรรมอาจให้ผู้พิพากษาที่มีความเห็นไม่ตรงกับมติที่ประชุมใหญ่เป็นองค์คณะ หรือผู้ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นก็ได้ และความเห็นที่แถลงที่ประชุมใหญ่ของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ก็มีใช้เป็นเรื่องเปิดเผย ไม่ว่าจะป็นคู่ความหรือประชาชนไม่มีสิทธิที่จะขอรับรู้ความเห็นและรายละเอียดของการประชุมใหญ่ของศาลยุติธรรมดังกล่าวได้

สรุปหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๗ วรรคสอง ที่กล่าวข้างต้น โดยเปรียบเทียบกับการทำคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรม จึงกล่าวได้ว่าคำวินิจฉัยในส่วนของตนของ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ต้องนำมาแถลงด้วยวากาจาก่อนลงมติ จึงไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ ให้แล้วเสร็จโดยสมบูรณ์เพื่อนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพราะเป็นคนละขั้นตอนกับการทำ คำวินิจฉัยส่วนตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วย คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ดังนั้นตามข้อกล่าวหาร่วมในข้อ ๒ จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ ใช้อำนาจหน้าที่โดยถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญตามข้อ ๕ ดังกล่าวข้างต้น

ส่วนข้อกล่าวหาแยกสำหรับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คน คือ

๑. กล่าวหาว่านายกระมล ทองธรรมชาติ ีบร้อนออกมาแถลงมติของที่ประชุมในคดีของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ต่อผู้สื่อข่าว โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ยังมีได้แถลงมติดังกล่าวเป็นทางการ

เห็นว่าข้อกล่าวหาดังกล่าว เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปรับเข้าเป็นการกระทำผิดที่อาจถูกถอดถอน จากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ ดังกล่าวข้างต้น จึงไม่เป็นสาระแก่คดีที่จะต้องวินิจฉัย

๒. กล่าวหาว่านายศักดิ์ เตชะชาญ เพิ่งได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญในภายหลัง จึงไม่ได้ออกนั่งพิจารณาคดีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มาตั้งแต่ต้น เพิ่งมานั่งพิจารณาคดีฟังคำแถลงด้วยวากาของคู่กรณีในนัดสุดท้าย แต่ได้ร่วมลงมติวินิจฉัยในฐานะเป็น องค์คณะด้วยจึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๒๖๓

มาตรา ๒๖๗ บัญญัติว่า “องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการ ทำคำวินิจฉัย...” มีการใช้คำว่า “และ” ระหว่างถ้อยคำว่า “ในการนั่งพิจารณา” กับ “ในการทำคำวินิจฉัย” หมายความว่า องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการทำคำวินิจฉัยต้องเป็นองค์คณะเดียวกับ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ที่จะทำคำวินิจฉัย ในคดีนั้นได้ต้องเป็นองค์คณะในการนั่งพิจารณาคดีนั้นด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๓๖ ที่ว่า “การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งไม่ได้นั่งพิจารณาคดีจะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ความหมายของบทบัญญัติดังกล่าวนำมาใช้แก่กรณีศาลรัฐธรรมนูญก็คือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีตุลาการอย่างน้อย ๕ คน จึงจะนั่งพิจารณาคดีได้ หากไม่ครบก็ย่อมไม่อาจนั่งพิจารณาคดี และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่นั่งพิจารณาคดีเท่านั้นที่จะเป็นองค์คณะในการทำคำวินิจฉัยได้ กรณีนี้ก็จะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ตอนนายศักดิ์ เตชาชาญ เข้ามาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่ๆ โดยคดีนายประยุทธ มหากิจศิริ นายศักดิ์ไม่ได้นั่งพิจารณาเพราะ**จบขั้นตอนในการนั่งพิจารณาคดีไปแล้ว** คงเหลือขั้นตอนในการทำคำวินิจฉัยเท่านั้น นายศักดิ์ย่อมไม่อาจเป็นองค์คณะในการทำคำวินิจฉัย แตกต่างกับคดีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ที่ยังอยู่ในระหว่างการนั่งพิจารณา จึงเป็นปัญหาว่านายศักดิ์ เตชาชาญจะเป็นองค์คณะในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยคดีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้หรือไม่

ส่วนถ้อยคำตอนท้ายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ ที่ว่า “เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เป็นเรื่องข้อยกเว้นที่ให้กฎหมายบัญญัติได้ แต่นำมาใช้แก่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ ไม่ได้ เพราะบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้ออกกฎหมายเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้ จึงหมายความว่าองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีไม่น้อยกว่า ๕ คนเสมอ เหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้นั้นจะนำมาใช้อ้างแก่ศาลรัฐธรรมนูญมิได้

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ มีข้อห้ามไว้กรณีเดียวคือ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการทำคำวินิจฉัย ต้องเป็นองค์คณะเดียวกับองค์คณะในการนั่งพิจารณาเท่านั้น ดังนั้นกรณีดังกล่าวมาข้างต้นย่อมไม่ถือว่าเป็นข้อต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญย่อมทำได้โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจะอ้างหลักการในระบบศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่กรณีการลงมติและการทำคำวินิจฉัยมิได้ เพราะระบบของศาลรัฐธรรมนูญยังมีรายละเอียดในกฎหมายเกี่ยวกับการทำคำวินิจฉัยแตกต่างออกไปจากศาลยุติธรรมอีก หากจะอ้างว่าศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกระทำหรือปฏิบัติไม่ชอบก็คงต้องถามว่าไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตราใด จึงขอความกรุณาอย่าอ้างลอยๆ โดยไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเอาระบบศาลยุติธรรมมาเปรียบเทียบในกรณีนี้

ถ้อยคำว่า “การนั่งพิจารณา” ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคหนึ่ง หรือ มาตรา ๒๓๖ นั้น ในที่นี้คงไม่อาจใช้ในความหมายเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๕) ที่ว่า “การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี เช่น ซ้ำสองสถาน หรือสืบพยานทำการไต่สวนฟังคำขอต่างๆ และฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจา เพราะกระบวนการพิจารณาเหล่านี้ไม่ใช่กระบวนการพิจารณาคดีปกติของระบบศาลรัฐธรรมนูญไทย บางคดีศาลรัฐธรรมนูญ อาจพิจารณาวินิจฉัยคดีไปโดยไม่มีการนั่งพิจารณาในความหมายเช่นนี้เลย ดังเช่นในคดีที่ศาลยุติธรรม ส่งปัญหาในคดีของศาลนั้นๆ ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นต้น

ความหมายของถ้อยคำว่า “การนั่งพิจารณา” จึงน่าจะตรงกับความหมายตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งตามมาตรา ๑ (๘) ที่ว่า “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนการพิจารณาทั้งหมด ในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง และมาตรา ๑ (๗) ที่ว่า “กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งได้กระทำไปโดยคู่ความในคดีนั้นหรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่ความ ฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลหรือทำต่อคู่ความใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึง การส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้” ความหมายดังกล่าวถือเป็นความหมายของระบบศาลไทยและเป็นไปตามหลักสากลที่ประเทศต่างๆ เขาใช้ในความหมาย ทำนองเดียวกันในทุกระบบศาล

การที่ผู้พิพากษาหรือตุลาการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาใดกระบวนการพิจารณาหนึ่ง ย่อมถือว่าผู้พิพากษาหรือตุลาการนั้นเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีนั้นแล้ว หากไม่มีบทบัญญัติ แห่งกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าต้องเป็นองค์คณะในกระบวนการพิจารณาทั้งหมดของคดีนั้นแล้วจึงจะ เป็นองค์คณะในการทำคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาได้ เช่นนี้เพียงผู้พิพากษาหรือตุลาการนั้นเข้าร่วม ในกระบวนการพิจารณาเพียงครั้งหนึ่งก็ย่อมถือว่าเป็นองค์คณะในการพิจารณา ย่อมเป็นองค์คณะในการทำ คำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาได้

แนวทางการใช้กฎหมายตามวรรคก่อนเป็นแนวทางที่ศาลยุติธรรมของไทยยึดถือมาโดยตลอด และเป็นหลักเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติเป็นหลักสากลเช่นกัน เพราะมิฉะนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงองค์คณะ ผู้พิพากษาทุกครั้งก็ต้องพิจารณาสืบพยานกันใหม่หมด ถ้าเป็นเช่นนี้คดีหนึ่งๆ อาจต้องสืบพยานกันใหม่

นับสิบนับร้อยครั้ง หรือหากคดีใกล้จบ จำเลยรู้ชะตากรรมของตนก็อาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งให้ผู้พิพากษา หรือตุลาการคนใดคนหนึ่งขาดจากการเป็นองค์คณะไปเพื่อจะได้เริ่มสืบพยานกันใหม่ หรือผู้พิพากษา หรือตุลาการคนใดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้คดีก็อาจต้องเลื่อนออกไปหรือต้องเริ่มต้นพิจารณาคดีกันใหม่ คดีย่อมไม่มีวันเสร็จสิ้นกันเสียที การตีความเช่นนี้ ย่อมเห็นได้ว่าเป็นการตีความไปในทางทำให้กฎหมาย ใช้บังคับไม่ได้หรือทำให้กฎหมายมีปัญหาในการบังคับใช้ ในทางปฏิบัติของทุกระบบศาลของโลก จึงไม่มีใครทำกัน

ดังนั้น การที่มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดเข้าร่วมในการพิจารณาคดีบ้างแม้ไม่ตลอด การพิจารณาคดีก็ตาม ก็ต้องถือว่าเป็นองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีนั้นแล้ว จึงเป็นองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการทำคำวินิจฉัยนั้นได้ ดังนั้นข้อกล่าวหาแยกข้อ ๒ ของนายศักดิ์ เตชาชาญ จึงไม่มีน้ำหนัก

เมื่อมีผู้ริเริ่มยื่นคำร้องตามปัญหาในข้อ ๑ ของประธานรัฐสภาเพื่อขอให้ถอดถอนตุลาการทั้งสี่ ต่อประธานวุฒิสภาโดยอ้างข้อเท็จจริงตามคำร้องว่ามีพฤติการณ์สื่อว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ดังวินิจฉัยมาทั้งหมด และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ บัญญัติให้วุฒิสภาซึ่งเป็น องค์กรตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจถอดถอนผู้ถูกร้องออกจากตำแหน่งได้ การที่ประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องที่ไม่ชอบด้วยหลักการรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้พิจารณาดำเนินการต่อไป จึงถือได้ว่า ประธานวุฒิสภาได้รับ คำร้องไว้แทนวุฒิสภาและเป็นการกระทำที่กระทบต่ออำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นคือ ศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เกิดขึ้นแล้วตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะ รับคำร้องขอที่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อจำนวน ๕๘ คน ยื่นต่อประธาน วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖

ปัญหาตามข้อ ๒ เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ คณะตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ นาย ได้เป็นองค์คณะร่วมกันพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดี ตามคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งเป็นคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้เสนอ คำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๔ ให้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสิบห้านายได้ลงมติวินิจฉัยว่า “ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากมีมติ ๘ ต่อ ๗ ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก ๘ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายพันธ์ จันทรปาน นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจินดา ยงสุนทร และนายอนันต์ เกตุวงศ์ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ๗ คน คือ นายประเสริฐ นาสกุล นายมงคล สระแก้ว นายสุจิต บุญบงการ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นายอมร รักษาสัตย์ นายอิสสระ นิตินันท์ประภาศ และนายอูระ หวังอ้อมกลาง วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดโดยเสียงข้างมากกว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ให้ยกคำร้อง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ที่ถูกถอดถอนได้ลงมติวินิจฉัยคดีดังกล่าวในฐานะเป็นเสียงข้างมาก ดังปรากฏตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ ซึ่งได้พิมพ์ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๗๗ ก วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๔ แล้ว

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับพวกผู้มีชื่อ เป็นผู้ริเริ่มจำนวน ๕๕ คน ซึ่งไม่พอใจในการวินิจฉัยคดีของตุลาการทั้งสี่คนดังกล่าวได้ยื่นคำร้องขอเป็นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ มาตรา ๓๐๔ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ กล่าวหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ว่าได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีดังกล่าว โดยมีพฤติการณ์ส่อว่าได้กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๘ ขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๗ ดังปรากฏตามหนังสือของผู้ร้องถึงประธานวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ และรายละเอียดในคำร้องขอให้ถอดถอน

ต่อมาวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ร้องและผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อ จำนวน ๕๕ คน ได้นำรายชื่อประชาชนซึ่งเข้าชื่อกัน จำนวนหกหมื่นคน ไปยื่นต่อประธาน

วุฒิสภามาตรฐานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๔ เพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๓ ให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๗ ตามคำร้องขอที่ยื่นไว้ก่อนแล้ว เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

กรณีของผู้ร้องจึงเป็นเรื่องการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ โดยอาศัยสิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๔ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง ตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๓๐๓ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

บทบัญญัติวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย (๑)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.....

มาตรา ๓๐๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามาตรา ๓๐๓ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

.....

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๓๐๕ เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

ข. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๕๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ ออกจากตำแหน่งได้

มาตรา ๖๐ กรณีประชาชนร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ ออกจากตำแหน่ง ต้องมีผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อจำนวนไม่เกินหนึ่งร้อยคนเพื่อดำเนินการจัดทำคำร้องและรับรองลายมือชื่อของประชาชนที่เข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน

ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อและผู้เข้าชื่อต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อต้องไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาก่อนเริ่มรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอ

มาตรา ๖๑ การร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๕๕ และมาตรา ๖๐ ต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชนพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอ โดยระบุวัน เดือน ปี ที่ลงลายมือชื่อให้ชัดเจน และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ เป็นข้อๆ อย่างชัดเจนว่ามีพฤติการณ์ร้ายชัดปกปิดส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใด และต้องระบุพยานหลักฐานหรือเบาะแสตามสมควรและเพียงพอที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้ และให้ยื่นคำร้องขอดังกล่าวต่อประธานวุฒิสภาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา

มาตรา ๖๓ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าคำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และตามมาตรา ๖๑ หรือ

มาตรา ๖๒ หรือไม่ หากเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนแล้วให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการตามหมวด ๔ การไต่สวนข้อเท็จจริง โดยเร็ว หากเห็นว่าคำร้องขอไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบถ้วน ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ร้องขอหรือผู้ริเริ่มทราบเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป

ให้ผู้ร้องขอหรือผู้ริเริ่มดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง จากประธานวุฒิสภา

ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังกล่าว ได้บัญญัติขั้นตอนการดำเนินการ ยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน การตรวจสอบ พิจารณาคำร้องขอเพื่อส่งไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวน ดังต่อไปนี้

๑. การถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอน

๒. กรณีประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งออกจากตำแหน่ง ต้องมีผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อจำนวนไม่เกินหนึ่งร้อยคนเพื่อดำเนินการจัดทำคำร้อง และรับรองลายมือชื่อ ของประชาชนที่เข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน คำร้องของประชาชนห้าหมื่นคนดังกล่าวต้องระบุ พฤติการณ์ที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน (รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๔ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ มาตรา ๖๑)

๓. ประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน และต้องยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภา

๔. หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๖๑ กล่าวคือ

๔.๑ การร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชนพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอ โดยระบุวัน เดือน ปี ที่ลงลายมือชื่อให้ชัดเจน และ

๔.๒ คำร้องขอของประชาชนที่เข้าชื่อขอให้ถอดถอนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนต้องระบุ พฤติการณ์ที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งเป็นข้อๆ อย่างชัดเจนว่ามีพฤติการณ์ร้ายผิดปกติ ส่อไปใน ทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดและต้องระบุพยานหลักฐานหรือเบาะแสตามสมควรและเพียงพอที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

๔.๓ ให้ยื่นคำร้องขอตั้งกล่าวต่อประธานวุฒิสภาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา

๔.๔ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าคำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๑ กำหนดไว้หรือไม่

๔.๕ หากเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนแล้วให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการตามหมวด ๔ การไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว หากเห็นว่าคำร้องขอไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ร้องขอหรือผู้ริเริ่มทราบเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป

ให้ผู้ร้องขอหรือผู้ริเริ่มดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากประธานวุฒิสภา

เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานวุฒิสภาได้รับรายชื่อประชาชนผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน จากพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ร้องแล้ว ประธานวุฒิสภาจึงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องตรวจสอบและพิจารณาว่า คำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๑ หรือไม่ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภาจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติในมาตรา ๖๓ โดยเฉพาะ แต่ประธานวุฒิสภาได้ส่งคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ พร้อมแบบรับรองลายมือชื่อประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อไป เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามหนังสือวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๐๘/๑๐๔๗ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยวันที่ ๑๖ และวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ตรงกับวันเสาร์วันอาทิตย์ เป็นวันหยุดราชการ

ปัญหาจึงมีว่า ประธานวุฒิสภาได้ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าคำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภา โดยเฉพาะตามมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่

ปัญหาข้อนี้ ผู้ทำคำวินิจฉัยขอให้พิจารณาข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ลงพาดหัวข่าวดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับที่ ๘๗๗๕ หน้า ๘ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕ พาดหัวข่าวว่า
วุฒิสภารุมถล่ม “มบุญกฤต” ๒ ชั่วโมง เร่งส่งเรื่องถอด ๔ ตุลาการ “รธน.”

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน ฉบับที่ ๔๕๓๐ หน้า ๑๒ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕
พาดหัวข่าวว่า ส.ว. สับและท่านประธานไม่เป็นกลาง อัดมบุญกฤตร้อนรนยื่นถอดถอน ๔ ตุลาการ

หนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับที่ ๔๑๓๑ หน้า ๑, ๘ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕
พาดหัวข่าวว่า ส.ว. ถล่ม “มบุญ” ข้องใจ ๖ หมิ่นชื่อ

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ ฉบับที่ ๓๕๒๑ หน้า ๑๒, ๑๑ วันที่ ๒๓-๒๔
มีนาคม ๒๕๕๕ พาดหัวข่าวว่า วุฒิชัยใหญ่ “มบุญกฤต” รีบยื่น “ป.ป.ช.” ถอด ๔ ตุลาการ ฯ
ช่วยเหลือ และ “มบุญ” ถอดตุลาการมีพิรุณ

หนังสือพิมพ์หลายฉบับดังกล่าวข้างต้น ได้ลงเนื้อข่าวสรุปสาระสำคัญได้ตรงกันว่า

เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ มีการประชุมวุฒิสภา โดย พลตรี มบุญกฤต รูปขจร ประธานวุฒิสภา เป็นประธาน มีวุฒิสมาชิกหลายคนได้อภิปรายโจมตีและตำหนิการกระทำของประธานวุฒิสภาว่ารีบร้อนส่งเรื่องขอให้ถอดถอนตุลาการทั้งสี่คนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อไป โดยมีได้ตรวจสอบรายชื่อประชาชนผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนให้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภา เสียก่อน และประธานวุฒิสภายังได้แสดงอาการจับมือ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับพวก ผู้ร้องยกชูขึ้นเหนือศีรษะ แสดงความมั่นใจ ดีอกดีใจ เห็นด้วยกับคำร้องของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จนออกนอกหน้า อันเป็นการอภิปรายกล่าวหาว่าประธานวุฒิสภาได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และมีพฤติการณ์ที่มีได้วางตัวเป็นกลางในกรณีนี้

ประธานวุฒิสภาได้ตอบโต้ข้อกล่าวหาดังกล่าวและชี้แจงสรุปสาระสำคัญได้ว่า ตามข้อกล่าวหาของสมาชิกวุฒิสภา ประธานวุฒิสภาขอยืนยันว่างานคืองาน หน้าที่คือหน้าที่ ส่วนการรู้จักส่วนตัวเป็นคนละเรื่อง มิได้เลือกที่รักมักที่ชัง หากมีการยื่นเรื่องมาถูกต้องตามกฎหมายก็จะรีบดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการว่า เรื่องนี้รับเรื่องไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เมื่อรับเรื่องไว้ก็เริ่มต้นตรวจสอบผู้ริเริ่มจำนวน ๕๕ คนที่ถูกต้อง เมื่อรับรายชื่อทั้งหมดได้ระดมกำลังเจ้าหน้าที่กว่า ๓๐ คน ตรวจสอบตั้งแต่วันศุกร์จนถึงเช้าวันจันทร์ โดยแต่ละวันทำงานถึง ๒๒ นาฬิกา

เห็นว่า กรณีที่ประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเป็นผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนมาตรา ๖๓ บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่า คำร้องขอให้ถอดถอนถูกต้องและครบถ้วน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและตามกฎหมาย มาตรา ๖๑ หรือไม่ ดังนั้นอำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภา จะต้องดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาคำร้องขอของประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีดังต่อไปนี้

ก. การตรวจสอบและพิจารณาคำร้องขอให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

๑) ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ หรือไม่

ข. การตรวจสอบให้ถูกต้องตามกฎหมาย

๑) ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเหตุให้เสียสิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓ (๓) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่

๒) ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอได้ระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอ โดยระบุวัน เดือน ปี ที่ลงลายมือชื่อให้ชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริง หรือไม่และ

๓) คำร้องขอให้ถอดถอนของประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนได้ระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ เป็นข้อๆ อย่างชัดเจนว่า มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายใด และได้ระบุพยานหลักฐานหรือเบาะแสตามสมควรและเพียงพอที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้หรือไม่

อำนาจหน้าที่ตรวจสอบและพิจารณาให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายตามมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ของประธานวุฒิสภาดังกล่าว หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับที่ ๘๗๖๘ พิมพ์ออกจำหน่าย เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ หน้า ๑๓ ได้ลงข่าวการให้สัมภาษณ์ของนายถาวร เสนเนียม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลาหนึ่งในขณะทำงานของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ยื่นคำร้อง ขอดอดถอนว่า “..... นายถาวร กล่าวต่อว่า ขณะนี้ขณะทำงานได้ตรวจสอบรายชื่อและคุณสมบัติของผู้ยื่นขอดอดถอนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อยื่นแล้วประธานวุฒิสภาก็จะต้องส่งให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องบัตรประชาชน และยื่นให้ กกต. ตรวจสอบเกี่ยวกับสิทธิการเลือกตั้งว่าคนเหล่านั้นได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ หากตรวจสอบครบถ้วนแล้ว ประธานวุฒิสภา ก็จะส่งเรื่องไปยัง ป.ป.ช. เพื่อให้ได้สวนข้อกล่าวหาของผู้ริเริ่มว่า ข้อกล่าวหาตุลาการทั้ง ๔ คนมีมูลหรือไม่ หากมีมูลความผิดจริงก็จะส่งเรื่องให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาอย่างเปิดเผย จากนั้น ที่ประชุมวุฒิสภาก็จะมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อยุติและลงมติหากเสียงเกิน ๓ ใน ๕ ระบุว่ามีความผิดจริงตุลาการคนนั้นๆ ก็จะถูกขอดอดถอน.....” คำสัมภาษณ์ของบุคคลในขณะทำงานของผู้ร้องดังกล่าวได้แสดงความเห็นอย่างชัดเจนว่า การตรวจสอบของประธานวุฒิสภาตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๖๓ ให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมาย ตามมาตรา ๖๑ ประธานวุฒิสภาจะต้องดำเนินการตรวจสอบโดยส่งไปให้ส่วนราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบเพราะเป็นหน่วยงานที่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องตรวจสอบอยู่พร้อมบริบูรณ์ วุฒิสภาไม่มีฐานข้อมูลดังกล่าว จึงไม่อาจตรวจสอบได้โดยลำพัง

ดังนั้นการตรวจสอบที่ประธานวุฒิสภาได้ชี้แจงต่อสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวข้างต้น โดยไม่ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานมาแสดงว่า ส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบถูกต้องแล้ว จึงไม่แน่ชัดว่าเป็นการตรวจสอบตามหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ เมื่อพิจารณาประกอบกับคำให้สัมภาษณ์ของนายถาวร เสนเนียม หนึ่งในขณะทำงานของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ แล้ว จึงทำให้เกิดความสงสัยแก่สาธารณชนทั่วไป ความสงสัยดังกล่าวเมื่อได้พิจารณาประกอบข้อความในหนังสือวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๐๘/๑๐๔๗ ของประธานวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เรื่องส่งคำร้องขอดอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ และคำร้อง - แบบรับรองลายมือชื่อประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอให้ขอดอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีข้อความว่า บัดนี้ได้ดำเนินการตรวจสอบแล้วพบว่า คำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติ

แห่งกฎหมายกล่าวคือ ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทั้งได้มาแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา ก่อนเริ่มรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอแล้ว ส่วนคำร้องขอให้ถอดถอนบุคคล ๆ นั้น ได้ทำเป็นหนังสือระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ เลขหมายประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอ และได้ระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาเป็นข้อ ๆ อย่างชัดเจนและระบุพยานหลักฐานหรือเบาะแส ตามสมควรเพียงพอที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้.....” แล้ว

จึงเห็นว่าที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อและผู้เข้าชื่อต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ๆ แสดงว่าประธานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ต้องตรวจสอบทั้งผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อและประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอ แต่ตามพฤติการณ์ของประธานวุฒิสภาประกอบเอกสารดังกล่าวมีเหตุผลให้น่าเชื่อว่าประธานวุฒิสภาได้กระทำเพียงตรวจสอบผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อจำนวนห้าสิบเก้าคนว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่เท่านั้น (ทั้งๆ ที่วุฒิสภามีข้อมูลเพียงพอให้ตรวจสอบ) ส่วนคำร้องขอของประชาชนผู้เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนจำนวนห้าหมื่นคน ประธานวุฒิสภามีได้มีการตรวจสอบและพิจารณาให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและตามบทบัญญัติในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๖๓ แต่ประการใด

ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวพันกันถึง ๓ องค์กร คือ วุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญออกจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพอย่างสำคัญของบุคคลผู้มีตำแหน่งสำคัญในบ้านเมือง ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจบังคับใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวจึงต้องมีความรอบคอบระมัดระวังการใช้กฎหมายให้ถูกต้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยเคร่งครัด จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือเพิกเฉยไม่ใช้บทบัญญัติของกฎหมายในชั้นตอนใดชั้นตอนหนึ่งมิได้ เพราะจะทำให้กระบวนการดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายมาตั้งแต่ต้นและเสียไปทั้งหมด

ส่วนการกระทำของประธานวุฒิสภาดังกล่าว ถือว่าเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ หรือไม่ เห็นว่าการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ บัญญัติให้เป็นอำนาจของวุฒิสภามีอำนาจดำเนินการถอดถอนการยื่นคำร้องขอและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบพิจารณาคำร้องขอ และการส่งคำร้องขอไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการถอดถอนดังกล่าวที่ต้องถือว่าอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจะดำเนินการเช่นเดียวกัน การที่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๔ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้ยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภา และเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาคำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่าคำร้องขอถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มาตรา ๖๑ หรือไม่ เป็นการบัญญัติกฎหมายให้กระทำต่อและกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินการถอดถอนขององค์กรวุฒิสภา ในฐานะเป็นผู้กระทำแทนองค์กรวุฒิสภา พฤติการณ์ของประธานวุฒิสภาที่ไม่ตรวจสอบและพิจารณาคำร้องขอให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย แล้วส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนต่อไปย่อมมีผลกระทบต่อองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่นศาลรัฐธรรมนูญ จึงต้องถือว่าเป็นการกระทำขององค์กรวุฒิสภาตนเอง ไม่อาจถือได้ว่า เป็นการกระทำของประธานวุฒิสภา ในฐานะเป็นบุคคลแยกต่างหากจากวุฒิสภาได้ ดังนั้นการที่มีปัญหาว่าประธานวุฒิสภาได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ จึงต้องถือว่าเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว ปัญหาตามคำร้อง ข้อ ๒ ของประธานรัฐสภา จึงเข้าเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณา วินิจฉัยต่อไป

ปัญหาตามข้อ ๓ เป็นปัญหาว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจรับคำร้องขอเรื่องนี้จากวุฒิสภาเพื่อดำเนินการไต่สวนต่อไป ตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๕ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๓ (๑) หรือไม่

ในชั้นแรก เมื่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องจากประธานวุฒิสภาแล้ว หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ฉบับที่ ๑๕๗๖ หน้า ๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ได้ลงข่าวการให้สัมภาษณ์ของ นายโอภาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ว่า “.....ด้านนายโอภาส อรุณินท์ ประธาน ป.ป.ช. เปิดเผยว่า

ในที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า คำร้องมีความถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยมีชื่อผู้ริเริ่มการรวบรวมรายชื่อประชาชนและพหุติการณที่กล่าวหาอย่างชัดเจน จึงได้ส่งเรื่องมาให้ ป.ป.ช. ได้สวนต่อไป ซึ่งที่ประชุมได้มอบหมายให้ นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ดูแลกรณีนี้ เนื่องจากการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและความร่ำรวยของบุคคลในองค์กรอิสระอยู่ในความรับผิดชอบของ นายประสิทธิ์.....” ดังปรากฏตามความเห็นและมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในรายงานการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๒๔/๒๕๔๕ วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ มีข้อความดังนี้

“๖.๓ เรื่องคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รวม ๔ คน ออกจากตำแหน่ง...

ที่ประชุมควรมอบหมายให้กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบในการได้สวนและวินิจฉัยเรื่องนี้โดยตรงหรือไม่

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ...ที่อนุมัติให้แบ่งงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ - ๕ นั้น ยังไม่ชัดเจน ... จึงไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า กรณีคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ หรือสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ อย่างไรก็ดีโดยที่สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดในเวลาต่อมา และนายวรวิทย์ สุขบุญ ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ เป็นผู้หนึ่งในคณะทำงานศึกษาวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้อีกด้วย จึงย่อมไม่เป็นการเหมาะสมที่จะให้เรื่องนี้อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการของสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ ที่ประชุมจึงมีมติมอบหมายเป็นกรณีเฉพาะเรื่องให้สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของนายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. รับผิดชอบในการดำเนินการต่อคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งสี่คนข้างต้น ให้สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ รับผิดชอบเรื่องพร้อมข้อพิจารณาและความเห็นเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาโดยเร็วต่อไป

ประธานกรรมการ ป.ป.ช. (นายโอกาส อรุณินท์) และพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ กรรมการ ป.ป.ช. ได้เคยถอนตัวกรณีได้สวนการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ดังปรากฏตามรายงานการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๔/๒๕๔๔ วันอังคารที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๔ โดยอ้างระเบียบหรือกฎหมายต่างๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ไม่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมหรือสมควรที่จะร่วมประชุมพิจารณาวินิจฉัย คือ ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการได้สวน พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๑ (๕) และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง”

ปรากฏตามความเห็นของสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ ในรายงานฉบับเดียวกันต่อไปว่า

“เห็นว่า คำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนนี้ เป็นการกล่าวหาทั้งสี่คนว่ามีพฤติการณ์ที่ถือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย แม้พฤติการณ์ของแต่ละคนที่ระบุมาให้คำร้องขอจะแตกต่างกันไปในแต่ละคน แต่ในหนังสือคำร้องขอของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ได้ยกเอาพฤติการณ์ร่วมกันของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ คนว่า เป็นพฤติการณ์ที่เกิดจากการพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ คน เห็นตรงกันว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๒๕๕ นี้ไม่อาจใช้บังคับกับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ เพราะได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีไปแล้ว ซึ่งการวินิจฉัยดังกล่าวแตกต่างจากความเห็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๑๑ คน และแตกต่างจากความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา การที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ คน มีความเห็นเช่นนี้เป็นผลให้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รอดพ้นจากความผิดและมีผลกระทบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีความผิดและสามารถที่จะเอาผิดกับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. แต่ละคนที่เข้าร่วมพิจารณาเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือรู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหามาก่อน

เห็นว่า จากข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแต่ต้นทั้งหมดย่อมแสดงว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๘ คน (ยกเว้นนายพินิต อารยะศิริ) ที่เข้าร่วมดำเนินการพิจารณาและวินิจฉัยกรณีการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมตามมาตรา ๒๕ และมีส่วนได้เสียหรือรู้เห็นเหตุการณ์มาก่อนตามมาตรา ๕๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

เห็นว่า แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อวุฒิสภาในกรณีมีการร้องขอให้มีการถอดถอนออกจากตำแหน่ง และเรื่องที่ยังคงคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ แต่มิได้หมายความว่าบทบัญญัติดังกล่าวจะบังคับให้กรรมการ ป.ป.ช.

ต้องทำผิดกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และกฎหมายอื่นๆ ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้มีหน้าที่พิจารณาโต้สวนหรือวินิจฉัยไว้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาให้มีสิทธิได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งสี่คนไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นตามปกติ แต่เป็นเรื่องพิเศษเฉพาะที่เกิดขึ้นโดยไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อน นับเป็นช่องว่างหรือช่องโหว่ของกฎหมายที่อาจจะแก้ไขรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ให้สามารถดำเนินคดีหรือถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้เช่นเดียวกับการถอดถอนหรือดำเนินคดี กับกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ ตามลำดับ โดยไม่ต้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้พิจารณาโต้สวนและวินิจฉัย

นอกจากนั้น เห็นว่าการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาดำเนินการต่อไป ไม่เพียงจะเสี่ยงต่อการฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. และไม่สามารถพิจารณาคำร้องดังกล่าวด้วยความเที่ยงธรรมได้เพราะเป็นผู้ฟ้องคดีและถูกตุลาการ ๔ คน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเสียงข้างมากตัดสินให้แพ้คดีแต่ยังจะเป็นการกระทำที่มีผลกระทบทางลบต่อกระบวนการยุติธรรมที่ได้รับการยึดถือมานานแล้วอีกด้วย กล่าวคือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ๘ คน ชุดนี้ ซึ่งเคยทำหน้าที่คล้ายอัยการ และถูกศาลตัดสินให้แพ้คดีหรือศาลชั้นต้นที่ถูกศาลฎีกากลับคำพิพากษา พลิกบทบาทมาเป็นศาลอุทธรณ์ ทำหน้าที่พิจารณาดุลยพินิจในการจัดทำคำพิพากษาของศาลฎีกาหรือศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ ซึ่งไม่มีกระบวนการยุติธรรมของประเทศใดในโลกอนุญาตให้กระทำได้ โดยเฉพาะในประเทศไทยของเรานั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนแล้วว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ฉะนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้อำนาจตีความกฎหมายของตนแบบเข้าข้างตนเองว่า ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงและโดยอ้อม ในการที่พิจารณาโต้สวนข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อเท็จจริงเก่าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยพิจารณา มาแล้ว ก็เท่ากับว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่จะก้าวล่วงเข้าไปพิจารณาดุลยพินิจของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคน ซึ่งเป็นตุลาการฝ่ายข้างมากและใช้อำนาจชี้มูลโดยใช้เหตุผลเดิมของ ป.ป.ช. ว่าการที่ตุลาการทั้ง ๔ คน ตัดสินแตกต่างไปจากคำฟ้องของตนเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบ ก็ย่อมจะมีผลทำให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญด้วยมติ ๘ ต่อ ๗ กลายเป็นโมฆะไปโดยปริยาย

โดยสรุป จึงเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ จำนวน ๘ คน (ยกเว้น นายพินิต อารยะศิริ) ไม่มีอำนาจรับคำร้องของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ไว้พิจารณา เพราะขัดกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖๘ และบทบัญญัติมาตรา ๒๕ และมาตรา ๕๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งระเบียบต่างๆ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลายประการด้วยเหตุผลดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น”

ตามรายงานความเห็นของสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ ที่เสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ ๓ ประการคือ

๑. สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ เคยเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดในเวลาต่อมา ดังนั้น นายวรวิทย์ สุขบุญ ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ เป็นผู้ที่เคยศึกษาวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้มาก่อน จึงไม่เหมาะสมที่จะให้เรื่องนี้อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการของสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ (คือเป็นผู้มีส่วนได้เสียนั่นเอง)

๒. ที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ลงมติมอบเรื่องนี้ให้สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของนายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. รับผิดชอบดำเนินการต่อไป

๓. สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ เห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๘ คน (ยกเว้นนายพินิต อารยะศิริ) เคยร่วมดำเนินการพิจารณาและวินิจฉัยกรณีการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นที่มาของกรณีร้องขอถอดถอนตุลาการทั้งสี่คนมาก่อน จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อม ตามมาตรา ๒๕ หรือรู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาก่อน ตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่ควรมีอำนาจหน้าที่พิจารณาไต่สวนหรือวินิจฉัยคำร้องขอดังกล่าวต่อไป มิฉะนั้นจะเป็นการเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายหลายฉบับ

รายงานฉบับนี้ระบุว่า นายโอภาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. และพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ กรรมการ ป.ป.ช. ก็เคยถอนตัวไม่ร่วมทำการไต่สวนในกรณีทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขมาแล้วตามระเบียบและกฎหมายที่กล่าวถึง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๕ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ลงมติให้รับเรื่องการถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนที่ประธานวุฒิสภาส่งมาไว้ดำเนินการไต่สวนต่อไป โดยนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับที่ ๗๗๐๕ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๕ ว่านายกล้าณรงค์ กล่าวยืนยันว่า ป.ป.ช. ไม่ได้มีส่วนได้เสียกับการยื่นถอดถอน ๔ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและคณะทำงานของ ป.ป.ช. ที่ผ่านมา ก็ไม่ได้มีความลำเอียงการพิจารณาทุกอย่างต้องเป็นไปตามสำนวน และหลักฐานที่มีอยู่ และสามารถอธิบายให้กับสาธารณชนได้พร้อมทั้ง

ยื่นยื่นจะพิจารณาเรื่องต่อไป เพราะศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยว่าจะให้ ป.ป.ช. ระวังการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ซึ่งต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติแต่งตั้ง นายพินิต อารยะศิริ กรรมการ ป.ป.ช. เป็นประธานอนุกรรมการไต่สวน และปรากฏตามข่าวหนังสือพิมพ์ว่านายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ได้ถอนตัวออกจากการร่วมดำเนินไต่สวนและพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้กับกรรมการ ป.ป.ช. คนอื่นๆ โดยสิ้นเชิง

เห็นว่า คำร้องขอในคดีนี้เป็นกรณีที่ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง เนื่องจากมีประชาชนเข้าชื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งสี่คนออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และมาตรา ๓๐๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๕ ประกอบมาตรา ๔๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมาตรา ๒๕ ในหมวด ๒ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. บัญญัติว่า “ในกรณีที่กรรมการ อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องใด ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าร่วมในการไต่สวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องดังกล่าว” และมาตรา ๔๖ ในหมวด ๔ ว่าด้วยการไต่สวนข้อเท็จจริง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้แต่งตั้งบุคคลซึ่งมีเหตุดังต่อไปนี้เป็นอนุกรรมการไต่สวน

- (๑) รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหามาก่อน
- (๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กล่าวหา
- (๓)
- (๔)

.....

ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งสองมาตราดังกล่าว แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างชัดเจนว่า ประสงค์จะให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำรงตนเป็นกลางในการใช้อำนาจหน้าที่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด และเป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างที่สุด เพราะการไต่สวนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับนี้ มาตรา ๔๗ บัญญัติแต่เพียงว่าให้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและกำหนดระยะเวลาตามสมควรที่ผู้กล่าวหาจะมาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจง เท่านั้น ซึ่งมีใช่เป็นระบบการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาสู้คดีอย่างเต็มที่ (รายละเอียดจะกล่าวต่อไปในคำวินิจฉัยปัญหาตามข้อ ๔) เหมือนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม ดังนั้นตัวบุคคลที่เป็นอนุกรรมการไต่สวนก็ดี กรรมการ ป.ป.ช. ที่จะเป็นผู้พิจารณาเรื่องในชั้นตอนสุดท้ายก็ดี หรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการไต่สวนก็ดี จึงต้องมีความเป็นกลางอย่างชัดเจน โดยต้องเป็นผู้มิได้รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหามาก่อน และไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่วินิจฉัยหรือพิจารณา

ปัญหาว่า กรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ จำนวน ๘ คน เป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือทางอ้อม ตามมาตรา ๒๕ หรือไม่ การพิจารณาควรแยกเป็น ๒ ข้อ ดังต่อไปนี้

ก. ในทางข้อเท็จจริง มี ๒ กรณี คือ

(๑) หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับที่ ๔๖๕๕ หน้า ๑, ๔ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ (ภายหลังศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดเผยคำวินิจฉัยคดีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔) ได้ลงข่าว คำให้สัมภาษณ์ของนายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ กรรมการ ป.ป.ช. นายกล้าณรงค์ จันทิก เลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และนายโอภาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. โดยพาดหัวข่าวว่า ป.ป.ช. ข้องใจ “๘ ตุลาการ” ข้างมาก มีเนื้อข่าวว่า “... วิรัตน์ ข้องใจผลการตัดสินตุลาการเสียงข้างมาก ๘ คน ให้นายกรัฐมนตรีพ้นผิดคดีชุกหุ้ม เตรียมนำคำวินิจฉัยตรวจสอบตามมาตรา ๒๕๕ กรณีถูกผู้ร้องไม่อยู่ในตำแหน่ง พร้อมเปรียบเทียบกับ “ประยุทธ์” เหตุ ป.ป.ช. ได้ร้องศาลมาตราเดียวกัน ยันเดินหน้าวินิจฉัยคดีต่อไป กล้านรงค์ ย้ำทำตามหน้าที่

นายโอภาส อรุณินท์ ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ให้สัมภาษณ์หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินชี้ขาดให้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี พ้นผิดในคดีปกปิดบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๗ ว่าไม่ว่าผลจะออกมาเป็นอย่างไร ทาง ป.ป.ช. ก็ไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น

เพราะ ป.ป.ช. ทำตามหน้าที่ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญให้อำนาจ ในการวินิจฉัยคดีซึ่ง ป.ป.ช. ก็ได้วินิจฉัยไปตามข้อมูลหลักฐาน แต่เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ชี้ขาด จึงเป็นเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญที่จะตัดสินใจขั้นสุดท้าย

หลังคดีนี้เสร็จสิ้นลง ป.ป.ช. ก็ยังทำหน้าที่ต่อไปตามปกติไม่ท้อแท้ และไม่คำนึงถึงกระแสใดๆ รวมทั้งไม่มีปัญหาในการทำงานทั้งสิ้นคงต้องวินิจฉัยในคดีต่างๆ ไปตามมาตรฐานเดียวกัน ผมยืนยันว่า กรรมการ ป.ป.ช. จะไม่ลาออก” นายโอภาส กล่าว

ส่วนกระแสข่าวลือที่ว่ากรรมการ ป.ป.ช. จะลาออกทั้งคณะ หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่จงใจปกปิดบัญชีทรัพย์สินนั้น เห็นว่า เรื่องนี้ไม่ควรออกมากดดัน ป.ป.ช. เพราะขบวนการทั้งหมดพ้นไปจากความรับผิดชอบของ ป.ป.ช. แล้ว

นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม กรรมการ ป.ป.ช. กล่าวว่า “ทาง ป.ป.ช. จะนำคำวินิจฉัยของ ตุลาการทั้ง ๘ คน มาพิจารณาเพื่อที่จะดูว่าตุลาการทั้ง ๘ คน ได้วินิจฉัยอย่างไร หากเสียงส่วนใหญ่เห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่จงใจปกปิดบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๒๕๕ เนื่องจากไม่ได้อยู่ใน ตำแหน่งที่ต้องตรวจสอบนั้น ก็เท่ากับว่าคดีที่มีผู้ร้องแล้ว ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับว่า ป.ป.ช. ไม่สามารถ ตรวจสอบได้อีกต่อไป”

ยกผล ๘ ตุลาการเทียบคดี “ประยุทธ์” (หัวข้อข่าว)

นอกจากนี้ จะต้องนำคำวินิจฉัยตุลาการทั้ง ๘ คน มาเปรียบกับการวินิจฉัยของกรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ เนื่องจาก ป.ป.ช. ได้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕๕ เช่นกัน

นายวิรัตน์ กล่าวถึงความน่าเชื่อถือของ ป.ป.ช. ในการทำงานต่อไปนั้น ตนคิดว่า คงต้อง พังเสียงของประชาชนหลังจากนี้ไปว่าจะเป็นอย่างไร แต่เชื่อว่าเสียงประชาชนซึ่งหมายถึงเสียงของรัฐบาล พรรคการเมือง และองค์กรประชาชน คงสนับสนุนการทำงานของ ป.ป.ช. ต่อไป เพราะตามที่นายกรัฐมนตรี ได้ย้าว่า จะสนับสนุนการทำงานของ ป.ป.ช. ก็ถือว่าเป็นหลักสำคัญ

“กรรมการ ป.ป.ช. ทุกคนสบายใจและดีใจที่คดีได้ตัดสินออกมา แม้จะผ่านพ้นขั้นตอนของ ป.ป.ช. ไปแล้ว ก็ต้องคอยติดตามฟังข่าวคราวตลอดเวลา ผมไม่ค่อยสบายใจแต่แรกที่รับคดีนี้มาไต่สวนเอง เพราะทราบดีว่าเป็นเรื่องที่มีผลกระทบ แต่จำเป็นต้องทำตามบรรทัดฐานของ ป.ป.ช. ที่ถือได้ว่ามีบรรทัดฐาน ในระดับสูง เห็นได้จากคดีที่ผ่านมา โดยเฉพาะคดีตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งได้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มาหลายเรื่องศาลรัฐธรรมนูญก็เห็นตาม ป.ป.ช. ยกเว้นคดีของนายกรัฐมนตรี เป็นคดีแรกที่เห็นต่างจาก ป.ป.ช.” นายวิรัตน์ กล่าว

นายวิรัตน์ กล่าวอีกว่า “ส่วนกรณีของนายประยุทธ ทาง ป.ป.ช. ก็ต้องนำคำวินิจฉัยมา พิจารณาเช่นเดียวกัน ว่าเหตุผลของตุลาการเป็นเหตุผลเดียวกับ ป.ป.ช. หรือไม่ ส่วนกรณีที่ตุลาการ เสียงข้างมากตัดสินว่า นายประยุทธ ปกปิดบัญชีทรัพย์สิน แสดงให้เห็นว่าข้อโต้แย้งของนายประยุทธ เกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. เป็นอันว่าตกไป “ทำให้คนบริสุทธิ์ต้องออกไป”

“การทำงานขององค์กรอิสระต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน องค์กรประชาชน และ พรรคการเมือง ถ้าบุคคลเหล่านี้ไม่สนับสนุนองค์กรอิสระก็ทำอะไรไม่ได้ ดังนั้น องค์กรอิสระจึงจำเป็นต้องมีศรัทธา หมายถึงมีมาตรฐานในการพิจารณาคดีต่างๆ “การพิจารณาคดีของ ป.ป.ช. ทำด้วยความ บริสุทธิ์ไม่มีเจตนาให้ร้ายใคร”

เชื้อผลัดสินไม่กระทบ ป.ป.ช. (หัวข้อข่าว)

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ กรรมการ ป.ป.ช. กล่าวถึงการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญจะไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของ ป.ป.ช. เป็นเรื่องปกติของกระบวนการยุติธรรมแต่ละศาล ซึ่งเทียบได้กับการวินิจฉัยของ ๓ ศาล ซึ่งมีบ่อยครั้งที่แต่ละศาลจะมีการวินิจฉัยชี้ขาดไม่ตรงกัน เป็นอำนาจหน้าที่ของแต่ละศาลเช่นเดียวกับ ป.ป.ช. ถือว่าเรามีอำนาจหน้าที่เท่านี้เราก็ทำไปเท่านี้ เรารู้ว่าเราทำถูกต้องแล้ว

“การตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ คงไม่ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเสียความน่าเชื่อถือ เพราะเป็นเรื่องปกติของกระบวนการยุติธรรม ส่วนใครจะมองว่า ป.ป.ช. ทำหน้าที่ไม่เป็นธรรมก็ต้องไปใช้กระบวนการถอดถอน ซึ่งคนที่ไม่ใช่นักกฎหมายอาจจะมองว่าการวินิจฉัยของ ป.ป.ช. ไม่น่าเชื่อถือ แต่เราก็เชื่อมั่นในคำวินิจฉัยของเรา” พลโท สวัสดิ์ กล่าวและว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นตาม ป.ป.ช. ก็เป็นเรื่องศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแต่ละคนก็ต้องรับผิดชอบความเห็นของตัวเอง ทุกอย่างก็จบ”

“กล้านรงค์” ขอดูแลผลวินิจฉัยกลาง (หัวข้อข่าว)

ขณะที่นายกล้าณรงค์ จันทิก เลขานุการ ป.ป.ช. กล่าวว่า หลังการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญว่าเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของศาล ตนคงไม่มีความเห็นใด ๆ ในเรื่องนี้แต่ตนก็ได้ทำตามหน้าที่แล้ว

ผู้สื่อข่าวถามว่า ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไปนั้น ตรงกับที่คิดไว้หรือไม่ นายกล้าณรงค์ ตอบว่า หลังจากที ป.ป.ช. พิจารณาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยก็ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญเรื่องก็จบ และไม่ได้มีการคาดหมายใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังไม่ทราบว่าจะเหตุผลในเรื่องดังกล่าวของศาลรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไร

ทั้งนี้ คงต้องรอดูผลคำวินิจฉัยกลาง รวมทั้งเหตุผลของเสียงส่วนใหญ่และเสียงส่วนน้อยรวมไปถึงเรื่องการตัดสินกรณีนายประยุทธ์ด้วย

ผู้สื่อข่าวถามว่า เมื่อผลการตัดสินออกมาแบบนี้ จะมีผลต่อการทำงานของ ป.ป.ช. หรือไม่ นายกล้าณรงค์ ตอบว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทุกคนทำงานอย่างเหนื่อยยาก และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ไม่ได้กลั่นแกล้งใคร เมื่อส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญแล้วก็ถือว่า หหมดหน้าที่

ผู้สื่อข่าวถามว่า กรรมการ ป.ป.ช. จะมีการลาออกหรือไม่ นายกล้าณรงค์ ตอบว่า ไม่เคยได้ยินข่าวในเรื่องนี้

(๒) หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับที่ ๘๗๐๐ พิมพ์ออกจำหน่ายเมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๕ ลงพาดหัวข่าวว่า เปิดผลสรุป ป.ป.ช. กรณีคำวินิจฉัย “ซุกหุ้” โดยมีหมายเหตุในหัวข้อข่าวว่า ภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งถูกกล่าวหาว่าจงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่มีความผิด ทำให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ในฐานะผู้ร้องได้ตั้ง

คณะทำงานขึ้นมาเพื่อศึกษา กระทั่งเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ คณะทำงานชุดดังกล่าวได้สรุปผลการศึกษาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้ ป.ป.ช. พิจารณา โดยการศึกษาดังกล่าวได้ตั้งข้อสังเกต จำนวน ๔ ข้อ เกี่ยวกับการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญมีรายละเอียดดังนี้

“โดยที่มีนักวิชาการ และนักกฎหมายหลายคนได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้แล้ว เพื่อให้ประเด็นการศึกษวิเคราะห์ซ้อนกัน คณะทำงาน ฯ จึงทำการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติม เฉพาะประเด็นที่คณะทำงาน ฯ เห็นว่า ยังศึกษาวิเคราะห์ไม่ชัดเจนและไม่ได้มีการศึกษาวิเคราะห์หรือมีข้อสังเกตไว้แล้วเท่านั้น โดยคณะทำงาน ฯ มีข้อสังเกตคำวินิจฉัยกลางของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ ดังนี้

(๑) การกำหนดประเด็นวินิจฉัยเรื่องนี้แตกต่างจากเรื่องอื่นๆ ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัย และเป็นการกำหนดประเด็นที่เคลือบคลุม สามารถวินิจฉัยได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

(๒) มีการนำคำให้การเป็นหนังสือของพยานฝ่ายผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ร้องประสงค์จะให้พยานมาศาลเพื่อซักค้านแต่พยานดังกล่าวไม่มาศาล มาสรุปย่อไว้ในคำวินิจฉัย

(๓) ศาลรัฐธรรมนูญไม่นำพยานหลักฐาน และเหตุผลของฝ่ายผู้ร้อง ซึ่งเป็นสาระสำคัญของเรื่องนี้สรุปไว้ในคำวินิจฉัยกลาง

(๔) การวิเคราะห์พยานหลักฐานเพื่อฟังข้อเท็จจริงมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ดังกล่าวกระทำโดยคณะทำงานผู้ทำหน้าที่ดำเนินคดีในศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ และได้เปิดเผยต่อสื่อมวลชนเมื่อต้นเดือนมกราคม ๒๕๕๕

(รายละเอียดการวิเคราะห์ในข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ หาอ่านได้จากข่าวหนังสือพิมพ์ที่อ้างถึง)

เมื่อพิจารณาจากคำให้สัมภาษณ์ของกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน และนายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่กล่าวใน (๑) จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของคำให้สัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็น ต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นเหตุให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน ถูกถอดถอนแสดงว่าผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกระหุนกรอกใจ และสงสัยในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญพร้อมทั้งเรียกร้องให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เหมือนเดิมต่อไป อันเป็นการให้สัมภาษณ์ที่แสดงว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. และตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวอย่างแน่นอน ไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ ส่วนได้เสียในกรณีนี้ มิใช่ส่วนได้เสียในทางทรัพย์สินหรือส่วนได้เสียในทางผลประโยชน์อื่นใด แต่เป็นส่วนได้เสียในทางคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยออกมา ทั้งยังแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่มีการกล่าวหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนมาก่อนอย่างชัดเจน

ส่วนข้อสังเกตในคำวินิจฉัยกลางของศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ข้อ ตามรายงานของคณะทำงานผู้ทำหน้าที่ดำเนินคดีในศาลรัฐธรรมนูญใน (๒) ซึ่งเป็นเรื่องชี้ให้เห็นข้อบกพร่องในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่คณะทำงาน ฯ สรุปเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แสดงว่า การกระทำของคณะทำงาน ฯ รวมทั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นต้นสังกัดของคณะทำงาน ฯ ได้ประกาศยอมรับต่อสาธารณชนว่าตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในผลแห่งคดีตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยไม่มีทางเห็นเป็นอย่างอื่นได้

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับที่ ๔๘๕๑ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๕ ได้ลงข่าวคำให้สัมภาษณ์ของนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขานุการ ป.ป.ช. โดยพาดหัวข่าวว่า **ชี้คดีชุกหุ้มนาย ก ฯ** กระทบทำงาน ป.ป.ช. โดยมีเนื้อข่าวว่า

“นายกล้าณรงค์ จันทิก เลขานุการ ป.ป.ช. กล่าวถึงผลศึกษาและวิเคราะห์ผลการวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญกรณีชุกหุ้มของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ว่า ป.ป.ช. ได้วิเคราะห์หลังจากมีการชี้มูลผิดในทุกๆ คดีอยู่แล้ว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติของ ป.ป.ช. ต่อไป

คดีชุกหุ้ม มีประเด็นสำคัญที่กระทบต่อการทำงานของ ป.ป.ช. ก็คือกรณีมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เรื่องการนับระยะเวลา ๕ ปี ของการพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งปรากฏว่า ศาลรัฐธรรมนูญให้เริ่มต้นนับตั้งแต่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไม่ใช่ นับ ณ วันที่ตรวจพบสิ่งผิดปกติในรายการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน”

คำให้สัมภาษณ์ของนายกล้าณรงค์ จันทิก ดังกล่าวเช่นนี้จะมาอ้างในภายหลังว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีส่วนได้เสียในผลคำวินิจฉัยคดี เรื่องหุ้มของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ดังที่ตนเองได้ให้สัมภาษณ์หนังสือแนวหน้า ฉบับที่ ๗๗๐๕ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๕ ได้อย่างไร

ข. ส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดี

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กระทำการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้รับผลบังคับตามมาตราดังกล่าว โดยอ้างรายงานการไต่สวนของคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำการไต่สวนเรื่องดังกล่าวเป็นพยานหลักฐาน และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประชุมมีมติตามรายงานการไต่สวนของคณะอนุกรรมการว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต่อไป และมีคำขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ ดังนี้

ขอให้วินิจฉัยว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

หลังจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ในชั้นพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แต่งตั้งให้นายก้านรงค์ จันทิก เลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้แทนมาดำเนินคดีในศาลรัฐธรรมนูญ โดยนายก้านรงค์ จันทิก ได้มาแถลงด้วยวาจาเพื่อชี้แจง พยานหลักฐานตามสำนวนไต่สวนของคณะอนุกรรมการสนับสนุนคำร้อง และมีการยกข้อเท็จจริงอย่างอื่น เกี่ยวกับการบริหารจัดการหุ้นของผู้ถูกร้องเป็นพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอต่อศาล รัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยคดีเป็นไปตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

การกระทำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และนายก้านรงค์ จันทิก ดังกล่าว แสดงให้เห็นอย่าง ปราศจากข้อสงสัยว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความประสงค์ต่อผลแห่งคดีตามกฎหมาย ซึ่งศาล รัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยทางใดทางหนึ่งใน ๒ ทาง คือ วินิจฉัยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับผลตามคำร้องตามกฎหมายที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้องขอ หรือวินิจฉัยให้ยกคำร้อง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะเสียผลตามกฎหมายที่ตนต้องการ ผลได้ผลเสียของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว จึงเป็น ผลได้ผลเสียหรือส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดี ถือได้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีส่วนได้เสีย ตามกฎหมายในผลแห่งคดีที่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตามผู้ทำคำวินิจฉัย เห็นว่า การไต่สวนข้อเท็จจริงในเรื่องนี้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๕ โดยการใช้อำนาจหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ตร.ขึ้นใช้บังคับเพื่อกำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์การใช้อำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงต้องปฏิบัติตามรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายลูกโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒๕ ในบทเฉพาะกาลได้บัญญัติให้ตราขึ้นใช้บังคับภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๓๑ ได้บัญญัติ กำหนดสาระสำคัญที่จะต้องมีในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นบทบัญญัติใน รายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และอยู่ในกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริง

ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงถูกจำกัดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการได้สวน โดยบทบัญญัติดังกล่าวด้วย จะอ้างว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ได้สวนตามรัฐธรรมนูญแต่เพียงอย่างเดียวหาได้ไม่

เมื่อประธานรัฐสภาได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อ ๓ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ตนมีอำนาจหน้าที่ได้สวนหรือไม่ จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖

ปัญหาข้อ ๔ มีปัญหาว่ากรณีตามคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่ ซึ่งดำเนินการโดยพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับผู้ริเริ่มจำนวน ๕๕ คน โดยอาศัยสิทธิตามคำร้องขอของประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนคดีนี้ โดยกล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนมีพฤติการณ์ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามเหตุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ เป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

ดังได้วินิจฉัยมาใน**ปัญหาข้อ ๑** แล้วว่า เหตุที่ผู้ร้องขอให้ถอดถอนอ้างในคำร้องทั้งเหตุที่เป็นข้อกล่าวหาร่วมและข้อกล่าวหาแยกดังกล่าวข้างต้น เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงกับเหตุที่ระบุไว้ใน มาตรา ๓๐๓ ข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ และไม่ชอบด้วยหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ปัญหาในข้อนี้จึงจะวินิจฉัยโดยสังเขปว่า การดำเนินการขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ โดยอาศัยเหตุตามคำร้อง เป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่พันตำรวจโท ทักษิณ เป็นผู้ถูกร้องหรือไม่

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับได้กำหนดอำนาจหรือสถาบันหรือองค์กรปกครองของประเทศไทย ๔ อำนาจหรือสถาบันหรือองค์กร ได้แก่

- (๑) สถาบันพระมหากษัตริย์
- (๒) อำนาจนิตบัญญัติหรือรัฐสภา
- (๓) อำนาจบริหารหรือคณะรัฐมนตรี
- (๔) อำนาจตุลาการหรือศาล

โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้จัดรูปแบบการปกครองนี้ไว้ในมาตรา ๓ ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหลักการสากลของการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและได้ยึดถือกันโดยประเทศส่วนใหญ่ในโลก ส่วนการใช้อำนาจของหนึ่งสถาบันและสามองค์กรดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติระบบการถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (CHECK AND BALANCES) ระหว่างกันไว้ในมาตราต่าง ๆ เช่น มาตรา ๕๔ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๒ มาตรา ๑๖๖ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ มาตรา ๑๘๗ มาตรา ๒๐๒ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๒๑ ถึงมาตรา ๒๒๗ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๗๑ และมาตรา ๒๗๕ เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักการแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจธิปไตยเป็นเอกเทศและมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ถือเป็นการจัดระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยสากลตามหลักการแบ่งแยกอำนาจของมองเตสกีเออ (SEPARATION OF POWERS)

สิ่งที่ต้องเข้าใจก่อนอื่นก็คือ ความแตกต่างระหว่างอำนาจควบคุม (CONTROL) กับการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (CHECKS AND BALANCES) เสียก่อน เพราะการใช้คำ ๒ คำนี้มีความแตกต่างในลักษณะของการใช้และรูปแบบเนื้อหา โดยอำนาจควบคุมจะใช้ในลักษณะการบริหารงานภายในสำหรับองค์กรที่มีสายการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น ซึ่งมีอำนาจควบคุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดก็แสดงถึงสถานะที่เหนือกว่า สามารถบังคับบัญชาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต่ำกว่า โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต่ำกว่ามีความผูกพันต้องปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าเป็นความผูกพันต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดไม่อาจโต้แย้งได้เลยก็แสดงว่าเป็นลักษณะการบริหารงานแบบเผด็จการ ถ้าสามารถโต้แย้งแสดงความคิดเห็นให้ทบทวนได้บ้าง ก็แสดงว่าเป็นลักษณะการบริหารงานแบบประชาธิปไตย อำนาจควบคุมจึงแสดงสถานะว่าผู้มีอำนาจควบคุมมีสถานะเป็นผู้ปกครอง ผู้ถูกควบคุมมีสถานะเป็นผู้ถูกปกครอง

ส่วนการตรวจสอบและถ่วงดุลกันจะใช้ในลักษณะบริหารระหว่างองค์กรที่โดยปกติในองค์กรเหล่านี้จะไม่มี ความผูกพันในเชิงบังคับบัญชากันได้ หรือสถานะขององค์กรเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้องค์กรใหญ่ด้วยกัน แต่จะแบ่งอำนาจและหน้าที่แตกต่างกันโดยมีสถานะเท่าเทียมกันเพื่อให้เกิดการทำงานผสมผสานกันเพื่อประโยชน์แก่ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กรใหญ่ ต่างฝ่ายจึงต้องทำงานตามที่ตนถนัดโดยปราศจากการก้าวท้าวแทรกแซงจากองค์กรอื่นที่ไม่ถนัดงานนั้น โดยจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลกัน และมีการประสานงานกันระหว่างองค์กร องค์กรที่ดีจะต้องมีระบบจัดหาบุคลากรในแต่ละองค์กรตามลักษณะของงานหรือมีความเป็นอิสระในการจัดการและบริหารงานภายในแต่ละองค์กร ฯลฯ

ถ้ากล่าวเช่นนั้น ทฤษฎีการเมืองการปกครองประเทศก็มิได้แตกต่างจากทฤษฎีการบริหารและจัดการสมัยใหม่อันเป็นที่ทราบทั่วกันเป็นอย่างดี

ความแตกต่างในลักษณะของอำนาจควบคุมกับอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลอีกหลายประการ ได้แก่ อำนาจควบคุมมีลักษณะเด็ดขาดสามารถเข้าไปแทรกแซงและใช้ได้ตลอดเวลา แตกต่างกับอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งไม่อาจเข้าไปทำลายความเป็นอิสระของอีกฝ่าย จึงสามารถใช้ได้ก่อนหรือหลังการใช้อำนาจขององค์กรอื่น ไม่อาจแทรกแซงเข้าไปใช้ระหว่างกระบวนการทำงานที่ยังไม่สิ้นสุดของ องค์กรอื่น อำนาจควบคุมเป็นอำนาจสั่งการไม่ใช่จะต้องลงมือปฏิบัติงานเอง แต่สั่งการให้ผู้อยู่ใต้ปกครองปฏิบัติและเป็นอิสระไม่ถูกจำกัดในวิธีการ เพียงแต่อยู่ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกับอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลที่ต้องเข้าปฏิบัติงานเองมิใช่สั่งการให้อีกฝ่ายกระทำตาม อีกฝ่ายไม่มีความผูกพันต้องกระทำตามและการสอดแทรกเข้าไปได้เฉพาะบางเรื่องที่สำคัญและถูกจำกัดวิธีการทำงานอย่างชัดเจน ทั้งจะทบทวนเปลี่ยนแปลงแก้ไขยกเลิกผลการทำงานของอีกฝ่ายไม่ได้ และมีผลเฉพาะการทำงานนั้นๆ ไม่มีผลไปถึงการทำงานของอีกฝ่ายในอนาคต

การใช้อำนาจของหนึ่งสถาบันและองค์กรตาม (๒) (๓) (๔) ดังกล่าวข้างต้น มีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจกันดังต่อไปนี้

๑. สถาบันพระมหากษัตริย์ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล และมีบทบัญญัติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในหมวด ๒ โดยตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ ตามมาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ตามมาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และถอดถอนและเรียกคืนโดยมีคณะองคมนตรีเป็นผู้มีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษาอันเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรหนึ่งที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์โดยแท้มิได้เกี่ยวกับราชการแผ่นดินโดยตรง และยังมีพระราชอำนาจในหมวดอื่นๆ อีก เช่น ตามมาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ ทรงมีพระราชอำนาจยับยั้งร่างกฎหมาย ตามมาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๐ และมาตรา ๒๒๑ ทรงมีพระราชอำนาจตราพระราชกำหนดและพระราชกฤษฎีกาขึ้นใช้บังคับตามมาตรา ๒๒๓ และมาตรา ๒๒๔ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามและทำสัญญาสันติภาพตามมาตรา ๒๒๕ ทรงมีพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ตามมาตรา ๒๒๗ ทรงมีพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง และให้พ้นตำแหน่งของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งพระราชอำนาจและพระบรมราชโองการต่างๆ เกี่ยวกับราชการแผ่นดินเหล่านี้ต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

จึงถือได้ว่าสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เป็นอำนาจอธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในลักษณะที่เป็นการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรทั้งสามดังกล่าวอย่างหนึ่ง และเป็นพระราชอำนาจโดยแท้ของพระมหากษัตริย์ แม้จะมีใช้พระราชอำนาจเด็ดขาดแต่ก็เป็นพระราชอำนาจที่ไม่อาจมีองค์กรอื่นใดมาถ่วงดุลและกานการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ดังกล่าวได้ ถือได้ว่าเป็นพระราชอำนาจอันล้นพ้นของพระมหากษัตริย์

สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์และลักษณะของพระราชอำนาจที่เป็นอิสระโดยแท้ซึ่งสอดแทรกเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล อันเป็นองค์กรอำนาจอธิปไตยของประเทศ โดยไม่มีองค์กรอื่นใดมาตรวจสอบและถ่วงดุลเช่นนี้ จึงถือเป็นประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นองค์กรสูงสุดของราชอาณาจักรไทย มิใช่ศาลรัฐธรรมนูญที่มีบางคนเข้าใจผิดว่าศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรสูงสุดหรือศาลสูงสุดโดยมีความพยายามจะให้ศาลรัฐธรรมนูญขยายอำนาจเข้าไปควบคุมหรือมีอำนาจเหนือหรือตรวจสอบหรือถ่วงดุลองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ ทุกองค์กร โดยการอาศัยจุดอ่อนของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่สนับสนุนหรือส่งเสริมสถานะของศาลรัฐธรรมนูญให้กลายเป็นองค์กรสูงสุดของประเทศ ซึ่งไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และไม่เป็นไปตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถือกันเป็นส่วนใหญ่ว่าสถานะของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล มีฐานะเท่าเทียมกันต่างมีความเป็นอิสระในการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญโดยองค์กรอื่นๆ จะก้าวก่ายแทรกแซงมิได้ และต่างมีการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกันอย่างสมดุลโดยไม่มีองค์กรใดเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจควบคุมการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญของอีกองค์กรหนึ่งโดยที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนได้ เพราะจะเป็นการทำลายความเป็นอิสระขององค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน

๒. อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่ถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยและเป็นอำนาจอิสระที่คณะรัฐมนตรีหรือศาลจะเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงโดยรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนไม่ได้ โดยเฉพาะในระหว่างที่รัฐสภากำลังปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอยู่ รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีอำนาจหน้าที่ เช่น มาตรา ๕๒ ให้คำแนะนำและยินยอมในการตราร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย โดยมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการอันถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของรัฐสภาและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็มีผลบังคับเป็นกฎหมาย ตามมาตรา ๑๘๒ ถึง มาตรา ๑๘๗ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ของคณะรัฐมนตรีด้วยการตั้งกระทู้ถามและอภิปรายไม่ไว้วางใจเพื่อถอดถอนคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ และรายบุคคลออกจากตำแหน่งเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายบริหารอันเป็นลักษณะของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ฯลฯ เป็นต้น

๓. อำนาจบริหารหรือคณะรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน อันถือได้ว่าเป็นอำนาจหลักของฝ่ายบริหารเช่นเดียวกับอำนาจออกกฎหมายของรัฐสภาหรืออำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ซึ่งต่างเป็นอำนาจอธิปไตยของประเทศเช่นเดียวกันและเป็นอำนาจอิสระของคณะรัฐมนตรีที่รัฐสภาหรือศาลจะเข้าไปขัดขวางก้าวก่ายแทรกแซงโดยรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งไม่ได้ โดยเฉพาะการขัดขวางในระหว่างที่คณะรัฐมนตรีกำลังบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอยู่ อย่างไรก็ดีตามหลักสากลรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้รัฐสภาเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีโดยไม่ให้ใช้อำนาจสอดแทรกเข้าไปในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินอันเป็นอำนาจอิสระตามรัฐธรรมนูญของคณะรัฐมนตรี และศาลก็ไม่มีช่องทางเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีได้ การตรวจสอบถ่วงดุลของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญกระทำได้เช่น การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาโดยต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตนรวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี โดยการถูกตั้งกระทู้ถามและอภิปรายไม่ไว้วางใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีมีอำนาจตราพระราชกฤษฎีกายุบสภาเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

๔. อำนาจตุลาการหรือศาล มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีทั้งปวง ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ โดยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติโดยถือว่าการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓ และเป็นอำนาจอิสระที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภาก็ไม่อาจเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีตามรัฐธรรมนูญของศาลได้ ทั้งนี้โดยหลักการดังกล่าวจะถือว่าผู้พิพากษาหรือตุลาการในคดีใดก็เป็นศาลในคดีนั้น จึงจำต้องมีบทบัญญัติรับรองความเป็นอิสระของศาลไว้โดยเฉพาะเช่น มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” อันเป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องแก่คดีว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจะเป็นไปอย่างอิสระตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายเท่านั้น โดยปราศจากการแทรกแซงของอำนาจ หรือองค์กร หรือบุคคลใดๆ

ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันและความไม่เท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีกันตามกฎหมาย และเพื่อคุ้มครองความเป็นอิสระของศาล เพื่อรักษาการใช้อำนาจอธิปไตยของศาลในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน ปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจหรือองค์กรภายนอก และเพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายจึงมีความจำเป็นต้องมีหลักการละเมิดอำนาจศาลบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาล

อย่างไรก็ดี อำนาจตุลาการหรือศาลไม่ใช่มีความเป็นอิสระโดยปราศจากการตรวจสอบและถ่วงดุลเลยอย่างที่บางคนเข้าใจผิด ตามความเป็นจริงแล้วอำนาจตุลาการหรือศาลก็เป็นอำนาจอธิปไตยอำนาจเดียวที่ใช้กับประชาชนโดยตรงโดยไม่ผ่านทางผู้แทนเหมือนอำนาจนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียจึงมีสิทธิตรวจสอบและโต้แย้งได้โดยตรงตามลำดับชั้นศาลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาหรือตุลาการต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอันเป็นช่องทางให้รัฐสภาสามารถตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจศาล โดยการตรากฎหมายขึ้นมาแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินคดีของศาลในอนาคตเช่นแก้ไขกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลและคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วของศาลได้ หรือในคดีอาญาที่ศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกจำเลย รัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติให้ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีมีอำนาจขอพระราชทานอภัยโทษอันเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจศาลอย่างหนึ่งดังบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๕ ซึ่งอยู่ในหมวด ๗ ว่าด้วยคณะรัฐมนตรี จึงเห็นได้ว่าอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นอำนาจอธิปไตยและเป็นอำนาจอิสระที่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีจะต้องไม่มีองค์กรของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ เข้ามาสอดแทรกให้ความเห็นชี้แนะหรือขัดขวางต่อการใช้ดุลยพินิจของศาลได้ แต่เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วโดยไม่มีกระบวนการต้องดำเนินการทางศาลต่อไป ดังเช่นในคดีอาญาดังกล่าว เมื่อกระบวนการทางศาลถึงที่สุด การลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิตผู้กระทำผิดทางอาญาเป็นเรื่องใหญ่ที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงต้องมีองค์กรอำนาจอธิปไตย เข้ามาตรวจสอบและถ่วงดุลโดยจะต้องไม่เป็นการเข้าไปตรวจสอบการใช้อำนาจของศาลว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่เป็นการเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลโดยการอภัยโทษหรือลดโทษเพื่อบรรเทาผลของคำพิพากษาของศาลเท่านั้น หลักการเช่นนี้จึงเป็นที่มาของอำนาจของการขอพระราชทานอภัยโทษของฝ่ายบริหารและเหตุผลว่าทำไมกรมราชทัณฑ์จึงต้องสังกัดอยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหารมิใช่ศาล ซึ่งเป็นเหตุผลคนละเรื่องกับการบังคับคดีแพ่งหลังคำพิพากษาของศาล

จึงเห็นได้ว่า การใช้อำนาจขององค์กรปกครองตามระบอบประชาธิปไตยทั้งสามองค์กรดังกล่าวข้างต้น ยกเว้นสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดอันแบ่งแยกไม่ได้ในการปกครองประเทศและต่างเป็นอิสระต่อกันและมีการตรวจสอบและถ่วงดุล (CHECK AND BALANCE) ซึ่งกันและกัน แต่ไม่ใช่เป็นการควบคุมและแทรกแซงอำนาจของอีกองค์กรหนึ่งอันเป็นการทำลายความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญขององค์กรอำนาจอธิปไตยด้วยกัน อันเป็นหลักการแบ่งแยกอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ที่ถือปฏิบัติกันเป็นสากลทั่วโลก กล่าวโดยสรุปก็คือการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจคือการเยียวยาแก้ไขลดผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นๆ จากองค์กรอื่นซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและเพื่อให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนมิใช่เป็นขององค์กรหรือคณะบุคคลหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั่นเอง เช่นศาลยุติธรรมพิพากษาคดีลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกผู้กระทำผิดคดีอาญาได้แล้ว ฝ่ายบริหารมีอำนาจตามกฎหมายที่จะเข้ามาคานอำนาจโดยการจัดการเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกหรืออำนาจลดโทษตามกฎหมายราชทัณฑ์ของฝ่ายบริหารและเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่มีอำนาจขอพระราชทานอภัยโทษได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๕ ดังจะเห็นได้จากกระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้ดำเนินการ ขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษในโอกาสที่เป็นวาระสำคัญๆ อันถือว่าเป็นอำนาจอิสระของฝ่ายบริหารโดยศาลไม่มีอำนาจเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงได้เช่นกัน นอกจากนี้นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนการบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๑ การบริหารราชการแผ่นดินคณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๒ และรัฐสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา ๑๘๒ อันเป็นกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารโดยรัฐสภาก่อนหรือหลังจากฝ่ายนั้น บริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภาไม่มีอำนาจเข้าไปสอดแทรกก้าวก่ายในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารได้ เป็นต้น

ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน นอกจากมีรูปแบบการใช้อำนาจอธิปไตยโดยแบ่งเป็น ๔ อำนาจหรือสถาบันหรือองค์กรดังกล่าวข้างต้นตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ (SEPARATION OF POWERS) แล้ว ยังมีองค์กรอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีไม่ใช่ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนเช่นองค์กรทั้งสี่ดังกล่าวข้างต้น แต่มีฐานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ (SEPARATION OF FUNCTIONS) เช่นกันดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ วรรคสอง อันเป็นการจัดอำนาจและองค์กรตามรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมแตกต่างไปจากรูปแบบการจัดองค์กร

ตามประเพณีการปกครองราชอาณาจักรที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาแต่เดิมอีกหลายองค์กร ซึ่งรัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระขององค์กรดังกล่าว ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อีกรวม ๗ องค์กร จึงพอสรุปได้ว่า นอกจากองค์กรเดิมทั้งสี่องค์กรดังกล่าวแล้ว ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรานี้ ยังมีองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นใหม่อีก ๗ องค์กร โดยไม่นับรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังค่อนข้างมีปัญหาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลยุติธรรมที่มีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญอีกองค์กรหนึ่งด้วย

คำวินิจฉัยนี้จะกล่าวเฉพาะคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่างเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรใหม่ตามรัฐธรรมนูญซึ่งไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อนมีอำนาจหน้าที่และองค์ประกอบตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๒ มาตรา ๒๕๗ ถึงมาตรา ๓๐๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้วให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว” อำนาจดังกล่าวจึงเป็นอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่ถือว่าเป็นอำนาจอิสระของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะใช้ได้โดยปราศจากการก้าวก่ายแทรกแซงของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล นอกจากนี้ยังไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบัญญัติให้การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องอยู่ในอำนาจควบคุมตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจโดยองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นใด อันถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้เลย แม้แต่ในเรื่องที่เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการถ่วงดุลอำนาจก็ตาม เว้นแต่บางกรณีเช่นตามบทบัญญัติในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดขึ้นเพื่อใช้แทนบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อันถือเป็นหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างหนึ่ง แต่ในขณะนี้รัฐสภาได้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ขึ้นใช้บังคับแล้ว จึงไม่มีกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญจะใช้อำนาจเข้าไปตรวจสอบระเบียบเกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว

ส่วนศาลรัฐธรรมนูญก็เป็นองค์กรใหม่โดยไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อนเช่นเดียวกัน แม้จะมีเค้าโครงมาจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่อำนาจหน้าที่และสถานะตามรัฐธรรมนูญแตกต่างกันอย่างมาก และรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อยู่ในหมวดศาลมีอำนาจหน้าที่หลักตามรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้รวม ๕ ประการ ได้แก่

๑. มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖

๒. มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้วว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และร่างพระราชบัญญัติต่างๆ ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่พระมหากษัตริย์ยังไม่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยว่ามีข้อความขัดหรือแย้งหรือตราขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

๓. มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของตัวบุคคลในองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ ว่าขาดคุณสมบัติไม่อาจดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ ต่อไปได้หรือไม่

๔. มีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกใช้บังคับแก่ความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๒) มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม มาตรา ๓๒๔ วรรคหนึ่ง (๒) และระเบียบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในกรณีที่เป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตออกใช้บังคับตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง

๕. อำนาจหน้าที่อื่นๆ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับกำหนดไว้

ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวก็ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องถูกควบคุมหรือตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ เช่นเดียวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งแตกต่างกับการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรมหรือการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยสถาบันพระมหากษัตริย์ตามหลักการปกครองเดิมของไทยที่มีการวางระบบไว้เป็นอย่างดีและเป็นไปตามหลักสากลที่ถือปฏิบัติกันทั่วโลก ทำให้เห็นความบกพร่องในการจัดรูปแบบขยายองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ที่อาจกลายเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ขององค์กรทั้งสองตามรัฐธรรมนูญต่างเป็นอิสระแยกจากกัน

ปราศจากการแทรกแซงซึ่งกันและกัน ยกเว้นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เท่านั้น อีกทั้งไม่อยู่ในความควบคุมตรวจสอบขององค์กรปกครองอื่นๆ ที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยทั้งสององค์กรดังกล่าวข้างต้นอีกด้วย

ระบบการปกครองตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ (SEPARATION OF FUNCTIONS) เป็นการแบ่งแยกองค์กร เพื่อแบ่งแยกกันทำหน้าที่เป็นอิสระต่อกัน ไม่มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในการทำหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน เพราะจะขัดต่อการแบ่งแยกกันทำหน้าที่ที่เป็นอิสระต่อกันแตกต่างกับระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจตามหลักการแบ่งแยกอำนาจที่เป็นกรณีองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยขององค์กรหนึ่งใช้อำนาจยับยั้งหรือความสามารถในการหยุดยั้งหรืออำนาจในเชิงลบหรือนิเสธต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยอีกองค์กรหนึ่ง โดยไม่เป็นการทำลายความเป็นอิสระหรือเข้าไปควบคุมหรือเหนือกว่าหรือเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงเพราะไม่ถึงกับเข้าไปเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการใช้อำนาจอธิปไตยโดยอีกฝ่ายไม่ยินยอมได้ การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือที่เรียกว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจเสมอ เพื่อมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือโดยมิชอบ

การแบ่งแยกกันทำหน้าที่อย่างอิสระขององค์กรตามรัฐธรรมนูญตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ที่เกี่ยวกับคดีนี้ก็คือ กรณีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งออกจากตำแหน่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๕ ที่บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

เมื่อไต่สวนเสร็จแล้วให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้วุฒิสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภาจะมีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทำความเข้าใจไปยัง

ประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๖ และอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูลให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

.....”

การดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดังกล่าวสามารถดำเนินการไต่สวนอย่างไรก็ได้ ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดระบุขอบเขตของอำนาจไต่สวนหรือให้รายละเอียดความหมายของการไต่สวนดังกล่าวว่าเป็นอย่างไร คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะใช้อำนาจอย่างไร ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกไต่สวนหรือไม่ จึงไม่อาจหาบรรทัดฐานกำหนดได้ ทำให้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นอำนาจเด็ดขาด หากมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ หากเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป ซึ่งไม่ว่าจะมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูลหรือไม่ จะไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากองค์กรใด และเมื่อมีมติแล้วผลแห่งมตินั้นเป็นอันเด็ดขาดมิอาจรื้อฟื้นหรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยับยั้งมติที่ลงไปแล้วดังกล่าวได้

ในกรณีเช่นนี้ประเด็นที่ปกติถือว่าเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจอย่างหนึ่งก็คือ การตรวจสอบว่าการไต่สวนหรือการสอบสวนนั้นหรือการใช้อำนาจเช่นนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือไม่ ดังเช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” หรือบทบัญญัติในลักษณะ ๒ หมวด ๑ ว่าด้วยการสอบสวนสามัญ เช่น มาตรา ๑๓๕ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจเขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหาข้อหา” กรณีเช่นนี้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิคัดค้านหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลว่า มิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นโดยชอบหรือพนักงานสอบสวนล่อลวงหรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจเขาให้การอย่างนั้น เป็นการให้สิทธิแก่ผู้มีส่วนได้เสียและตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่พึงมีตามรัฐธรรมนูญและความหลักสิทธิมนุษยชน

แม้แต่ในระบบศาลยุติธรรมเอง เมื่อศาลยุติธรรมมีคำสั่งหรือคำพิพากษาได้ออกไปที่กระทบต่อส่วนได้เสียที่สำคัญของคู่ความหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กฎหมายก็เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้แย้งคัดค้านหรืออุทธรณ์ฎีกาอ้างว่าคำสั่งหรือคำพิพากษานั้นคลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นๆ ได้ ถือว่า

เป็นระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจของศาลยุติธรรม เพื่อให้ศาลยุติธรรมใช้อำนาจออกนอกขอบเขตตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติไว้ หรือใช้อำนาจไปในทางมิชอบได้ คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลยุติธรรมจะได้แย้งคัดค้านหรืออุทธรณ์ฎีกาได้ก็ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือคำพิพากษานั้นถึงที่สุดแล้ว ถึงตอนนี้จึงจะถือว่าคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลยุติธรรมศักดิ์สิทธิ์ทำนองเดียวกับความศักดิ์สิทธิ์แห่งกฎหมาย มีผลเด็ดขาดจะไม่เคารพหรือปฏิเสธไม่ยอมรับหรือโต้แย้งคัดค้านอีกมิได้

แต่การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา ๓๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหาจะได้แย้งคัดค้านว่าวิธีการหรือกระบวนการไต่สวนหรือการใช้อำนาจดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไม่ได้ เพราะนอกจากรัฐธรรมนูญและกฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดหรือความหมายหรือขั้นตอนการไต่สวนดังกล่าวเอาไว้แล้ว ประเด็นดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้เปิดช่องให้วุฒิสภาพิจารณาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาประเด็นดังกล่าว ไม่รับวินิจฉัยหรือยกรายงานหรือคำฟ้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ ดังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๗ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ผู้ใดถูกถอดถอนจากตำแหน่ง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่ถูกถอดถอน มีมติให้ถอดถอน และให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดๆ ในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลาห้าปี

มติของวุฒิสภาตามมาตรา ๓๐๗ นี้ให้เป็นที่สุดท้าย และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ตามมาตรา ๓๐๗ ดังกล่าว มิได้บัญญัติให้อำนาจวุฒิสภาฟังข้อเท็จจริงใหม่หรือไม่มีการสืบพยานหรือแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการหรือมีพฤติการณ์ตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ไม่มีการตรวจสอบว่าการไต่สวนและการมีมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายหรือไม่ ทั้งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมิได้บังคับให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนโดยให้ถือตามข้อเท็จจริงในรายงานและเอกสารตลอดจนพิจารณาความเห็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบการออกเสียงลงคะแนน และการออกเสียงลงคะแนนกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ การออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว จึงขึ้นอยู่กับ

กับความพอใจของสมาชิกวุฒิสภาแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องผูกพันตามรายงานเอกสารและความเห็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือไม่ผูกพันแม้แต่การออกเสียงลงคะแนนของตน เพราะเป็นการลงคะแนนลับ ไม่มีใครทราบว่ามีใครลงคะแนนเช่นใด จึงเป็นเรื่องต่างฝ่ายต่างคนต่างทำตามอำเภอใจของตนโดยแท้ ไม่มีใครผูกพันใคร ไม่มีใครตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจของแต่ละองค์กรต่างถือว่าเป็นที่สูงสุดในองค์กรของตน อันหมายถึงไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจของตนไม่ว่าต่อตนเองหรือต่อองค์กรหรือต่อประชาชนหรือต่อประเทศชาติก็ตาม เพราะการดำรงตำแหน่งเป็นได้เพียงวาระเดียว ความรับผิดชอบต่อประชาชนหรือประเทศชาติจึงถือว่าไม่มี

ความเป็นอิสระของการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจไม่ว่าโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสมาชิกวุฒิสภาต่างเป็นความอิสระเกือบจะสมบูรณ์หรือโดยสิ้นเชิง ซึ่งปกติจะไม่มีในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือการปกครองตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ หรือนิติธรรมหรือนิติรัฐ เพราะความเป็นอิสระดังกล่าวไม่มีกรอบของกฎหมายหรือพื้นฐานทางกฎหมายให้ยึดถือปฏิบัติเลยทั้งไม่ต้องรับผิดชอบต่อใครๆ ต่อการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่เช่นกัน จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการปกครองโดยกฎหมายหรือการปกครองโดยหลักนิติธรรมหรือนิติรัฐ ผลก็คือเป็นการใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจ ขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจริยธรรมของแต่ละบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบและกฎหมาย

สิ่งเหล่านี้คือผลอย่างหนึ่งของการจัดโครงสร้างตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ ที่นำเอาการเลือกตั้งและเสียงข้างมากเป็นสรณะหรือเป็นความชอบธรรม ไม่คำนึงถึงสิทธิของเสียงข้างน้อยหรือผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนโดยรวม สิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายต่อการปกครองประเทศ เป็นสิ่งที่นักจัดระบบและโครงสร้างการปกครองจะต้องพยายามหาทางแก้ไข

เหตุที่ต้องวิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีการแก้ไขดังกล่าวก็เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนทุกคน มิใช่การปกครองของเสียงข้างมากหรือการปกครองของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ตามคำกล่าวของประธานาธิบดีลิ่งคอล์นในสมัยหนึ่งว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนนั่นเอง

กรณีที่กำลังมาข้างต้น เป็นเพียงอำนาจตามรัฐธรรมนูญมาตราเดียวของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งอำนาจหน้าที่ตามมาตราอื่นก็ไม่ต่างกันว่าต่างฝ่ายต่างมีอิสระ โดยองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ที่มีความเป็นอิสระเกือบสมบูรณ์หรือโดยสิ้นเชิง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็เช่นเดียวกันที่มาตรการถอดถอนจากตำแหน่งหรือให้พ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่สภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรมจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรงและขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้

มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา” จะเห็นได้ว่ากรณีตามมาตราดังกล่าวเป็นเรื่องการให้พ้นจากตำแหน่ง แม้ว่าจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ตาม ก็เป็นเรื่องอาศัยเหตุมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจหน้าที่เท่านั้น วุฒิสภาหาได้มีอำนาจไปตรวจสอบและถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจนั้น หรือกล่าวได้ว่าวุฒิสภาไม่อาจกระทำการใดๆ ให้มีผลกระทบให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ล่วงพ้นไปแล้ว มาตรการดังกล่าวจึงไม่อาจถือว่าเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

เช่นเดียวกัน การถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ เพราะเหตุมีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ก็ไม่ส่งผลกระทบให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจที่ล่วงพ้นไปแล้วจึงไม่จัดว่าเป็นระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจเช่นกัน

การจัดองค์กรตามรัฐธรรมนูญในหลักการแบ่งแยกหน้าที่ ยังอาจให้อำนาจแก่องค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอำนาจครอบคลุมหรือควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น และสามารถขยายอำนาจขององค์กรของตนออกไปโดยไม่มีขอบเขตได้ ดังเช่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง ที่ว่า “วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งต้องกระทำโดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ศาลรัฐธรรมนูญจึงกำหนดวิธีพิจารณาความเป็นไปอย่างไรก็ได้ เพื่อรองรับการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างไม่มีขีดจำกัด มาตรา ๒๖๖ ที่ว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” อาศัยการตีความมาตรานี้ ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะขยายขอบเขตอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีออกไปกว้างขวางเพียงใดก็ได้เพราะ

ถ้อยคำว่า “ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ” เป็นถ้อยคำที่ต้องอาศัยนิติวิธีชั้นสูงจึงจะตีความหมายที่แท้จริงออกมาให้ถูกต้องได้ จึงอาจอาศัยจุดที่ตีความที่ยุ่งยากนี้เป็นช่องทางขยายอำนาจตามปัญหานี้ออกไปได้ทุกเรื่อง และผลแห่งคำวินิจฉัยเป็นเด็ดขาด ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นๆ ของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง ตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๖๘ อำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญกลุ่มหนึ่ง จึงถือว่าเป็นอำนาจที่เหนือกว่าอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และมีอำนาจควบคุมองค์กรแห่งรัฐทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น มีลักษณะเป็นอำนาจสมบูรณ์ญาสิทธิ (ABSOLUTISM) หรือที่มีผู้ร่างรัฐธรรมนูญกลุ่มหนึ่งเรียกว่าเป็นอำนาจสูงสุดที่เหนือกว่าอำนาจอธิปไตยของปวงชนเสียอีกและเรียกศาลรัฐธรรมนูญว่าองค์กรสูงสุดดังที่เคยมีการกล่าวกันมาก่อนหน้านี้ ลักษณะดังกล่าวยังทำให้เกิดลำดับชั้นขององค์กรตามรัฐธรรมนูญมีหลายชั้นหรือมีสายการควบคุมองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามลำดับขั้นขึ้นมา ซึ่งกรณีดังกล่าวทั้งหมดขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจสากลอย่างตรงกันข้าม และไม่ใช้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแต่อย่างใด

ระบบการปกครองตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่เป็นการแบ่งแยกองค์กรเพื่อแบ่งแยกการทำหน้าที่เป็นอิสระต่อกัน ไม่มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในการทำหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน เพราะจะขัดต่อการแบ่งแยกการทำหน้าที่ที่เป็นอิสระต่อกัน แตกต่างกับระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจตามหลักการแบ่งแยกอำนาจที่เป็นกรณีองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตย องค์กรหนึ่งใช้อำนาจยับยั้งหรือความสามารถในการหยุดยั้งหรืออำนาจในเชิงลบหรือนิเสธต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยอีกองค์กรหนึ่ง โดยไม่เป็นการทำลายความเป็นอิสระหรือเข้าไปควบคุมหรือเหนือกว่าหรือเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงเพราะไม่ถึงกับเข้าไปเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการใช้อำนาจอธิปไตยโดยอีกฝ่ายไม่ยินยอมได้ การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือที่เรียกว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจเสมอ เพื่อมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือโดยมิชอบ

นอกจากนี้ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวแสดงว่า มีแต่รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลเท่านั้นที่ถือเป็นอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยที่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขและทรงใช้อำนาจนั้นหรือรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลรวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ถือว่าเป็นองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยโดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสถาบันหรือองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยสูงสุด องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ไม่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น ในความหมายทางนิตินัยเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยและพระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจทางองค์กรตามรัฐธรรมนูญเหล่านี้ แต่ในความหมายทางพฤตินัยแล้วยังมีองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ที่ไม่อาจถือว่าเป็นอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยและพระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจเหล่านั้นเช่นกัน ขึ้นอยู่กับอำนาจและการใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเหล่านั้นเองว่าจะนำไปตามหลักการแบ่งแยกอำนาจหรือหลักการแบ่งแยกหน้าที่ ดังเช่น ศาลรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา และศาลปกครอง

เมื่อพิจารณาในเนื้อหาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ ก็จะเป็นไปตามความหมายข้างต้น กล่าวคือ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจและความเป็นมาของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ จะไม่มีที่มาเชื่อมโยงกับชนชาวไทยและพระมหากษัตริย์โดยตรง และไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้พระมหากษัตริย์กับชนชาวไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจองค์กรเหล่านี้ ไม่อาจตรวจสอบหรือควบคุมการใช้อำนาจหรือดุลยพินิจหรือการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยก็ไม่อาจเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ได้ จะแตกต่างกับองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยเดิม เช่น สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรมอย่างเห็นได้ชัด

แม้บางองค์กรอาจมีที่มาจากประชาชนโดยตรงเช่นวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง แต่ลักษณะของอำนาจและการใช้อำนาจแตกต่างกันไปจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั่วไป ดังเช่นอำนาจถอดถอนบุคคลโดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหรือตุลาการออกจากตำแหน่งของวุฒิสภามาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๗ วรรคสอง ที่ไม่อาจมีอยู่ในหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้วยังไม่มีลักษณะเป็นพระราชอำนาจที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ทางวุฒิสภาเลย และวุฒิสภายังอาจใช้อำนาจถอดถอนนี้กระทบต่อพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ได้อีกด้วยเช่นกัน ได้แก่ พระราชอำนาจเกี่ยวกับการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๕๑ ที่ปกติถือเป็นอำนาจอธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ด้วยพระองค์เอง ที่ไม่ควรมีองค์กรใดมาใช้อำนาจทับซ้อนหรือทำลายความเป็นอิสระในการทรงใช้พระราชอำนาจเช่นนั้น รายละเอียดยังคงไม่ขอก้าวในที่นี้

ดังนั้นการปกครองตามระบอบนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการปกครองหนึ่งระบอบสองระบบจึงเป็นที่สนใจของประเทศต่างๆ หลายประเทศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบางประเทศ บางมูลนิธิต่างประเทศสนใจติดตามการใช้อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากที่สุดของระบบการแบ่งแยกหน้าที่นี้

จึงสรุปได้ว่า การจัดโครงสร้างการปกครองตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่จะแบ่งแยกองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามหน้าที่ องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่นี้จึงมีอำนาจรวมทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ (แต่ความจริงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะมีข้อจำกัดโดยอัตโนมัติจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและตามสภาพความจริง) องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่จะมีความเป็นอิสระเกือบสมบูรณ์ หรือโดยสิ้นเชิง และโดยหลักการนี้ไม่อาจมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่นี้ได้

อำนาจหน้าที่เช่นนี้เป็นการใช้อำนาจหรือมีอำนาจหน้าที่ที่ปกติเป็นของประชาชนและยังมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม แต่ก็ไม่มีช่องทางใดที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการใช้อำนาจดังกล่าวขององค์กรเหล่านี้ได้เลย ประชาชนอาจมีส่วนบ้างในการริเริ่มเท่านั้น ดังเช่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๔ โดยประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดออกจากตำแหน่ง และมาตรา ๓๐๕ ส่วนที่ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อให้ดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลตามมาตรา ๓๐๘ ซึ่งปกติเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่ร้องทุกข์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่แล้ว มิได้ก่อให้เกิดสิทธิใหม่หรือให้ผู้เสียหายหรือประชาชนมีสิทธิตรวจสอบและถ่วงดุลในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรเหล่านี้ อำนาจหน้าที่ที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญในระบบหรือโครงสร้างการปกครองแบบใหม่ตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ จึงเป็นการตัดหรือลดทอนสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้มีส่วนได้เสียให้กลายเป็นการใช้อำนาจหรืออำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ไป

การใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ เป็นการใช้อำนาจต่อบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กรแห่งรัฐ เท่ากับเป็นการเข้ากดดันหรือมีอิทธิพลเหนือการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ ยกเว้นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีกระบวนการพิจารณาคดีโดยให้สิทธิแก่จำเลยตามกฎหมายในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และเป็นอิสระเป็นกลางเป็นธรรม และพิพากษาคดีโดยเปิดเผย อันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเต็มที่ และส่วนใหญ่ก็เป็นไปตามหลักการพิจารณาคดีอาญาตามหลักสากลแล้ว กระบวนการสืบสวนสอบสวนและมีความเห็น หรือกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น เป็นกระบวนการที่ไม่มีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดบัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา ที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับบทสันนิษฐานว่ายังบริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะได้มีการพิจารณาวินิจฉัยถึงที่สุด อันจะ

ทำให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นๆ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงบุคคลที่กระทำไม่ชอบตามที่ถูกล่าวหาไม่ได้ อันจะทำให้เป็นสิทธิของผู้ถูกล่าวหาที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ต่อไป

ผู้ถูกล่าวหาได้รับสิทธิหรือได้รับความคุ้มครอง ไม่เว้นแม้แต่ศาลรัฐธรรมนูญ แม้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๕ วรรคสอง จะบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญว่าต้องพิจารณาโดยเปิดเผย ให้โอกาสคู่กรณีแสดงความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี สิทธิขอตรวจดูเอกสารการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วยก็ตาม ก็มิได้คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกล่าวหาไว้โดยชัดแจ้งอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งศาลรัฐธรรมนูญกำหนดวิธีพิจารณาได้เอง และไม่มีช่องทางให้ผู้เสียหาย ผู้ถูกร้อง หรือองค์กรใดสามารถตรวจสอบและถ่วงดุลการกระทำหรือกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเช่นนั้นได้

การใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ จึงมีทางเป็นการก้าวก้าวแทรกแซงครอบงำต่อองค์กรอื่นและทำลายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้โดยง่าย และการใช้อำนาจเช่นนี้เป็นการทำลายทำให้เสื่อมเสีย ทำให้เสียหายแก่องค์กรอื่นมากกว่าจะเป็นการทำให้การปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานหรือผลงานขององค์กรอื่นสมบูรณ์ขึ้นหรือดีขึ้นเหมือนอย่างระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจ ดังนั้น ยังมีการใช้อำนาจทำนองนี้มากเท่าใด นอกจากไม่มีผลดีต่อการปกครองประเทศเลยแล้ว ยังมีแต่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่การปกครองประเทศมากขึ้น จึงมิใช่หนทางแก้ไขปัญหาของประเทศชาติในแนวทางที่ถูกต้อง ผลกลับตรงกันข้ามคือยิ่งใช้ยิ่งทำให้เกิดปัญหามากขึ้น ปัญหายิ่งยุ่งยากมากขึ้นและจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ หากไม่หยุดยั้งการใช้อำนาจทำนองนี้โดยให้ใช้ไปในทางจำกัดขอบเขตหรือแปรเปลี่ยนไปในทางอื่นให้ถูกทางหลักการแบ่งแยกหน้าที่เป็นผลให้เกิดการจัดระบบหรือโครงสร้างการปกครองที่ไม่สามารถใช้ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลได้อีกต่อไป

ผู้ทำคำวินิจฉัยขอยกตัวอย่าง การใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่สื่อเค้าว่าจะเกิดความยุ่งยากและสับสนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรในอนาคต ดังเช่น

๑. ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งที่ ๘๔/๒๕๕๔ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยวินิจฉัยว่า เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมอยู่ในกำกับดูแลของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรี แม้จะเป็นการกำกับดูแลห่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตนก็ตาม เมื่อสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เป็นองคาพยพของรัฐบาล จึงต้องถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตอยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาล ฉะนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจึงอาจถูกดำเนินคดีในศาลปกครองได้... เป็นคำวินิจฉัยที่ขยายเขตอำนาจของศาลปกครองเข้าสู่การมีอำนาจวินิจฉัยการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้

๒. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติรับได้สวนคำร้องขอของผู้ที่ร้องขอให้ถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า คำร้องขอมูลหรือไม่ แล้วส่งให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตามอำนาจหน้าที่ในรัฐธรรมนูญต่อไป

การใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และวุฒิสภาดังกล่าว จะมีผลเป็นการก้าวก่ายแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจโดยอิสระของศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ และผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นเหตุให้ตุลาการถูกถอดถอนจะอยู่ในสถานภาพเช่นไร เป็นปัญหาที่สังคมจะต้องขบคิดกันต่อไป

๓. ศาลรัฐธรรมนูญลงมติรับวินิจฉัยปัญหาว่าคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งได้ปฏิบัติหน้าที่สรรหากรรมการการเลือกตั้งชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ กรณีที่วุฒิสภาได้ลงมติเลือกกรรมการการเลือกตั้งและมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแล้ว จะเป็นการก้าวก่ายแทรกแซงและกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาคตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ปัญหาที่ยกขึ้นกล่าวอ้างตามข้อ ๑ ถึง ๓ ดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำคำวินิจฉัยยังไม่ขอกกล่าวถึงรายละเอียดในคำวินิจฉัยนี้

ปัญหาต่อไปจึงมีว่าการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓ โดยให้บัญญัติคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจได้สวนเบื้องต้นว่า คำร้องขอให้ถอดถอนมีมูลหรือไม่ ถ้ามีมูลก็ให้ส่งเรื่องให้วุฒิสภาดำเนินการลงมติถอดถอนต่อไปตามบทบัญญัติในมาตรา ๓๐๓ เป็นหลักการที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า IMPEACHMENT ตามรัฐธรรมนูญในระบบสากลหรือไม่

กระบวนการ IMPEACHMENT เป็นกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของบางประเทศ เพื่อถอดถอน (REMOVE) ผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญในการบริหารประเทศ ที่ได้กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย (abuse of power) หรือกระทำการฝ่าฝืนขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากมหาชน โดยเกิดความเสียหายแก่สังคมโดยตรง และผลของการตัดสินจำกัดเพียงการถอดถอนจากตำแหน่ง รวมถึงการตัดผลประโยชน์ซึ่งได้รับจากการดำรงตำแหน่งเท่านั้น มิใช่เป็นการลงโทษทางอาญา

กระบวนการ IMPEACHMENT ปรากฏในคำกล่าวของมองเตสกีเออในหนังสือ “เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย” (ค.ศ. ๑๗๔๘) ซึ่งแปลโดยวิภาวรรณ ตวยานนท์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๘ เล่มสิบเอ็ด บทที่ ๖ เรื่องโครงสร้างการปกครองของอังกฤษ หัวข้อที่ ๔๘ ว่า

“คนใหญ่คนโตย่อมต้องเผชิญกับความอิจฉาริษาเสมอหากพวกเขาถูกตัดสินโดยประชาชน เขาอาจจะมีอันตรายได้ และจะไม่ได้ใช้อภิสิทธิ์ซึ่งราษฎรกระจัดย่อยที่สุดจะพึงมีในรัฐเสรี ในอันที่จะถูกตัดสินโดยคนที่เท่าเทียมกัน ดังนั้น เหล่าขุนนางจึงถูกเรียกมาปรากฏตัวไม่ใช่ในศาลธรรมดาของชาติ แต่มาปรากฏตัว ณ เบื้องหน้าคณะนิติบัญญัติ ส่วนที่ประกอบด้วยขุนนาง”

.....

....คณะนิติบัญญัติส่วนที่เป็นประชาชนจะต้องเป็นโจทก์ฟ้องร้องคณะนิติบัญญัติส่วนที่เป็นขุนนาง ซึ่งไม่มีทั้งผลประโยชน์อันเดียวกันและอารมณ์ความปรารถนาอันเดียวกัน”

หลังจากมองเตสกีเออได้เดินทางมาพำนักอยู่ที่ประเทศอังกฤษ เพื่อสังเกต และเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างสถาบันการเมืองของประเทศอังกฤษ ก็ได้เขียนหนังสือชื่อว่า “เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย” (De L'Esprit des Lois, ค.ศ. ๑๗๔๘) ก่อนสหรัฐอเมริกาจะร่างรัฐธรรมนูญ โดยในเล่มที่สิบเอ็ด บทที่ ๖ ว่าด้วยโครงสร้างการปกครองของอังกฤษ หัวข้อที่ ๔๘ ได้กล่าวถึงหลักการ IMPEACHMENT ตามกระบวนการที่ใช้ในประเทศอังกฤษขณะนั้น ซึ่งมีความหมายว่า กรณีพิจารณาพิพากษาการปฏิบัติหน้าที่ของขุนนางผู้บริหารหรือเหล่าเสนาบดี (ไม่รวมพระมหากษัตริย์) เป็นการใช้อำนาจตุลาการอย่างหนึ่ง แต่มีอาจให้ศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษาได้ เพราะสภาพของศาลในประเทศยุโรปสมัยนั้นยังเป็นลักษณะศาลของประชาชนหรือใช้ประชาชนสามัญหรือใช้เจ้าของที่ดินหรือพวกนักบวชเป็นผู้พิพากษาโดยมาก ยังไม่มีลักษณะเป็นระบบศาลแห่งชาติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากให้ขึ้นศาลธรรมดาดังกล่าวก็จะกลายเป็นประชาชนเป็นทั้งผู้พิพากษาและโจทก์ในเวลาเดียวกัน จึงต้องใช้วิธีให้สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาสามัญเป็นโจทก์ฟ้องต่อสภาสูงหรือสภาขุนนางหรือวุฒิสภา อันเป็นลักษณะหนึ่งของหลักการอิมพีชเมนต์ (IMPEACHMENT) ถือว่าสภาสูงหรือสภาขุนนางหรือวุฒิสภาเป็นผู้พิพากษา การพิจารณาคดีจึงเหมือนการพิจารณาคดีธรรมดาที่ต้องมีโจทก์มีการสืบพยานหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเปิดเผย เพื่อหาข้อเท็จจริงให้เป็นที่ยุติและผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หลักการอิมพีชเมนต์เป็นของประเทศอังกฤษที่มีการใช้มาก่อนหน้านามองเตสกีเออเขียนถึงเรื่องนี้แล้ว แต่ประเทศอังกฤษมิได้ใช้หลักการดังกล่าวในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญออกจากตำแหน่งมานานกว่า ๒๐๐ ปีแล้ว

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประธานาธิบดี (presidential system) ซึ่งเริ่มจากจัดประชุมร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ที่เมืองฟิลาเดลเฟีย (Philadelphia Convention) ปี ๑๗๘๗ ผู้แทนทั้งหมดจากทุกมลรัฐ (๑๓ มลรัฐ) มาร่วมประชุมกันเพื่อร่างรัฐธรรมนูญที่จะเปลี่ยนสถาบันทางการเมืองให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการที่สำคัญ คือ

(๑) การรวมเป็นระบบสหพันธรัฐ (federalism) ประกอบไปด้วย ผู้นำที่เข้มแข็ง (strong executive) และระบบศาลแห่งชาติ (supreme national court)

(๒) ยึดหลักแบ่งแยกอำนาจ (separation of powers) โดยแบ่งองค์กรใช้อำนาจออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ (legislature) ฝ่ายบริหาร (executive) และฝ่ายตุลาการ (judicial) ประกอบด้วย หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (checks and balances)

(๓) การจัดรูปแบบการปกครองแบบประธานาธิบดี (presidential system) มีประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศและหัวหน้าฝ่ายบริหารพร้อมกัน

(๔) หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยชอบด้วยกฎหมาย (due process of law) และแนวความคิดให้เสรีภาพ (liberty) แก่ประชาชน

จากแนวความคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจ (separation of powers) ของมองเตสกีเออ (Montesquieu) มีอิทธิพลต่อการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก ผู้ร่างรัฐธรรมนูญ (The Framers) มีความหวັนเกรงว่า ถ้ารวมอำนาจอยู่กับบุคคลหรือคนเพียงกลุ่มเดียว อาจก่อให้เกิดการรวมอำนาจและการใช้อำนาจนั้นอย่างปราศจากเหตุผล นักคิดคนสำคัญ คือ มองเตสกีเออ ได้เขียนไว้ในบทที่ ๖ ของเล่มที่สิบเอ็ดในหนังสือ The Spirit of Law ว่า “... เมื่ออำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารถูกรวมอยู่ในมือคนๆ เดียวหรือของคณะผู้บริหารคณะเดียวกันก็ไม่อาจมีเสรีภาพได้...”

คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญ (The Framers) จึงสร้างหลักประกันในการป้องกันมิให้เกิดการรวมตัวของอำนาจทั้งหลายไว้ในองค์กรเดียวกัน จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดกลไกต่างๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการแทรกแซงอำนาจขององค์กรอื่น และความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กร แต่ระบบการปกครอง (ตามเจตนารมณ์ของคณะผู้ร่าง) ไม่เพียงแต่จะต้องอยู่บนหลักการเสรีภาพเท่านั้น หากควรที่จะมีหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (checks and balances) ของฝ่ายบริหารในบรรดาองค์กรปกครองทั้งหลายในลักษณะที่จะมิให้ฝ่ายใดปฏิบัติเกินขอบเขตอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ หากไม่มีการตรวจสอบและยืนยันของฝ่ายอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่การรวมศูนย์อำนาจทั้งหลายของรัฐบาลไว้ในมือบุคคลกลุ่มเดียวเพียงระบอบทรราชย์

ด้วยเหตุที่ระบบประธานาธิบดีมีศูนย์รวมอำนาจอยู่ที่ประธานาธิบดีเพราะประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งในฐานะประมุขของประเทศและหัวหน้าฝ่ายบริหารในคราวเดียวกัน โดยเฉพาะในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารสามารถใช้อำนาจได้อย่างกว้างขวาง และมีความอิสระจากฝ่ายนิติบัญญัติไม่ต้องขึ้นกับรัฐสภา แต่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนที่เลือกตั้งตนขึ้นมา เช่นนี้ รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาได้ให้อำนาจในการบริหารแก่ประธานาธิบดีอย่างเด็ดขาด จึงมีความจำเป็นที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาก็ต้องสร้างกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ด้วยเหตุนี้คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญจึงได้ให้ความสำคัญกับส่วนของการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยบัญญัติกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร เรียกว่าระบบอิมพีชเมนต์ (impeachment system) ไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. ๑๗๘๙ ตั้งแต่เริ่มแรกเมื่อมีผลใช้บังคับ และบัญญัติให้เป็นวิธีเดียวที่รัฐสภาสามารถถอดฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากตำแหน่งเพราะละเลยหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ ซึ่งถือเป็นกลไกทางกฎหมายกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

จากที่กล่าวมาในข้างต้นว่า ระบบอิมพีชเมนต์ (impeachment system) ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่มีการประกาศใช้ ค.ศ. ๑๗๘๙ เป็นฉบับแรก และเป็นเพียงวิธีเดียวที่รัฐสภาสามารถควบคุมฝ่ายบริหารโดยการปลดจากตำแหน่ง แม้ว่าเท่าที่ผ่านมาในทางปฏิบัติแล้วสหรัฐอเมริกาไม่มีการถอดเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากตำแหน่งโดยวิธีการอิมพีชเมนต์ (impeachment) ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติกลไกไว้มากเท่าไรนัก แต่ยังคงบังคับใช้ถึงปัจจุบัน

ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๗๘๙ เป็นต้นมา มีผู้ถูกดำเนินคดีโดยวุฒิสภา (Senate) ทั้งสิ้นเพียง ๑๘ คน ในจำนวนทั้งหมดนี้ประกอบด้วย ประธานาธิบดี ๓ คน (ประธานาธิบดี Andrew Johnson ปี ๑๘๖๘, ประธานาธิบดี Richard Nixon ปี ๑๙๗๔ และประธานาธิบดี Bill Clinton ปี ๑๙๙๘) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (Secretary of War) ๑ คน วุฒิสมาชิก ๑ คน ผู้พิพากษา ๑๓ คน (มีผู้พิพากษาอีก ๒ คน ลาออกจากตำแหน่งก่อนที่จะมีการพิจารณาคดี) ในจำนวนนี้มีการลงมติให้ถอดจากตำแหน่งจริงเพียง ๕ คนเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วยประธานาธิบดี ๑ คน (Richard Nixon ปี ๑๙๗๔) ผู้พิพากษา ๔ คน นอกเหนือจากกรณีเหล่านี้ มีความพยายามที่จะเริ่มหรือไต่สวนเพื่อหาทางใช้กระบวนการอิมพีชเมนต์ (impeachment) สำหรับการถอดเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากตำแหน่งจำนวนมาก แต่กรณีทั้งหมดประสบความล้มเหลว เนื่องจากไม่ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากสภาผู้แทนราษฎร (House of Representative) เช่นการพิจารณาถอดประธานาธิบดี Andrew Johnson ออกจากตำแหน่ง ปี ๑๘๖๘ ซึ่งรัฐสภาลงมติถอดถอนขาดไปหนึ่งเสียงของสองในสามที่ลงมติให้ถอดออกจากตำแหน่ง

การบัญญัติกระบวนการอิมพีชเมนต์ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา นั้น คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญ (The Framers) มิได้คิดค้นระบบดังกล่าวขึ้นมาเอง หากแต่ได้รับแนวคิดของการบังคับใช้วิธีการอิมพีชเมนต์ (impeachment) มาจากประเทศอังกฤษเป็นแบบอย่าง และนำมาอภิปรายในระหว่างการประชุมร่างรัฐธรรมนูญที่เมืองฟิลาเดลเฟีย (Philadelphia) ปี ๑๗๘๗ แต่การนำมาบัญญัติใช้ของสหรัฐอเมริกา มิได้มีขอบเขตอำนาจการตัดสินและลงโทษกว้างขวางเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ โดยที่คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่าการไต่สวนฟ้องร้องเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่งตามกระบวนการอิมพีชเมนต์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย (abuse of power) หรือฝ่าฝืนขอบเขตที่ได้รับมอบหมายจากมหาชน ดังนั้น กระบวนการอิมพีชเมนต์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทางการเมือง (political) ไม่ใช่เรื่องทางตุลาการ เนื่องจากความเสียหายส่วนใหญ่เกิดกับสังคมโดยตรง และผลของคำตัดสินลงโทษจำกัดเพียงถอดออกจากตำแหน่งและรวมถึงตัดสิทธิประโยชน์อันพึงได้รับเท่านั้น มิใช่เป็นการลงโทษทางอาญา ซึ่งฐานความผิดที่กล่าวหาโดยรัฐสภานั้นไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดทางอาญาเสมอไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ ระบบอิมพีชเมนต์ (impeachment system) จึงเกิดจากความต้องการของผู้ร่างรัฐธรรมนูญที่จะใช้เป็นมาตรการทางรัฐธรรมนูญ สำหรับตรวจสอบการใช้อำนาจโดยมิชอบของฝ่ายบริหาร (ประธานาธิบดี และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ของรัฐ) เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับความเชื่อถือของประชาชน (the public trust) และสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะไม่ถูกฝ่ายบริหารละเมิด ประกอบกับให้รัฐสภาสอดส่องพฤติกรรมของฝ่ายบริหารก็จะเป็นหลักประกันแก่ประชาชนมากขึ้น Benjamin Franklin ซึ่งเป็นผู้ร่วมประชุมร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า “หากปราศจากกระบวนการอิมพีชเมนต์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญสำหรับถอดหัวหน้ารัฐบาล ทางออกก็คงไม่พ้นจากการใช้วิธีลอบฆ่า รัฐธรรมนูญจึงมีหนทางสำหรับการลงโทษผู้บริหารที่ประพฤติอันมิชอบ” จากคำกล่าวนี้ อำนาจในการถอดเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เพียงแต่มีความสำคัญในแง่ของการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบเท่านั้น แต่เป็นทางออกทางกฎหมายอย่างหนึ่ง แทนที่จะใช้วิธีการปฏิบัติของผู้ที่ไม่พอใจฝ่ายบริหารหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นๆ

การดำเนินกระบวนการตามวิธีอิมพีชเมนต์นั้น รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาให้รัฐสภาเป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่พิจารณาถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐให้พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ดังมีองค์กรและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบอิมพีชเมนต์ แบ่งแยกได้ดังนี้

๑. ผู้ถูกกล่าวหา
๒. องค์กรผู้กล่าวหา
๓. องค์กรผู้พิจารณาและตัดสิน

๑. ผู้ถูกกล่าวหา

ตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. ๑๗๘๗ มาตรา ๒ อนุมาตรา ๔ บัญญัติว่า “ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และข้าราชการพลเรือนของสหรัฐทุกคน จะถูกกล่าวหาฟ้องร้องถอดออกจากตำแหน่ง ในความผิดฐานทรยศต่อประเทศ รับสินบนหรือความผิดอาญาชั้นสูงอื่นๆ”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหาจึงจำกัดเฉพาะ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี (president) รองประธานาธิบดี (vice president) และข้าราชการพลเรือนของรัฐทั้งหมด (all civil officers) แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากตำแหน่งก่อนที่จะมีการกล่าวหาฟ้องร้อง รัฐสภาอาจจะ ดำเนินการกล่าวหาฟ้องร้อง (impeach) ภายหลังจากออกจากตำแหน่งได้ หากปรากฏว่ามีความผิดจริง จึงมีคำสั่งไล่ออกและตัดสิทธิในผลประโยชน์ที่จะได้รับ ขณะเดียวกันผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวไม่สามารถ ได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ (reprieve) และอภัยโทษ (pardon) ในกรณีถูกฟ้องขับออกจากตำแหน่ง (impeachment) จากประธานาธิบดีแต่ประการใด เพราะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญสหรัฐ มาตรา ๒ อนุมาตรา ๒ ที่ว่า “... ให้ประธานาธิบดีมีอำนาจลดหย่อนผ่อนโทษหรืออภัยโทษแก่การกระทำผิดต่อรัฐ ยกเว้นกรณีการถูกขับออกจากตำแหน่ง”

๒. องค์กรผู้กล่าวหา

การดำเนินกระบวนการพิจารณาตามวิธีการอิมพีชเมนต์ ที่ประชุมร่างรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่า อำนาจการกล่าวหาฟ้องร้องและการพิจารณาคัดสินของรัฐสภา ควรที่จะมีการแบ่งสรรอำนาจระหว่างสภา ทั้งสองของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการกำหนดให้องค์กรหนึ่งมีสิทธิที่จะกล่าวโทษ (right of accusing) และอีกองค์กรหนึ่งมีสิทธิที่จะพิจารณาและตัดสิน (right of judging) เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการให้ คณะบุคคลเดิมทำหน้าที่ทั้งผู้กล่าวโทษ (accusers) และผู้ตัดสิน (judges) อันเนื่องมาจากความรู้สึก แบ่งแยกเป็นกลุ่มเป็นเหล่าที่มีอยู่มากมายในทั้งสองสภา อาจเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ และเพื่อเป็นหลักประกันในการพิจารณาพยานหลักฐานว่า ได้รับพิจารณาโดยองค์กรมากกว่าหนึ่งองค์กร ทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแยกองค์กรผู้กล่าวหาออกจาก องค์กรพิจารณาและตัดสิน (มีลักษณะเช่นเดียวกับกระบวนการอิมพีชเมนต์ของอังกฤษได้กำหนดให้ สภาสามัญ (House of Commons) เป็นองค์กรผู้กล่าวหา และสภาขุนนาง (House of Lords) เป็นองค์กรผู้พิจารณาและตัดสิน)

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ปี ๑๗๘๗ มาตรา ๑ อนุมาตรา ๒ บัญญัติว่า “...ให้สภา ผู้แทนราษฎรมีอำนาจที่จะฟ้องขับจากตำแหน่งได้เพียงผู้เดียว”

บทบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร (The House of Representatives) มีอำนาจที่จะฟ้องขับจากตำแหน่ง (impeachment) แต่เพียงผู้เดียว สภาผู้แทนราษฎรจะดำเนินการกระบวนการพิจารณาและตัดสินคดีดังกล่าวมิได้ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นเพียงองค์กรที่ทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงที่อ้างเป็นพยานหลักฐานในขั้นต้นว่า มีมูลความผิดตามฐานความผิดที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ หากสภาผู้แทนราษฎรพบว่ามีความผิดตามฐานความผิดที่รัฐธรรมนูญกำหนด จะต้องทำการกล่าวหาฟ้องร้องไปยังวุฒิสภาในชั้นพิจารณาต่อไป

๓. องค์กรผู้พิจารณาและตัดสิน

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา มาตรา ๑ อนุมาตรา ๓ บัญญัติว่า “วุฒิสภามีอำนาจพิจารณาคดีฟ้องขับจากตำแหน่งแต่เพียงผู้เดียว ... และบุคคลใดจะถูกตัดสินว่ากระทำผิดโดยคะแนนเสียงต่ำกว่าสองในสามของสมาชิกที่มาประชุมไม่ได้” ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาดังกล่าว กำหนดให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและตัดสินคดีอิมพีชเมนต์ (impeachment) แต่เพียงองค์กรเดียว ตามที่สภาผู้แทนราษฎรกล่าวหาฟ้องร้องว่ากระทำความผิดที่รัฐธรรมนูญกำหนด

เหตุผลของการบัญญัติให้อำนาจพิจารณาและตัดสินตามกระบวนการอิมพีชเมนต์ (impeachment) แก่วุฒิสภา

เดิมร่างรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาทุกฉบับบัญญัติให้ศาลฎีกา (Supreme Court) เป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาและตัดสินตามกระบวนการอิมพีชเมนต์ ต่อมาเมื่อได้มีการประชุมร่างรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ปี ๑๗๘๗ คณะร่างรัฐธรรมนูญต่างมีความเห็นว่า การดำเนินการกระบวนการพิจารณาอิมพีชเมนต์จะต้องดำรงซึ่งความเป็นอิสระของการตัดสิน รัฐจะต้องหาแนวทางถอดเจ้าหน้าที่ของรัฐ (รวมผู้พิพากษาด้วย) ออกจากตำแหน่ง โดยจะต้องให้การตัดสินมีความเป็นอิสระปราศจากการคุกคามจากเหตุผลทางการเมือง ดังนั้นต่อมาในชั้นพิจารณาแปรญัตติได้เปลี่ยนให้วุฒิสภามีอำนาจแทน แต่แนวความคิดในลักษณะหน้าที่หรือส่วนสำคัญอื่นไม่มีการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

(๑) การฟ้องร้องคดีเพื่อขับออกจากตำแหน่งตามกระบวนการอิมพีชเมนต์ เป็นเรื่องที่ร้ายแรง (serious) และถือได้ว่าเป็นอาชุรทางการเมืองที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติในตัวเอง ผู้ร่างรัฐธรรมนูญกลัวการแบ่งพรรคแบ่งพวก ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการใช้อำนาจพิจารณาถอดถอนออกจากตำแหน่ง (impeachment) โดยมีขอบได้ วุฒิสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินในคดีดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นอิสระมากพอ ทั้งยังเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์กรผู้กล่าวหา คือ สภาผู้แทนราษฎรได้เป็นอย่างดี ตรงข้ามหากมอบอำนาจในการพิจารณา

ตัดสินให้แก่ฝ่ายตุลาการ โดยเฉพาะศาลสูงประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวนน้อยในการนั่งพิจารณาคัดสิน การปฏิบัติงานจะต้องมีมากขึ้น และผู้ร่างรัฐธรรมนูญเชื่อว่าการที่ผู้พิพากษาไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง มีผลทำให้ประชาชนไม่เชื่อถือในการที่จะมอบอำนาจหน้าที่นี้ให้แก่ฝ่ายตุลาการได้

(๒) กระบวนการพิจารณาฟ้องร้องเพื่อขับออกจากตำแหน่งโดยวิธีการอิมพีชเมนต์ ผลของการลงโทษตามกระบวนการดังกล่าว ไม่มีผลทำให้การลงโทษโดยวิธีอื่นใดแก่ผู้กระทำความผิดยุติโดยปริยาย ผู้กระทำผิดยังอาจถูกฟ้องร้องและอาจต้องรับโทษตามกฎหมายธรรมดาได้อีก จึงไม่เป็นการสมควรที่จะบัญญัติให้องค์กรผู้พิจารณาถอดถอนผู้กระทำผิดให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและสิทธิอันมีค่าที่สุด ที่ได้รับจากประชาชนในคดีหนึ่งเป็นให้องค์กรเดิมที่มีอำนาจในฐานะองค์กรผู้พิจารณาคัดสินในอีกคดีหนึ่งไปพร้อมกัน เช่นนี้พิจารณาได้ว่าหากให้คนๆ เดียวกันเป็นทั้งผู้พิพากษาในทั้ง ๒ กรณี ผู้ที่ถูกฟ้องร้องก็จะสูญเสียความปลอดภัย โอกาสตัดสินในคดีแรกผิดพลาดอาจจะเป็นต้นกำเนิดของความผิดพลาดในการพิพากษาครั้งที่สองได้ หรือการเกิดอคติในการตัดสินครั้งแรกย่อมมีแนวโน้มที่จะบดบังอิทธิพลของเหตุผลใหม่ๆ อาจนำมาซึ่งการแปรเปลี่ยนลักษณะของการตัดสินคดีอีกครั้งหนึ่งได้ นอกจากนี้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสามารถถูกตรวจสอบตามกระบวนการอิมพีชเมนต์ ซึ่งอาจจะทำให้การพิจารณาและตัดสินขาดความยุติธรรมได้

(๓) ผู้ร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดให้วุฒิสภาเป็นองค์กรผู้พิจารณาและตัดสินมากกว่าที่จะเลือกให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายตุลาการ เพราะเกรงว่าฝ่ายตุลาการโดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฎีกาจะมิกล้าพิจารณาถอดผู้เป็นประธานาธิบดีได้ เนื่องจากประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้ร่างรัฐธรรมนูญต่างมีความเห็นตรงกันว่า ไม่มีองค์กรใดที่จะเหมาะสมในการพิจารณาคัดสินคดีได้เหมาะสมเท่ากับวุฒิสภา (Senate) ด้วยอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในฐานะที่เป็นองค์กรพิจารณาคดีเพียงองค์กรเดียวตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อำนาจดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็นอำนาจในเชิงตุลาการ (Quasi - judicial) ของวุฒิสภาในฐานะเป็นศาลพิจารณาคดีฟ้องร้องเพื่อขับออกจากตำแหน่ง

เดิมร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดเหตุที่กล่าวหาของกระบวนการอิมพีชเมนต์ เพียงความผิดฐานทรยศต่อชาติและความผิดฐานรับสินบนเท่านั้น แต่ได้เพิ่มความผิดอาญาชั้นสูงในเวลาต่อมา สำหรับฐานความผิดบางฐาน มาจากหลักปฏิบัติของประเทศอังกฤษและนำมาบัญญัติในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. ๑๗๘๕ ได้แก่

- (๑) ความผิดฐานทรยศต่อประเทศ (treason)
- (๒) ความผิดฐานรับสินบน (bribery)
- (๓) ความผิดอาญาชั้นสูง (high crimes and misdemeanors)

กระบวนการอิมพีชเมนต์ของสหรัฐอเมริกาโดยสังเขปดังได้กล่าวมานั้น ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งของการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร (รวมถึงผู้พิพากษาด้วย) โดยรัฐสภาสหรัฐ และสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (checks and balances) นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้การบังคับใช้กระบวนการอิมพีชเมนต์มีจำนวนน้อยครั้ง จนมีผู้กล่าวหา “เป็นกระบวนการพิจารณาที่ตายแล้ว” แต่กระบวนการดังกล่าวยังถือเป็นอาวุธสำคัญของรัฐสภา สำหรับควบคุมการใช้อำนาจโดยมิชอบของฝ่ายบริหารและถือเป็นเรื่องที่ร้ายแรงเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ หากมีการกล่าวหาฟ้องร้องขึ้น อาทิเช่น คดีกล่าวหาประธานาธิบดีนิกสัน ค.ศ. ๑๙๗๔ จนต้องลาออกจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือคดีกล่าวหาประธานาธิบดีบิล คลินตัน ค.ศ. ๑๙๙๘

(คำวินิจฉัยส่วนนี้คัดมาจากบทความเรื่อง “ระบบอิมพีชเมนต์ในประเทศสหรัฐอเมริกา” โดย กานดา สิริฤทธิภักดี ในหนังสือนิติสยามปริทัศน์ ๔๑ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ดังนั้นวิธีการ IMPEACHMENT ตามรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับอำนาจการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ถึง มาตรา ๓๐๗ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่อาจเรียกว่าเป็น IMPEACHMENT ตามหลักการของมองเตสกีเออ และหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา

ดังนั้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๐๗ ที่นำมาใช้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่จึงไม่อาจเรียกได้ว่า เป็นการ IMPEACHMENT เช่นเดียวกัน

สำหรับประเทศญี่ปุ่น หลักการถอดถอนผู้พิพากษาออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ได้มีบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น มาตรา ๖๔ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัย สาขานิติศาสตร์จัดแปลและจัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๑) บัญญัติว่า

มาตรา ๖๔ ให้รัฐสภาจัดตั้งศาลวินัยธร ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของสภาทั้งสองทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคำร้องขอให้ถอดถอนผู้พิพากษาออกจากตำแหน่ง

วิธีพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

(คำว่าศาลวินัยธร ผู้แปลหมายถึง “Court of Impeachment” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งยังไม่ทราบว่าจะใช้ศัพท์ภาษาไทยเรียกว่าอย่างไร จึงเรียกศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาความผิดของผู้พิพากษาที่ถูกร้องเรียนให้ถอดถอนว่า “ศาลวินัยธร”)

คำว่า Judge Impeachment ในรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นหมายถึงการพิจารณาคดีอันว่าด้วย “จริยธรรม ตูลาการ” กล่าวคือ จะต้องมีการกล่าวโทษ (Impeachment) ก่อนโดยยังไม่มี การพิสูจน์ว่าผิดจริง ตามฟ้องแต่คดีมีมูลสั่งฟ้องได้ ส่วนคำว่า “ถอดถอน” (Remove) ต้องมีการพิสูจน์แล้วว่าผิดจริง ตามฟ้องจึงลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กล่าวโทษก่อนถอดถอนที่หลัง (First impeach, then Remove)

ระบบ “กล่าวโทษ” ผู้พิพากษาญี่ปุ่นเป็นไปตามกฎหมาย ๒ ฉบับ คือ

๑. The Constitution of Japan (๑๙๔๖) (รวม ๑๐๓ มาตรา ซึ่งไม่เคยแก้ไขเลยตลอด ๕๕ ปีที่ผ่านมา) ได้แก่อรัฐธรรมนูญฉบับนายพลแมคอาเธอร์ ที่ฝ่ายสัมพันธมิตร ผู้ยึดครองประเทศญี่ปุ่น หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙ - ค.ศ. ๑๙๔๕) ร่างให้ญี่ปุ่นใช้มาจนบัดนี้

๒. Judge Impeachment Law (๑๙๔๗) (รวม ๔๔ มาตรา แก้ไขเพิ่มเติม ๑๓ ครั้ง) ได้แก่ กฎหมายการกล่าวโทษผู้พิพากษาที่เป็นกฎหมายลูกออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔

Judge Impeachment Law (๑๙๔๗) กำหนดว่า กระบวนการกล่าวโทษผู้พิพากษาญี่ปุ่น มี ๓ ขั้นตอน คือ

๑. มีผู้ยื่นคำร้องกล่าวโทษต่อ Judge Indictment Committee เรียกร้องให้สั่งฟ้องคดีผู้พิพากษานายใดนายหนึ่งต่อ Judge Impeachment Court เพื่อให้ถอดถอนสถานะผู้พิพากษานายนั้นๆ เสีย

๒. Judge Indictment Committee (คณะกรรมการสั่งฟ้องคดี) พิจารณาตัดสินว่า คดีมีมูลเพียงพอหรือไม่ที่จะสั่งฟ้องผู้พิพากษานายนั้นๆ ต่อศาลกล่าวโทษหรือศาลวินัยธรดังกล่าว

๓. Judge Impeachment Court (ศาลกล่าวโทษ) พิจารณาตัดสินว่าจะถอดถอนสถานะผู้พิพากษานายนั้นๆ เสียหรือไม่

(คำวินิจฉัยส่วนนี้เก็บความจากบทความต่างประเทศ ในหนังสือวารสารศาลยุติธรรม ปีที่ ๑ ฉบับพิเศษ ประจำเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๔ เรื่อง “ผู้พิพากษาต้องประพฤติถึงเช่นไร ในญี่ปุ่นจึงจะถึงถูกถอดถอน” (ตอน ๑) โดย พิเชษฐ์ เมลาพันธ์ Associate professor of law, Kyushu University Japan)

กระบวนการกล่าวโทษเพื่อถอดถอนผู้พิพากษาญี่ปุ่น ตามมาตรา ๖๔ แห่งรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบัญญัติให้ประกอบด้วยสมาชิกของทั้งสองสภาทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดี จึงแตกต่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๐๗ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารมีอำนาจไต่สวนคำร้องขอว่าคดีมีมูลหรือไม่ในเบื้องต้น แล้วส่งเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนตามจำนวนเสียงที่กำหนดไว้เลย โดยไม่มีการพิจารณาของวุฒิสภา เหมือนอย่าง การพิจารณาของศาล

หลักการตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงทำให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร มีโอกาสแทรกแซงดุลยพินิจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาล (โดยเฉพาะศาลรัฐธรรมนูญ) ได้โดยง่าย เพราะศาลรัฐธรรมนูญไม่มีคณะกรรมการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรภายในมีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการลงโทษผู้พิพากษาศาลยุติธรรมไว้คุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๓ วรรคสอง ดังเช่นกรณีคดีนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบันถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย และรู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังกล่าวหามาก่อน จึงต้องห้ามมิให้ได้สวนข้อเท็จจริง พิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่อง ตามคำร้องขอ ตามมาตรา ๒๕ ประกอบ มาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังตีความขยายอำนาจของตนโดยไม่พิจารณาเหตุผลตาม รายงานของกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น (สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๓ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของนายประสิทธิ์ คำราชย์) อันเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายว่า ตนเองไม่มีส่วนได้เสียในคดีและรับคำร้องขอไว้ได้สวน และแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นดำเนินการได้สวน เพื่อมีมติว่าคดีมีมูลหรือไม่ต่อไป แม้จะถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ แต่การใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย พฤติการณ์ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังวินิจฉัยมาก็คือการแทรกแซงการใช้อำนาจ ตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ นั่นเอง ดังนั้น ตามคำร้องของประธานรัฐสภา ข้อ ๔ ที่ขอให้วินิจฉัยว่า การดำเนินการ ยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนสี่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา วินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลรัฐธรรมนูญ หรือไม่ จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตาม รัฐธรรมนูญคือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญควรรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

จึงวินิจฉัยว่าคำร้องของประธานรัฐสภาทั้งสี่ข้อต้องด้วยเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ